

พ.ศ. 118/89

รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในจังหวัดร้อยเอ็ด

รชนี พลซื่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2559

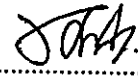
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางรัชนี พลเชื้อ แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

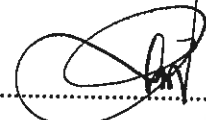
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย)

.....
(อาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ)

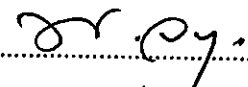
กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร)

กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ วรรณกุล)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนิธ เตีเมืองชัย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
13 พ.ค. 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชื่อเรื่อง : รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย : รัชณี พลเชื้อ

ปริญญา : ปร.ค. (ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค)

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รศ.ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด และ 3) เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method) สหสัมพันธ์แคนนอนิคอล (Canonical Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความเต็มใจในพรรคการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ความสะดวกในการเดินทาง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง โดยเรียงลำดับอิทธิพลจากมากที่สุดลงไปตามลำดับ คือ ความเต็มใจในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง ความสะดวกในการเดินทาง และ ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

2. รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 1) การอบรมเรื่องอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก 2) การอบรมเรื่องการบริหารพรรคการเมือง 3) การศึกษาดูงานและการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านพรกการเมือง 4) การอบรมเรื่องการติดตามข่าวสาร
ทางการเมือง 5) การอบรมเรื่องการสร้างทักษะในการเป็นพลเมืองและการสร้างทัศนคติต่อ
ประชาธิปไตย 6) การอบรมเรื่องความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ก่อนและ
หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กลุ่มทดลอง
มีความเต็มใจในพรกการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพ
ทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

TITLE : A Model of Political Participation Development for People in Roi-Ed Province.

AUTHOR : Ratchanee Polsue **DEGREE :** Ph.D. (Regional Development Strategies)

ADVISORS : Asst.Prof.Dr.Rungson Singhalert Major Advisor
Assoc.Prof.Dr. Saowalak Kosolkitiamporn Co-advisor

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY, 2016

ABSTRACT

The research aimed to investigate factors affecting political participation development of people in Roi-Ed province, to design a model of political participation development for people in Roi-Ed province, and to implement and evaluate the model. The research methodology was divided into three steps : contextual study, model design, and model implementation and evaluation. The data was collected by questionnaires, and analyzed by the computer program. The Stepwise method of discriminant analysis, canonical correlation analysis and MANOVA (Repeated Measures) were used for hypotheses testing. The findings showed that the factors significantly affected the political participation of people in Roi-Ed province at the .05 level. The factors included faith in political party, trust in political rights, convenience of transport, and catching up with political news.

The model of political participation for people in Roi-Ed province consisted of seven major activities of the three key factors

1. Trust in political party consisted of three activities : 1.1) a training course of ideology, principles, and relationships between political party and members, 1.2) a training course of political party administration, and 1.3) study trip and knowledge exchange with experts in politics.
2. Catching up with political news consisted of two activities : Thai citizenship and creating democratic attitudes.

3. Political rights included two activities: study visit and knowledge exchange with experts in politics. Lastly, the findings indicated that the trainees believed in the political parties, caught up political news, trusted in political rights and participated in political issues significantly at the .05 level.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาซึ่งจากอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ สิงห์เลิศ ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติ อัมพร กรรมการที่ปรึกษา และอาจารย์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์ การพัฒนาภูมิภาคทุกท่าน ที่ได้เมตตาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้กำลังใจทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ และ ดร.ทัชชววัฒน์ เหล่าสุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อสังเกตเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุง แก้ไข จนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ของบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้วยการสนับสนุน อุปกรณ์เครื่องใช้ รวมทั้งการจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมศักดิ์ สิงห์คำ และคุณแม่สมคิด สิงห์คำ เป็นอย่างยิ่ง ที่ให้ชีวิต ให้ความรัก ความอบอุ่น ให้กำลังใจ และทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก ๆ ตลอดมา และขอขอบคุณญาติพี่น้องทุกคนที่ช่วยสนับสนุน และคอยให้กำลังใจจนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ เป็นกำลังใจ ให้ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณของบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

รัชนี พลซื่อ

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	ค
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	6
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
สมมติฐานของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	12
ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	27
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับประชานิยม	32
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง	50
กรอบแนวคิดในการวิจัย	60

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	62
ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ	63
ระยะที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ	71
ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	73
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด	77
ระยะที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด	87
ระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน	103
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
สรุปผลการวิจัย	114
อภิปรายผล	115
ข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก ก หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลและหนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ	128
ภาคผนวก ข แบบสอบถามการวิจัย	135
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม Pretest-Posttest กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง	142
ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรม	146
ประวัติผู้วิจัย	150

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ระดับที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย 39
2	ความเกี่ยวพันระหว่างความสนใจการเมืองและการเข้ามีส่วนร่วม ในทางการเมือง (คิดเป็นเปอร์เซ็นต์) 40
3	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกจำนวนตามอำเภอ 64
4	จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในจังหวัดร้อยเอ็ด 79
5	ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ Skewness ค่าสถิติ Kurtosis ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม 81
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันของตัวแปร 83
7	ผลการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของข้อมูล 13 ตัวแปรอิสระ 85
8	ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์จำแนก ประเภท (Discriminant Analysis)แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method) 86
9	ผลการทดสอบสมมติฐานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) และสหสัมพันธ์เคนคณนิคอล Correlation Analysis) 87
10	ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้ารับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม ทางการเมือง 103
11	กำหนดการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 107
12	ข้อมูลก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วม ทางการเมือง 109

13 ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้สถิติ การวิเคราะห์ความแปรปรวน หลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures)	110
14 การทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรตาม (Univariate Test)	111

สารบัญภาพ

แผนภาพที่

หน้า

- 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างรูปแบบในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทาง
การเมืองของประชาชน ด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ด้านการติดตาม
ข่าวสารทางการเมือง และด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง 147
- 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างรูปแบบในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทาง
การเมืองของประชาชน ด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ด้านการติดตาม
ข่าวสารทางการเมือง และด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง 147
- 3 การฝึกอบรม เรื่อง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทาง
การเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพการเมือง วันที่ 14-15 ตุลาคม 2557 ณ
ห้องประชุมบ้านเหล่าน้อย ต.วังสามัคคี อ. โพนทอง จ. ร้อยเอ็ด 148
- 4 การฝึกอบรม เรื่อง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทาง
การเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพการเมือง วันที่ 14-15 ตุลาคม 2557 ณ
ห้องประชุมบ้านเหล่าน้อย ต.วังสามัคคี อ. โพนทอง จ. ร้อยเอ็ด 148
- 5 การฝึกอบรม เรื่อง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทาง
การเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพการเมือง วันที่ 14-15 ตุลาคม 2557 ณ
ห้องประชุมบ้านเหล่าน้อย ต.วังสามัคคี อ. โพนทอง จ. ร้อยเอ็ด 149
- 6 การฝึกอบรม เรื่อง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทาง
การเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพการเมือง วันที่ 14-15 ตุลาคม 2557 ณ
ห้องประชุมบ้านเหล่าน้อย ต.วังสามัคคี อ. โพนทอง จ. ร้อยเอ็ด 149

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1	แสดงความเกี่ยวพันระหว่างความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองของ Robert A. Dahl	42
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	61
3	ขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ	76
4	รูปแบบการพัฒนาความเลื่อมใสในพรรคการเมืองของประชาชนเบื้องต้น	89
5	รูปแบบการพัฒนาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	93
6	รูปแบบการพัฒนาด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง	95
7	รูปแบบการพัฒนาด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมืองของประชาชน	100
8	รูปแบบการพัฒนาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	101
9	รูปแบบการพัฒนาด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง	102
10	รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด	112

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นชุมชนหนึ่งของชุมชนโลกที่ต้องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จากประวัติศาสตร์ความต้องการของประเทศไทยเรานั้นเกิดขึ้นจากกลุ่มขุนนางและทหาร ซึ่งเรียกตัวเองว่าคณะผู้ก่อการหรือคณะราษฎร ได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 โดยล้มล้างระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเพื่อสถาปนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยขึ้น โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้รู้ได้เห็น และไม่เข้าใจว่าประชาธิปไตยนั้นคืออะไร นอกจากนี้ยังปราศจากจิตสำนึกที่ต้องการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง (พรชัย เทพปัญญา. 2541 : 1-2) หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ในอดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผ่านมาแล้วทั้งหมด 18 ฉบับ ซึ่งฉบับล่าสุด คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสิทธิด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนทุกคน แนวความคิดที่จะนำเอารูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทยได้เริ่มต้นขึ้นให้เห็นเป็นรูปธรรมเมื่อมีการเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญและรัฐสภาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (สุจิต บุญบงการ. 2534 : 47)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช 2554 ได้บัญญัติสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนไว้ในหมวด 7 พร้อมทั้งบัญญัติสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในหมวด 3 และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในหมวด 5 ซึ่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในหมวดที่ 3 มาตรา 26-68 ได้กล่าวถึงเรื่องความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา สิทธิในการได้รับการบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการเรียกร้องเสรีภาพใน

การประชุมชนและการสมาคม สิทธิชุมชนและสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองกรณีการเลือกตั้งที่มีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นสิทธิของพลเมือง ในขณะที่แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในหมวด 5 มาตรา 75-87 กล่าวถึงเรื่องด้านความมั่นคงของรัฐ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ด้านกฎหมายและการยุติธรรม ด้านการต่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพย์สินทางปัญญาและพลังงาน และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรา 87 นั้น รัฐมีแนวดำเนินการตามนโยบาย ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 2) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจัดทำบริการสาธารณะ 3) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรวิชาชีพหรือตามสาขาวิชาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งทางการเมืองและจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกระดับให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และ 5) ส่งเสริมให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้คำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกันด้วย (ราชกิจจานุเบกษา. 2550 : 7-21)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนในหมวด 7 มาตรา 163-165 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา 165 วรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามที่กำหนดในหมวด 3 และหมวด 5 แห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา 165 วรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นชี้แจงหลักการของร่างพระราชบัญญัตินั้นแก่ประธานรัฐสภา และคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

ดังกล่าว จะต้องประกอบด้วยผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย มาตรา 164 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้ มาตรา 165 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ การจัดให้มีการออกเสียงประชามติให้กระทำได้ในเหตุ ดังต่อไปนี้ 1) ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบผลประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้ (ราชกิจจานุเบกษา. 2550 : 61)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลหรือนโยบายสาธารณะ หรือการเลือกผู้นำรัฐบาลทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งการกระทำเหล่านี้อาจมีความแตกต่างกันไป การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนช่วยให้อำนาจในสังคมมีการกระจายตัว ซึ่งหากในระบบสังคมหนึ่งมีอำนาจกระจุกตัวหรือรวมศูนย์ (Centralization) อยู่ที่จุดใดจุดหนึ่งมากเกินไป จะทำให้เกิดความขัดแย้งได้ง่ายขึ้นตามมา และในที่สุดอาจทำให้ระบบสังคมแตกสลายได้ง่ายขึ้น เช่น กันสถานะเช่นนี้ เรียกว่า สถานะของความขัดแย้งหรือความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) ซึ่งแก้ไขได้ยากมาก แต่ถ้าทำให้อำนาจมีการกระจายตัว (Decentralization) ไปทั่วระบบจะทำให้ระบบมีเสถียรภาพ ผลจากการที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย ทำให้พวกเขาขาดจิตสำนึกและขาดการตระหนักถึงในเรื่องสิทธิ หน้าที่ และการมีอำนาจของตนเอง (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. 2543 : 17) ซึ่งในส่วนของกระบวนการทางการเมืองนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แท้จริงคือ การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมือง ของบุคคลในสังคม กิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กรทางการเมือง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การแสดงออก ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้ คือ กระบวนการทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชนต้องการในฐานะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล และองค์ประกอบทางการเมืองที่ครอบคลุมระบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction System) ทางการเมืองทั้งหมดจะส่งเสริมให้เข้าใ้บทบาท การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล และองค์กรทางการเมืองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในฐานะเป็นกระบวนการทางการเมือง (Political Process) จึงเกี่ยวข้องและสัมพันธ์โดยตรงเกี่ยวกับกระบวนการอบรม

(Political Socialization) ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อและพฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลในแต่ละสังคมด้วย (วัชรารักษ์ โปธิศรีดา. 2543 : 2) โดยประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) การออกเสียงประชามติ (Referendum) การควบคุมตรวจสอบ และวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการที่รัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจให้ประชาชนตามหลักการปกครองตนเองในแต่ละพื้นที่ การมีกิจกรรมร่วมกับนักการเมือง การรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มตามความสนใจเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสร้างพลังในการต่อรองด้วยเหตุผลอย่างสันติกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้ไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน และการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activists) หมายถึง การตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม หรือการร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อเข้าไปมีบทบาทในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชนและกิจกรรมสาธารณะ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปฏิรูปการเมืองยุคปัจจุบันที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ของภาคประชาชน ที่ต้องการเห็นการเมืองและสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสมากขึ้นและสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความเท่าเทียมอย่างที่เรียกได้ว่า “ประชาธิปไตยกินได้” แต่เมื่อย้อนมองดูสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปฏิรูปการเมืองและสังคมไม่ว่าจะในอดีตหรือปัจจุบันก็ตาม ประชาชนธรรมดาทั่วไปที่ไม่ได้เป็นบุคคลมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสังคมจะมีข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดในหลายประการ ได้แก่ ต้นทุนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการ กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองและสังคมต่าง ๆ ประชาชนกลุ่มนั้น ๆ จะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง ไม่ว่าจะเป็นการเข้าชื่อเสนอกฎหมายจะต้องเป็นการเข้าชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 รายชื่อ โดยในกระบวนการล่ารายชื่อให้ครบก็เป็นสิ่งที่ยากลำบากและสิ้นเปลืองแต่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น อีกทั้งเอกสารประกอบต่าง ๆ อีกหลายประการ คือ สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านที่เพิ่มภาระต้นทุนของการมีส่วนร่วมสูงขึ้นอีกตามมานั้น เป็นข้อสังเกตที่ชัดเจนว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายนั้น ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้จริงถ้าหากกลุ่มภาคประชาชนนั้นไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง หรืออาจสำเร็จได้แต่คงเป็นที่ยากลำบาก ความเสี่ยง ชีวิต ทรัพย์สิน ชื่อเสียง และความน่าเชื่อถือ เป็นสิ่งที่ทำให้การใช้สิทธิของประชาชนอ่อนแอลงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะทุกครั้งที่ประชาชนธรรมดาเข้าไปมีส่วนร่วมในจุดนี้และเปิดประเด็นเป็นที่น่าสนใจและเป็นประเด็นร่วมของสังคมที่ทำให้เห็นสภาพปัญหาที่แท้จริงก็มักจะถูกคุกคาม ข่มขู่ จากผู้มีอำนาจหรือถูก

ข่มขู่เมื่อออกมาใช้สิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ควรให้มีการคุ้มครองประชาชนในกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย ความสัมพันธ์ทางอำนาจ หมายถึง กลุ่มประชาชนทั่วไปจะไม่สามารถเข้าถึงอำนาจต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกันกับคนระดับสูงหรือชนชั้นปกครอง สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมา คือ นโยบายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะตอบสนองต่อผู้ที่สามารถเข้าถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ทางอำนาจเหล่านั้น และจะไม่ตอบสนองต่อภาคประชาชนซึ่งไม่สามารถเข้าถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ทางอำนาจนั้นได้ กล่าวคือ ชนชั้นใดเป็นผู้ปกครองก็จะเอื้อประโยชน์ต่อชนชั้นเดียวกัน ทั้งหมดเป็นปัญหาในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน

อีกทั้ง ในอดีตบรรยากาศทางการเมืองของไทยยังคงเป็นเรื่องของการต่อสู้การเมืองระหว่างกลุ่มผู้นำ และการใช้กำลังยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงล้มล้างรัฐบาล ทำให้ประเทศขาดเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง รัฐบาลไม่สามารถอยู่ในตำแหน่งได้นานพอที่จะปฏิบัตินโยบายที่กำหนดให้เป็นรูปธรรม และไม่มีฝ่ายค้านที่สามารถควบคุมและเร่งรัดให้รัฐบาลปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายที่แสดงได้ รวมทั้งคอยทักท้วงและปกป้องมิให้รัฐบาลดำเนินการใด ๆ ที่จะเป็ผลร้ายต่อประชาชนและประเทศชาติ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการปกครองระบบประชาธิปไตย ตลอดจนกระบวนการทางการเมือง ประกอบกับประชาชนเอือมระอาต่อระบบรัฐสภา ซึ่งทำหน้าตีบตันปัญหาที่วิจารณ์กันมาก คือ นักการเมืองจำนวนไม่น้อยมาจากนักธุรกิจ พ่อค้าที่เข้ามาเล่นการเมือง เพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนงานและพวกพ้อง ทำให้ประชาชนไม่เข้าใจถึงคุณค่าและไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองของประเทศ (วิทยากร เชียงกูล, 2530 : 7) ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมร่างและได้ชื่อว่ารัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมืองหรือรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน มีบทบัญญัติที่จะให้รัฐบาลมีเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนก็ ยังมีการพัฒนาไปได้้น้อยมาก ดังนั้น เป้าหมายในการพัฒนาการเมืองไทย จึงควรที่จะพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

จากปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ประกอบด้วย 20 อำเภอ คือ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเสลภูมิ อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอโพนทอง อำเภอพนมไพร อำเภอจตุรพักตรพิมาน อำเภอธวัชบุรี อำเภอ

โพธิ์ชัย อำเภอนองพอก อำเภออาจสามารถ อำเภอศรีสมเด็จ อำเภอปทุมรัตต์ อำเภอจังหาร อำเภอเชียงขวัญ อำเภอเขาหลวง อำเภอเมยวดี อำเภอเมืองสรวง อำเภอ โพนทราย และอำเภอหนองฮี เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบดังกล่าวมาสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แล้วนำไปทดลองใช้รูปแบบ และประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่เหมาะสมเป็นอย่างไร
3. ผลการทดลองใช้และการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เหมาะสมในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อทดลองและการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (กล่าวไว้ในบทที่ 2) ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นสมมติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสภาพบุคคล ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วคาดว่า ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

1. พื้นที่เป้าหมาย เป็นการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ
 - ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
 - ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการประชุมเชิงวิชาการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุง
 - ระยะที่ 3 การทดลองใช้และการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยจะทำการทดลองรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คือ หมู่บ้านในอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
3. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ศึกษาปัจจัยระยะที่ 1
 - 3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 - 1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,021,916 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2556 : 5)
 - 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 อำเภอ โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ (Taro Yamane. 1973 : 727) จำนวน 400 คน
 - 3.1.2 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่
 - 1) ตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของประชาชนรวม 2 บัญชี 13 ตัวแปร ได้แก่

1.1) บัญชีด้านสภาพการเลือกตั้ง ประกอบด้วยตัวแปรคือ ความศรัทธาในตัวนักการเมือง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง การเป็นสมาชิกองค์กร การช่วยโฆษณาหาเสียง การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง และการพูดคุยเรื่องการเมือง

1.2) บัญชีด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ประกอบด้วยตัวแปร คือ อิทธิพลของผู้นำชุมชน อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน ความสะดวกในการเดินทาง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง

3.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย การสร้างรูปแบบการวิจัยระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 30 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 กลุ่มทดลองและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย การทดลองและประเมินผลการวิจัยระยะที่ 3

3.3.1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอโพธาราม จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2) ตัวแปรตาม คือ พัฒนาการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมือง เช่น ความศรัทธาในตัวนักการเมือง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง การเป็นสมาชิกองค์กร การช่วยโฆษณาหาเสียง การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง การพูดคุยเรื่องการเมือง

อิทธิพลของผู้นำชุมชน อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน ความสะดวกในการเดินทาง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งวัดได้โดยการใช้แบบตรวจสอบรายการที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลกระทำการกิจการงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อส่งเสริมให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง ลักษณะของโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสามารถอธิบายลำดับขั้นตอนของกิจกรรมนั้น ๆ ได้ถึงการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ตั้งใจทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีกระบวนการขั้นตอนและการเปลี่ยนแปลงที่จะให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยประชาชนสามารถดำเนินไปได้ด้วยตนเอง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง ผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2541

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางการเมือง การบริหารงาน มี 7 ตัวแปร ดังนี้

1.1 ความศรัทธาในตัวนักการเมือง หมายถึง ความนิยมชมชอบหรือศรัทธาต่อนักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง

1.2 ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง หมายถึง ความนิยมชมชอบหรือศรัทธาต่อพรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง

1.3 ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง ความเชื่อในความคิดหรือความรู้ของตนเองว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.4 ความเป็นสมาชิกองค์กร หมายถึง การที่เคยเข้าไปเป็นสมาชิกขององค์กรใดองค์กรหนึ่งในชุมชน

- 1.5 การช่วยโฆษณาหาเสียง หมายถึง การที่เคยได้ไปช่วยโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองที่ลงเลือกตั้ง
- 1.6 การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง หมายถึง การที่เคยได้ไปเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยหาเสียง ของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง
- 1.7 การพูดคุยเรื่องการเมือง หมายถึง การสนทนาพูดคุยในเรื่องการเมืองของบุคคลทั่วไป
2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง หมายถึง การสนใจทางการเมืองของบุคคลตามสถานะแวดล้อมทางการเมือง มี 6 ตัวแปร ดังนี้
 - 2.1 อิทธิพลของผู้นำชุมชน หมายถึง การที่ผู้นำชุมชนเข้าไปมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลที่ใช้สิทธิทางการเมือง
 - 2.2 อิทธิพลของหัวหน้าคะแนนหรือผู้มีบุญคุณ หมายถึง การที่หัวหน้าคะแนนของนักการเมืองที่เข้าไปมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 2.3 อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน หมายถึง การที่นักการเมืองนำสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล
 - 2.4 อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน หมายถึง การที่นักการเมืองสัญญาว่าจะให้สิ่งตอบแทนแก่ชุมชนเพื่อเป็นข้อแลกเปลี่ยนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 2.5 ความสะดวกในการเดินทาง หมายถึง ระยะทางระหว่างหน่วยเลือกตั้งกับบ้านของบุคคลที่ใช้สิทธิทางการเมือง
 - 2.6 การติดตามข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีช่องทางในการติดตามข่าวสารทางการเมืองในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สารสนเทศว่าด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
2. ได้รูปแบบของการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่สามารถนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และแก้ไขปัญหาส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการวิจัย ซึ่งจะได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็นหัวข้อเรียงลำดับดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
4. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมือง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งของสังคมที่พัฒนาแล้ว เราจะพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมือง โดยเฉพาะในประเทศเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลก ซึ่งต่างก็พยายามเปิดโอกาสให้ประชาธิปไตยเป็นหลักในการปกครองโดยยึดหลักการปกครองประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนภายในประเทศเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองมักใช้กล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของอำนาจเสมอมา การแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน คือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อคัดเลือกตัวแทน ซึ่งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถือเป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตยและเป็นเครื่องมือแสดงออกถึงการยอมรับในอำนาจการปกครองที่มีความชอบธรรม ในขณะที่ Lester W. Milbrath (1968 : 153) กล่าวว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูงไม่ใช่สิ่งชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของประชาธิปไตย เพราะว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องอยู่บนเหตุผลของประชาธิปไตยด้วย ซึ่งหมายความว่าประชาชนจะต้องตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผล

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นเงื่อนไขหลักของระบบประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วมและยังจะช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลเป็นไปได้ด้วยความรอบคอบ ลดความขัดแย้งในสังคมและบังเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งแก่ชุมชนและประเทศชาติ คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ถวิลวดี บุรีกุล (2552 : 23-24) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุก ๆ คน การมีส่วนร่วมของประชาชนยังจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวความคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่น คือ ผู้ที่รู้ปัญหาและความต้องการท้องถิ่นตนเองดีกว่าผู้อื่น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเปิดกว้างในความคิดเห็น โดยการสื่อสารสองทางในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งในแต่ละประเด็นนั้นไม่สามารถใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งมาตัดสินใจได้เหมือนกัน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) จึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูลแสดง ความคิดเห็นให้คำแนะนำปรึกษาร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

วัชรวิชัยสาร (2545 : 48) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นไปในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม

จันทนา สุทธิจารี (2544 : 48) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบทางการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2539 : 123) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง บุคคลที่สนใจการเมือง มีความเข้าใจการเมือง เชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมืองและตัวนักการเมือง และคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตน เป็นคนที่มีความสามารถในการเข้าสังคมและเป็นคนที่มีความหวังในชีวิต

Verba, Sindey. Norman Nie. And Jac-on Kim. (1980 : 40) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย กระทำโดยราษฎร โดยส่วนตัว โดยมีเป้าหมายที่มุ่งเพื่อเข้าไปมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกบุคลากรของรัฐหรือกิจกรรมของรัฐบาล

Alan Bullock (1977 : 458) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง หลักการที่บุคคลจะได้ผลประโยชน์โดยการตัดสินใจ ซึ่งกระทำโดยสถาบันทางการเมืองและสังคมจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้นด้วย

Hugo F. Roding (1977 : 140) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วม 2 ประการ คือ 1) การเข้ามามีส่วนร่วมของปัจเจกชนในกิจกรรมทางการเมือง 2) อัตราส่วนของประชากรที่ใช้สิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

Samuel P. Huntington and M. Nelson (1976 : 33) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนโดยส่วนบุคคลมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายของรัฐบาล ซึ่งได้กำหนดขอบเขตไว้เฉพาะการกระทำ ไม่รวมทัศนคติ เป็นการกระทำของผู้มีส่วนร่วมที่เป็นพลเมืองธรรมดา ไม่ใช่ให้นักการเมืองอาชีพ เช่น ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง กล่าวคือ เป็นกิจกรรมทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นประชาชนธรรมดา ซึ่งจะมีลักษณะเป็นช่วง ๆ ไม่ต่อเนื่อง เป็นกิจกรรมที่ไม่เต็มเวลา และเป็นบทบาทรองจากบทบาทอื่น ๆ

Geoffrey K. Roberts (1971 : 145) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้งการลงคะแนนเสียง การเป็นสมาชิกและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทางการเมือง เช่น ความเคลื่อนไหวพรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่สถาบันทางการเมือง กิจกรรมที่ไม่เป็น

ทางการ เช่น การอภิปรายทางการเมือง หรือร่วมฟังอภิปรายทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกของทางการเมืองของเจ้าหน้าที่ หรือสมาชิกของกิจกรรมทางการเมืองนั้น

Myron Wiener (1971 : 161-163) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง

- 1) การให้การสนับสนุนแตกต่างกับการเรียกร้องต่อผู้นำในรัฐบาล เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการใด ๆ
- 2) ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐที่ได้ผลและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) กิจกรรมการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การออกเสียง การยื่นข้อเรียกร้อง การลอบบี้ เป็นต้น
- 4) การใช้สิทธิเลือกตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจแทนตนเอง
- 5) ความรู้สึกแปลกแยกหรือตีตนออกจากระบบการเมืองอันเนื่องมาจากการถูกกีดกันไม่ให้เขาได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม พวกนี้มีศักยภาพที่จะกลับเข้ามาแก้ไขระบบการเมืองเพื่อให้เป็นไปในแนวทางที่พวกเขาเห็นว่าเหมาะสมหรือยุติธรรมกว่าเก่า
- 6) กิจกรรมของพวกที่ตื่นตัวในทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้รวมถึงการพูดคุย การถกเถียงปัญหาในทางการเมืองก็ได้
- 7) กิจกรรมทางการเมืองทุกชนิด ทั้งแบบที่ใช้ความรุนแรง และแบบที่ไม่ใช้ความรุนแรง
- 8) กิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมที่ต้องการเข้าไปมีอิทธิพลต่อการดำเนินการของข้าราชการด้วย
- 9) กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อการเมืองระดับชาติ แต่บางคนมองว่าจะต้องรวมถึงกิจกรรมที่กระทบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย และ
- 10) กิจกรรมทุกชนิดที่เป็นการเมือง ซึ่ง Wiener สรุปนิยามของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง จะต้องมิจิจกรรม เช่น มีการพูด คอย และร่วมดำเนินการใด ๆ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงทัศนคติหรือความรู้สึก ประการที่สอง จะต้องมิจิจกรรมในลักษณะที่เป็นอาสาสมัคร และประการที่สาม จะต้องมิจัดเลือกหรือทางให้เลือกมากกว่าหนึ่งเสมอ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นกระบวนการ ซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติและทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้ง ช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณี”

ร้ายแรงที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมและช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชน และค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญ และความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมือง เช่น 1) ศรีทธาในตัวนักการเมือง 2) ความเต็มใจในพรรคการเมือง 3) ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง 4) การเป็นสมาชิกองค์กร 5) การช่วยโฆษณาหาเสียง 6) การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง 7) การพูดคุยเรื่องการเมือง 8) บทบาทของผู้นำชุมชน 9) อิทธิพลของหัวหน้าหรือผู้มีบุญคุณ 10) สิ่งของแลกเปลี่ยน 11) การสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน 12) ความสะดวกในการเดินทาง และ 13) การติดตามข่าวสารทางการเมือง

2. ความสำคัญและเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการปฏิบัติที่เป็นประชาธิปไตยให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วม (Inclusive Democracy Practice) หรือประชาธิปไตยแบบพหุภาคี (Pluralism Democracy) เป็นการส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรม เพราะประชาชนมุ่งหวังที่จะชักนำผู้อื่นให้ตระหนักถึงความเป็นธรรม ความรู้และสติปัญญาของเขาและมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของพวกเขาและมีความเข้าใจในเรื่องที่พวกเขาสนใจ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการในที่สุด ซึ่งที่ผ่านมานักทฤษฎีทางด้านประชาธิปไตยมักตั้งสมมติฐานว่าการอภิปรายทางประชาธิปไตยที่เหมาะสม ควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสนใจและทำความดีร่วมกัน โดยที่จริงแล้วการเมืองต้องเป็นทั้งการแข่งขันระหว่างกลุ่มหรือปัจเจกชนที่มีความสนใจและความเห็นที่ขัดแย้งผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองมักเลือกเข้าข้างที่เขาสนใจและช่วยกันสร้างความสนใจร่วมของสาธารณะอีกด้วย (Young, 2002 : 1-15) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงาน หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟังอีกทั้ง ความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนองอย่างไรก็ดีไม่มีเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน เทคนิคใดเทคนิคหนึ่งที่มีความเหมาะสมและสามารถใช้ได้ผลดีกับทุกสถานการณ์

สำหรับความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น นอกจากการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นเงื่อนไขหลักของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมแล้ว ยังจะช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลเป็นไปด้วยความรอบคอบ ลดความขัดแย้งในสังคม บังเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ชุมชนและประเทศชาติ ทำให้คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีเป้าหมายสำคัญ คือ นำค่านิยม ความคิดเห็นของสาธารณชนเข้าสู่การตัดสินใจเพื่อปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจที่สำคัญ แก้ปัญหาความขัดแย้งจากความต้องการที่เหมือนกันการสร้างเชื่อมั่น ให้การศึกษาและให้ข้อมูลแก่สาธารณชน ซึ่งค่านิยมหลักสำหรับการปฏิบัติ เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (สมาคมนานาชาติเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน. 2557 : 1) ประกอบด้วย 1) สาธารณชนควรมีความคิดเห็นในการ ตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับการกระทำที่มีผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนรวมถึงสมมติฐานที่ว่า การช่วยเหลือจากสาธารณชนจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนสื่อสารถึงกระบวนการความสนใจต่าง ๆ และบรรลุความต้องการในกระบวนการของผู้มีส่วนร่วมทั้งหมด 4) กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนแสวงหาและเอื้ออำนวยในการเข้าร่วมของประชาชนที่จะได้รับผลกระทบ 5) กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนร่วมในการระบุว่าพวกเขาจะเข้าร่วมได้อย่างไร 6) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ผู้เข้าร่วมมีข้อมูลที่พวกเขาต้องการเพื่อใช้ในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และ 7) กระบวนการการมีส่วนร่วมสื่อสารถึงผู้เข้าร่วมถึงวิธีการที่ความคิดเห็นของพวกเขาจะมีผลต่อการตัดสินใจ โดยเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มี 3 ประการ คือ 1) ต้องมีอิสระภาพ หมายถึง ประชาชนมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจการถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม 2) ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ 3) ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ มิเช่นนั้น ต้องเสริมสร้างความสามารถของประชาชนให้มีความสามารถเข้าร่วมได้

ส่วนองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มี 3 ด้าน คือ 1) ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้องมิ

วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าหรือไม่ 2) ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่ 3) ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายอย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่โดยพื้นฐาน

ทั้งนี้ มักพิจารณาผู้เข้าร่วมจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้อาจได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและลบ เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนผู้สนใจอีกด้วย โดยแท้จริงนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะไม่สามารถกระทำได้ในทุก ๆ ประเด็น ดังนั้นจึงมีแนวทางทั่ว ๆ ไปบางประการเกี่ยวกับประเด็นที่ควรใช้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ 1) การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ 2) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น 3) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม 4) การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว และ 5) ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณาแต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าประชาชนต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงาน หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้ มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง

3. รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เนื่องจากการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างร่วมกันอยู่ รูปแบบต่าง ๆ ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมอาจเน้นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไป บางสังคมอาจให้ความสำคัญกับการใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติ แต่บางสังคมอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปของการเดินขบวนประท้วงรัฐบาล นอกจากนี้ในเรื่องการมีบุคคลแต่ละบุคคลจะยึดถือเอาการเข้ามีส่วนร่วมในรูปแบบใด ๆ เป็นแนวทางย่อมที่จะต้องมีการที่แตกต่างกันออกไปด้วย พวกที่เข้าไปช่วยหาเสียงเลือกตั้งอาจดำเนินการได้ โดยการเป็นสมาชิกพรรคนั้น ๆ ปฏิบัติไปตามแนวทางหรือนโยบายที่พรรควางไว้ให้ ส่วนพวกที่ติดต่อโดยตรงกับผู้แทนราษฎรเพื่อหวังที่จะให้ผู้แทนช่วยเหลือการใด ๆ ก็ย่อมที่จะใช้กระบวนการที่แตกต่างกันไป โดยได้จำแนกออกเป็นมิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ สิทธิพันธ์ พุทธหุน (2541 : 158-159) ได้แบ่งรูปแบบต่าง ๆ ของการเข้าร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ 1) การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกิจกรรมของแต่ละคนในการเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจในการปกครอง สิทธิเลือกตั้งจึงอาจนับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการควบคุมรัฐบาล แต่การไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะแตกต่างไปจากกิจกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ ที่สังคมเป็นผู้กำหนดโอกาสให้ เช่น 4 ปีต่อครั้ง จึงทำให้ความรู้สึกสร้างสรรค์ของคนมีน้อย 2) กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะเดียวกับการใช้สิทธิการเลือกตั้ง แต่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการรณรงค์หาเสียงเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะเสียง 1 เสียงที่ประชาชนได้สิทธิในการเลือกตั้งแล้ว กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนั้นนับเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างยากเมื่อเปรียบเทียบกับ การเข้าไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 3) กิจกรรมของชุมชนเป็นการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มหรือองค์การที่ประชาชนร่วมกันดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและการเมือง ในกรณีที่ประชาชนจะร่วมมือกันเพื่อใช้อิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล กิจกรรมในรูปแบบนี้เป็นไปอย่างมีเป้าหมายที่แน่นอนและมีอิทธิพลมาก 4) การติดต่อเป็นการเฉพาะ เป็นรูปแบบสุดท้ายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและจะเกี่ยวเนื่องกับประชาชนรายบุคคลไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือข้าราชการเพื่อแก้ไขปัญหาใด ๆ เฉพาะตัวหรือของครอบครัว กิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อการดำเนิน การกำหนดนโยบายของรัฐน้อยมาก

Verba, Nie and kim (1980 : 27-28) กล่าวว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น รูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกิจกรรมของแต่ละคนในการเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจในการปกครอง การใช้สิทธิเลือกตั้งจึงอาจนับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการควบคุมรัฐบาล แต่การไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะแตกต่างไปจากกิจกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ ที่สังคมเป็นผู้กำหนดโอกาสให้ 2) กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะเดียวกับการใช้สิทธิการเลือกตั้ง แต่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการรณรงค์หาเสียงเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะเสียง 1 เสียงที่ประชาชนได้สิทธิในการเลือกตั้งนั้น มีส่วนสำคัญที่สามารถจะคัดเลือกตัวแทนของประชาชนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่แทนตนเองและประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ 3) กิจกรรมของชุมชนเป็นการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มหรือองค์การที่ประชาชนร่วมกันดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและการเมือง ในกรณีที่ประชาชนจะร่วมมือกันเพื่อใช้อิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล กิจกรรมในรูปแบบนี้เป็นไปอย่างมีเป้าหมายที่แน่นอนและมีอิทธิพลมาก 4) การติดต่อเป็นการเฉพาะ เป็นรูปแบบสุดท้ายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและจะเกี่ยวเนื่องกับประชาชนรายบุคคลไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเพื่อแก้ไขปัญหาใด ๆ เฉพาะตัวหรือของครอบครัว กิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินการกำหนดนโยบายของรัฐน้อยมาก

Huntington and Nelson (1976 : 28-29) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่คล้ายกัน แต่ได้เพิ่มรูปแบบบางรูปแบบที่สำคัญ เพื่อให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น ดังนี้ 1) กิจกรรมการเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วย 2) การล็อบบี้ หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมือง เพื่อหาหนทางที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยให้ข้อมูลเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์ 3) กิจกรรมองค์การ เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์การใด ๆ โดยมีจุดหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลในประเด็นที่เกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะอย่าง หรืออาจเป็นประโยชน์สุขของส่วนรวมก็ได้ 4) การติดต่อ หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือราชการเป็นการส่วนตัวโดยปกติจะมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวหรือครอบครัว 5) การใช้กำลังรุนแรง คือ กิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกาย ทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจ

ดำเนินไป โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น กิจกรรมรัฐประหาร การสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจจะมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เช่น การทำการปฏิวัติก็ได้

Herbert McClosky (1965 : 122) กล่าวว่า การเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในการกระทำโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้เข้าร่วมทางการเมือง ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น การใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง การเสาะแสวงหาความรู้ทางการเมือง การอภิปรายหรือพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง การเข้าร่วมในการชุมนุมทางการเมือง การออกเงินช่วยเหลือสนับสนุนนักการเมือง ฯลฯ สำหรับการเข้าร่วมทางการเมืองที่มีลักษณะเข้มข้นกว่าที่กล่าวนี้ได้แก่ การลงทะเบียนเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง การป่าวร้องชักจูงให้ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้ง ตลอดจนการเข้าแข่งขันเพื่อรับตำแหน่งในพรรคและในคณะรัฐบาลเหล่านี้ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นความพยายามของนักวิชาการที่จะกำหนดขอบเขตของกิจกรรม ว่ากิจกรรมใดบ้างเป็นกิจกรรมทางการเมือง หรือเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเนื้อหาแล้วสามารถนำมาผสมผสานหรือใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยได้จำแนกการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง กิจกรรมชุมชนการชักชวนผู้อื่นให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การทำงานให้พรรคการเมือง การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง พูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง

4. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มี 5 ระดับ เพื่อผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐจะเลือกตัดสินใจ ออกแบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจากระดับการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในภาครัฐ ตั้งแต่ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุดถึงระดับการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในระดับที่ 5 มีรายละเอียด ดังนี้

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐเป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนน้อยที่สุด ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของรัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริงถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ รูปแบบการมี

ส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การจัดทำสื่อเผยแพร่ การพหุชมสถานที่จริง การจัดกิจกรรมเปิดบ้าน (Open Houses) และ Website

ระดับที่ 2 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น ประชาชนมีบทบาทในฐานะการให้ข้อมูลการตัดสินใจ เป็นของหน่วยงานภาครัฐ รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การสำรวจความคิดเห็น และการประชุมสาธารณะ

ระดับที่ 3 การเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำงาน ตลอดกระบวนการตัดสินใจหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผน โครงการ และวิธีการทำงาน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวกยอมรับการเสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน การมีส่วนร่วมระดับนี้มักดำเนินการในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ระดับที่ 4 การเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูง โดยประชาชนและภาครัฐจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน คณะที่ปรึกษาภาคประชาชน

ระดับที่ 5 เป็นระดับที่ให้บทบาทแก่ประชาชนในระดับที่สูงสุด เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ รัฐจะดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้ เน้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของดำเนินการกิจ และภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การลงประชามติ และการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยกระบวนการประชาคม

ในขณะที่ จีระโชค วีระสัย และคณะ (2538 : 445-446) ได้อธิบายระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามาก ดังนี้ 1) การรับฟังข่าวสารลงคะแนนการเมือง 2) การออกเสียงลงคะแนน 3) การชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง 4) การชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง 5) การช่วยโฆษณาในพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศสนับสนุนหรือให้ผู้อื่นทราบโดยทั่วไป 6) การติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง 7) การสนับสนุนด้วยการบริจาคให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง 8) การติดตามการหาเสียงของนักการเมือง 9) การช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง 10) การเข้าเป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำ 11) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค 12) การช่วยหาเงินให้พรรค 13) การสมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง และ 14) การเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือได้รับเลือกตั้ง พร้อมทั้ง ณรงค์

ลินส์วอตต์ (2539 : 116) ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย จากน้อยไปหามาก ดังนี้ 1) ไปลงคะแนนเสียง 2) การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองลดปัญหาการเมือง หรือติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง 3) การช่วยวางแผนเลือกตั้ง โฆษณาหาเสียง เช่น แจกใบปลิว 4) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งทางการเมือง และ 5) เป็นผู้มีตำแหน่งทางการเมือง เช่น ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกเทศมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน รัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง โดยประชาชนเลือกผู้แทนเข้าบริหารประเทศแทนตน การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยในทางรูปแบบนั้นมีหลายประเภท เช่น ประเทศไทยมีคำว่าประชาธิปไตยครึ่งใบ เหล่านี้เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และมีผลต่อประสิทธิภาพการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งปัจจัยเหล่านั้น ได้แก่

1. สภาพของบุคคล หมายถึง องค์ประกอบทั้งหลายของบุคคล ได้แก่ ภูมิหลังของบุคคลนั้น ๆ เช่น เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ Lester W. Mibrath (1968 : 121-125) ได้ทำการศึกษาวิจัยและสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ว่าคนที่มีความสามารถทางเศรษฐกิจ และสังคมสูง มักจะเป็นผู้ที่สนใจและอยากเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนที่มีความสามารถต่ำ คนที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมืองมาก มีความเข้าใจในทางการเมืองสูง ย่อมจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก และเพศชายก็มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง ซึ่งในการวิจัยได้ค้นพบ ดังนี้

- 1.1 เพศ ขนบธรรมเนียมประเพณี ส่วนใหญ่เน้นว่าการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้ชายเป็นเพศแรกแล้วผู้หญิงจึงเข้ามีส่วนร่วมด้วย ดังนั้น ผู้ชายจึงผูกพันกับการเมืองมากกว่าเพศหญิง ถึงแม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมทำให้ความแตกต่างทางเพศลดลง แต่ผลกระทบตามประเพณียังคงสูงอยู่ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาต่ำ การศึกษาวิจัยส่วนใหญ่จึงพบว่าเพศชายมักจะมีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง

- 1.2 ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรสถานะเศรษฐกิจสังคมที่ใช้กันแพร่หลายมากที่สุด กล่าวคือ คนที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยหรือ ได้รับการศึกษาน้อย จะมีทัศนคติทางการเมืองต่างไปจากคนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงกว่า เพราะโดยปกติคนที่มิระดับ

การศึกษาสูงจะมีหน้าที่การงานสูงและมีโอกาสได้รับข่าวสารทางการเมืองได้มากกว่าคนที่มึระดับการศึกษาต่ำ

1.3 รายได้ คือ เป็นตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ที่มีรายได้สูงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูง เพราะมีกำลังทรัพย์และเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักจะเป็นผู้ได้รับการศึกษาสูง และเมื่อมีการศึกษาสูงก็จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จากผลการวิจัยการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดและรองผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2518 โดยสุ่มตัวอย่างจากประชาชนจำนวน 2,400 คน พบว่า ผู้ที่มีรายได้สูงไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงสุด ร้อยละ 63 ผู้ที่มีรายได้ปานกลางไปใช้สิทธิร้อยละ 38.71 และผู้ที่มีรายได้ต่ำไปใช้สิทธิร้อยละ 31.81 (ทิพาพร พิมพิสุทธิ์ และอนุสรณ์ ลิมมณี. 2524 : 176-177)

1.4 อาชีพ กลุ่มอาชีพเดียวกันมักจะมีลักษณะของความคิดค่านิยมและทัศนคติที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารผู้ประกอบอาชีพที่มีรายได้ต่ำ มีกรอบแนวความคิด และความเข้าใจทางการเมืองในลักษณะที่แคบ เนื่องจากไม่มีเวลาที่จะมาสนใจทางการเมือง ผิดกับผู้ที่ประกอบอาชีพชั้นสูง ซึ่งมีโอกาสสนใจทางการเมืองได้มากกว่า ดังนั้น ลักษณะของอาชีพจึงมีส่วนสัมพันธ์กับระดับการศึกษาและรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

1.5 อายุ จากการวิจัยของ ชัยอนันต์ สมุทรวณิช ได้สรุปว่า ผู้ที่อยู่ในวัยกลางคน คือ อายุ 40-50 ปี จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงสุด (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. 2521 : 105) ดังนั้น พอที่จะกล่าวได้ว่า กลุ่มอายุวัยกลางคนจะเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดและจะค่อย ๆ ลดน้อยลงเป็นลำดับในวัยสูงอายุ

1.6 การเป็นสมาชิกองค์การ กลุ่มจะเป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ที่เป็นสมาชิกองค์การหรือชุมชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การใดๆ

อย่างไรก็ตามสหสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองกับตัวแปรเหล่านี้บางตัวอาจต่ำและไม่มั่นคงและอาจแตกต่างจากสภาพการเมืองหนึ่งและวัฒนธรรมหนึ่งไปอีกอย่างหนึ่งได้ เช่น การศึกษาและสถานะทางเศรษฐกิจสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์อย่างมั่นคงในสหรัฐอเมริกาแต่กลับอ่อนแอในนอร์เวย์ เป็นต้น (Maclosky. 1968 : 256) และอาจแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทที่เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง ดังนั้น จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบพื้นฐานของบุคคล คือ เพศ ระดับการศึกษา รายได้

อาชีพ และอายุ นับว่ามีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม โดยจะต้องนำปัจจัยอื่นมาใช้ในการพิจารณาประกอบด้วย

2. สิ่งแวดล้อมทางการเมือง (Political Environment) สามารถพิจารณาได้จาก

2.1 สถาบันการเมืองที่มีความชอบธรรม ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการปกครอง คือ จะต้องมีการมีระเบียบปฏิบัติ การกระทำ การตัดสินใจ นโยบายเจ้าหน้าที่ และผู้นำของรัฐบาลให้ได้รับการยอมรับจากประชาชน ซึ่งสถาบันทางการเมืองนี้ต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ นับว่าเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2 การพัฒนาเศรษฐกิจ ประกอบด้วยความมั่นคง และการพัฒนาอุตสาหกรรม การเปลี่ยนสภาพจากชนบทมาเป็นเมือง และการเปลี่ยนแปลงในระดับการศึกษาของประชาชน

2.3 สภาพการเลือกตั้ง ได้แก่ การกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น การกำหนดคุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง สัญชาติของบิดา มารดา อายุ การศึกษา ฯลฯ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นการจำกัดการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นอกจากนี้ยังรวมถึงการบริหารงานเลือกตั้งที่จะดึงดูดใจให้ประชาชนมาเลือกตั้งหรือไม่ด้วย เช่น การกำหนดหน่วยเลือกตั้งว่าอำนวยความสะดวกอย่างไรต่อประชาชน การประชาสัมพันธ์ชี้ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการเลือกตั้ง การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง เป็นต้น

2.4 อิทธิพลของวัฒนธรรม ประชาชนในชาติจะได้รับการถ่ายทอดแบบแผนทางวัฒนธรรมมาเป็นเวลานานเกี่ยวกับการปฏิบัติ คุณค่าความเชื่อ ได้หล่อหลอมบุคคลในชาติให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง เช่น การปรับตัวของชาติมีความสอดคล้องกับระบบการเมืองหรือไม่

2.5 อิทธิพลของกลุ่มต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของคนในสังคม เนื่องจากจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดภายในกลุ่ม ซึ่งได้มีการถ่ายทอดค่านิยมความเชื่อ และทัศนคติที่คล้ายคลึงกันให้แก่สมาชิกภายในกลุ่ม

2.6 อิทธิพลของสื่อมวลชน มีบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสารความเคลื่อนไหว และค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมือง ช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การปรับวิถีชีวิต และค่านิยม เพื่อการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย (กมล สมวิเชียร. 2516 : 91) ถือเป็นตัวจักร

ที่สำคัญในการให้ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ค่านิยม ข้อเท็จจริง ทศนคติ แบบแผนในการดำเนินชีวิตแก่ประชาชน

ดังนั้น สิ่งแวดล้อมทางการเมืองจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นตัวกำหนดแบบแผนและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในสังคม ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของนักวิชาการบางท่านจะได้ข้อควรพิจารณา ดังนี้ Nie, Powell and Prewitt (1969 : 85) กล่าวว่า “การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละชาติ จะเปลี่ยนแปลงในอัตราที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ” ในขณะที่ Alex Inkeles. 1969 (1121-1141) กล่าวว่า “การศึกษาที่มีความสัมพันธ์อย่างมากกับบทบาทของประชาชน ถ้าประชาชนได้รับการศึกษาสูงจะมีบทบาทในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นด้วย” พร้อมทั้ง Myron Wiener (1971 : 161-163) ได้ชี้ให้เห็นว่า “ความสนใจทางการเมืองจะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนกิจกรรมและผลงานของรัฐบาล” และ Verba, Nie and Kim (1980 : 38) ได้เห็นพ้องต้องกันว่า “การศึกษาจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับบทบาทของการรณรงค์ทางการเมือง แต่จะมีความสัมพันธ์น้อยมากกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง”

จากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กล่าวข้างต้นแล้วนี้ สามารถสรุปได้ว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้ (James David Barber. 1972 : 27) 1) แรงจูงใจ เป็นสิ่งที่ชักจูงให้บุคคลสนใจที่จะเข้าร่วมทางการเมือง เช่น ความต้องการปรับปรุงงานท้องถิ่น ความต้องการชื่อเสียง ความสำนึกของกลุ่ม เป็นต้น 2) โอกาส คือ มีเวลาเหมาะสมมีความพร้อมที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรม และ 3) ทรัพยากร คือ ปัจจัยสนับสนุนให้สามารถเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เช่น มีความเฉลียวฉลาด มีการศึกษา มีทักษะและทุนทรัพย์ นอกจากนี้ค่านิยมของคนในสังคมก็มีความสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกันด้วย ซึ่งอาจมีผลมาจากบทบาทของสื่อมวลชนที่จะกระตุ้นประชาชนให้เกิดความรู้สึกร่วมด้วย (James David Barber. 1972 : 40-42) สรุปได้ว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นหลักการที่ขาดเสียมิได้ของระบบประชาธิปไตย โดยประชาชนเพื่อประชาชน ซึ่งผู้ปกครองต้องได้รับการยอมรับจากประชาชน (James David Barber. 1972 : 27) โดยการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่เห็นได้โดยง่ายที่สุด คือ ประชาธิปไตยจะอยู่ไม่ได้ถ้าประชาชนไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นในสังคมประชาธิปไตยจะอยู่ได้ถ้าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ

(สุจิต บุญบงการ. 2524 : 11-12) และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ยอมรับว่าถูกต้องไม่ขัดกฎหมายที่เห็นได้ชัดเจน คือ การเข้ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง (สุจิต บุญบงการ. 2524 : 14) อาจคาดคะเนการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการศึกษา การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนท้องถิ่นหรือในองค์การที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น บุคคลที่มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในกิจการส่วนท้องถิ่นหรือในองค์การต่าง ๆ มักจะเข้ามีส่วนร่วมหรือบทบาททางการเมืองระดับชาติมากกว่าบุคคลที่ไม่เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามีส่วนร่วมน้อยในกิจการส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยบางท่าน พบว่า แนวโน้มอย่างหนึ่งของผู้ที่มีการศึกษาสูงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ทั้งนี้ เพราะประชาชนที่ได้รับการศึกษาสูงจะรู้ถึงคุณค่าของการติดต่อร่วมมือกับรัฐบาลและเข้ามาใช้สิทธิในการเลือกตั้งมากกว่าคนที่ได้รับการศึกษาน้อย ประชาชนที่มีการศึกษาสูงจะมีการเลือกตั้งมากกว่าคนที่ได้รับการศึกษาน้อย เพราะประชาชนที่มีการศึกษาดีจะได้รับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากและตระหนักถึงสิทธิของตนได้เป็นอย่างดี ประชาชนที่มีการศึกษาดีจึงต้องการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การทางการเมือง เพื่อที่จะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและรักษาผลประโยชน์ของตนได้อย่างเต็มที่ (เมธา สุคบรรทัด. 2517 : 178)

แนวความคิดของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) โดยประชาชนของรัฐทั้งหมดจะร่วมประชุมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ หรือทำหน้าที่เป็นสภาเอง ตามทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ซึ่ง Rousseau เป็นหนึ่งในผู้นำคนสำคัญในการเผยแพร่ความคิดนี้ โดยมีหลักการว่าประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบัญญัติกฎหมาย อันเป็นการเจตจำนงร่วมกัน ซึ่งเคยใช้ในบางแคว้นในสวิตเซอร์แลนด์ แต่เมื่อจำนวนประชาชนมากขึ้นการปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) จึงเป็นเรื่องที่ยากแก่ที่จะให้ประชาชนทุกคนใช้อำนาจอธิปไตยด้วยตนเอง (ส. ศิวรักษ์. 2519 : 166)

2. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อม (Representative Democracy or Indirect Democracy) ตามทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ ประชาชนจะเลือกผู้แทนทำหน้าที่แทนตนในสภา โดยที่ประชาชนยังพอจะมีช่องทางในการควบคุมการเมืองการปกครองได้บ้าง ขอบเขตของการมีตัวแทนของปวงชนนั้นต้องเป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วไป ประชาชนทั่วไปต้องมีสิทธิที่จะมีตัวแทน สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะไม่เป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือมีเงื่อนไขกีดกันประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

และสิทธิพื้นฐาน (Basic Rights or Fundamental Rights) ของประชาชนต้องได้รับการรับรอง เช่น สิทธิในการพูด การเขียน การรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร การนับถือศาสนา และสิทธิที่เท่าเทียมกัน ในศาล เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบกึ่ง โดยตรง (Semi-direct Democracy) เป็นการนำการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยโดยตรงมาผสมผสานกับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แบบตัวแทน ซึ่งน่าจะใกล้เคียงกับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในระบอบ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

4. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบ มีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หรือที่เรียกกันว่า “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” เป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการ ปกครองในระดับต่าง ๆ มากขึ้น โดยให้ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมและตรวจสอบ การทำงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งให้ใช้อำนาจธิปไตยแทนตนด้วย มิใช่เพียงมีอำนาจเพียงเป็น ที่มาแห่งอำนาจปกครองหรือมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งลักษณะหรือรูปแบบของการมี ส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น อาจจะเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยโดยตรง เช่น การออกเสียงประชามติ การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การถอดถอน บุคคลออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจึงน่าจะอยู่ตรงกลางระหว่างการ มีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบตัวแทนหรือประชาธิปไตย โดยอ้อมที่ประชาชนมีสิทธิออกเสียง เลือกตั้งอย่างเดียว กับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองตัวแทน ซึ่งประชาชนได้มีส่วนร่วมในทาง การเมือง ในรูปแบบของประชาธิปไตยโดยตรงควบคู่กันไปด้วย (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. 2541 : 57-81)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อหา ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ปรากฏในเอกสาร และ งานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนนั้น ถือได้ว่าเป็นแนวคิดสำคัญของการสร้างทฤษฎีแบบอนุมาน (Deductive) ที่ให้ความสำคัญกับทฤษฎี แนวคิด ประสบการณ์ และองค์ความรู้เดิมที่มีผู้ศึกษา ไว้แล้ว ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยตรงจริง ๆ นั้นมีน้อยมาก งานวิจัยเกือบทั้งหมดที่นักวิจัยสนใจศึกษาในอดีตจะเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ที่จะระบุไปเลยว่าอยู่ในกลุ่มใด เช่น ช่วงอายุ ประเภทของบุคคลที่ทำการวิจัย เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้ จึงมักจะเป็นเรื่องที่มีลักษณะใกล้เคียงตีความเทียบเคียง โดยเหตุและผลว่าตัวแปรเหล่านั้นน่าจะมีความเกี่ยวข้องและน่าที่จะนำมาศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้วิจัยได้สรุปเป็น 2 ปัจจัย จำนวน 13 ตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง การกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางการเมือง การบริหารงาน เลือกตั้งที่จะดึงดูดใจให้ประชาชนมาเลือกตั้งหรือไม่ ถ้าประชาชนมีความสนใจและเข้าใจ จะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงตามไปด้วย ประกอบด้วย 7 ตัวแปร ดังนี้

1.1 ความศรัทธาในตัวนักการเมือง การที่บุคคลใดมีความชอบหรือศรัทธาในผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งที่จะเป็นผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่บริหาร มีผลต่อความสนใจในการเข้าร่วมทางการเมืองมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2539 : 123) ที่กล่าวว่า บุคคลที่สนใจการเมือง มีความเข้าใจการเมือง เชื่อว่าตนเองมีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมืองและตัวนักการเมือง ทำให้มีความสนใจทางการเมืองมาก ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ความศรัทธาในตัวนักการเมืองเป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

1.2 ด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง สำหรับผู้ที่มีความสนใจชอบหรือศรัทธาในพรรคการเมืองที่ตนเองชอบ จะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนทั่วไปที่ไม่ยึดติดในพรรคการเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของ Lester W. Milbrath (1968 : 118) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความเลื่อมใสต่อพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง นอกจากนี้ผู้ที่มีความเลื่อมใสในพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมืองมากขึ้นด้วย ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ความเลื่อมใสในพรรคการเมืองเป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

1.3 ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ในการศึกษาของ ไพศาล เชาวนะ (2543 : 84) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอำเภอฉวางต่อการบริหารท้องถิ่น กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนในกลุ่มที่ไม่เคยเสนอแนะความต้องการต่อส่วนราชการจะมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มที่เคยเสนอแนะความต้องการต่อส่วนราชการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Angus Campbell, P.E. Converse, W.E. Miller and D.L. Stokes (1964 : 119) ที่กล่าวว่าบุคคล

เชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ เป็นคนที่มีประสิทธิภาพในทางการเมือง (Political Efficacy) เป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

1.4 การเป็นสมาชิกองค์กร ในการศึกษาของ ไพศาล เชาวนะ (2543 : 73) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอำเภอฉวางต่อการบริหารท้องถิ่น กรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนกลุ่มคนที่เคยมีตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ จะมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยมีตำแหน่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Lester W. Milbrath (1968 : 125) ที่กล่าวว่า การเป็นสมาชิกองค์กรหรือกลุ่มจะเป็นตัวแปรที่สำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ที่เป็นสมาชิกองค์กรหรือชุมชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรใด ๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้การเป็นสมาชิกองค์กร เป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

1.5 การช่วยโฆษณาหาเสียง การที่บุคคลได้ร่วมทำกิจกรรมกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทำให้มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมือง เช่น การช่วยหาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น ช่วยแจกใบปลิว ช่วยวางแผนการเลือกตั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2539 : 116) ที่กล่าวว่า การเข้าร่วมทางการเมืองมีความแตกต่างกัน ผู้ที่สนใจการเมืองมักมีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือ ไปช่วยผู้สมัครที่ตนเองชอบหาเสียง ผู้วิจัยจึงกำหนดให้การช่วยโฆษณาหาเสียง เป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

1.6 การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง สำหรับคนที่มี ความสนใจหรือมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็มีความสนใจเข้าร่วมทางการเมืองมากกว่าเดิม สอดคล้องกับแนวคิดของ Geoffrey K. Robert (1971 : 145) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง กิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมืองรวมทั้งการลงคะแนนเสียง เช่น การอภิปรายทางการเมืองหรือร่วมรับฟังอภิปรายทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกของทางการเมืองของเจ้าหน้าที่ หรือสมาชิกของกิจกรรมทางการเมืองนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดให้แรงจูงใจในการเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงเป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

1.7 การพูดคุยเรื่องการเมือง ในการศึกษาของ ไพศาล เชาวนะ (2543 : 83) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอำเภอฉวางต่อการบริหารท้องถิ่น กรณีองค์กรบริหาร

ส่วนตำบลในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนผู้ที่ไม่เคยพบปะพูดคุย เรื่องการเมืองจะมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มที่เคยพบปะพูดคุยเรื่อง การเมืองสอดคล้องกับแนวคิดของ Hugo F. Roading (1977 : 140) ที่กล่าวว่า กิจกรรมของพวก ที่ตื่นตัวในทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้รวมไปถึงการพูดคุยถกเถียงปัญหาในทางการเมือง ซึ่งจำเป็นเสมอไปไม่ว่าจะต้องอยู่ในรูปของการ ใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้วิจัยจึงกำหนดให้การพูดคุย เรื่องการเมือง เป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลใน ทางบวก

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ความสนใจในการเข้าร่วมทางการเมืองของ แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ตามสภาวะสิ่งแวดล้อมทางการเมือง การที่คนมีความสนใจ สิ่งแวดล้อมทางการเมืองมากเท่าใด ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสนใจทางการเมืองเพิ่มมาก ขึ้น ประกอบ 6 ตัวแปร ดังนี้

2.1 อิทธิพลของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนผู้ที่มีฐานะในชุมชนหรือผู้ที่มีอิทธิพล ในกลุ่ม อาจจะมีบทบาทสำคัญต่อการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lester W. Milbrath (1968 : 125) ที่กล่าวว่า อิทธิพลของกลุ่ม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของคนในสังคม เนื่องจากจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่าง ไกลชิดภายในกลุ่ม ซึ่งได้มีการถ่ายทอดค่านิยมความเชื่อ และทัศนคติที่คล้ายคลึงกันให้แก่ สมาชิกภายในกลุ่ม ผู้วิจัยจึงกำหนดให้บทบาทของผู้นำชุมชนเป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

2.2 อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ การเข้าร่วมทางการเมืองบางครั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งอาจเป็นผู้มีบุญคุณต้องอาศัยพึ่งพากัน อาจมีบทบาทสำคัญต่อการเข้าร่วมทาง การเมืองของประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีอิทธิพลต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสามารถที่จะโน้มน้าวใจ ให้มีผลต่อการเลือกตั้งของบุคคล ๆ นั้น ได้เช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Dahl, Robert A (1961 : 201) ที่กล่าวว่า อำนาจมีความสามารถในการที่จะเปลี่ยนความน่าจะเป็นแหล่งผลที่ เกิดขึ้น คือ ผู้ที่สามารถจูงใจหรือทำให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่ตนปรารถนา รวมถึงความรู้สึกทัศนคติ และความเชื่อ เช่น อิทธิพลกำหนดยุทธวิธีในการหาเสียง มีการใช้เงินซื้อเสียง เป็นการเข้าไป กำหนดบทบาทพฤติกรรมผู้เลือกตั้ง ผู้วิจัยจึงกำหนดให้อิทธิพลผู้มีบุญคุณหรือหัวหน้าคณะ เป็น ตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

2.3 อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน การเข้าร่วมทางการเมืองภายในชุมชนอาจมี การนำสิ่งของมาแลกเปลี่ยนกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับบุคคลที่นำสิ่งของมาให้ไม่ว่า

ด้วยสิ่งใดก็มีผลต่ออิทธิพลผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุจิต บุญบงการ (2537 : 295) ที่กล่าวว่า การไปลงคะแนนเสียงจะต้องไปด้วยความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ใช่ไปเพราะถูกจ้างวาน หรือถูกเกณฑ์และไปลงคะแนนด้วยความตื่นตัวทางการเมือง เป็นวิธีการให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงมากขึ้น และไปลงด้วยความสมัครใจ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้สิ่งของแลกเปลี่ยนเป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

2.4 การสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน การที่บุคคลจะลงคะแนนเสียงให้กับสมัครรับเลือกตั้งนั้น อาจจะมีการสัญญาอย่างหนึ่งอย่างใดให้กับชุมชนหรือบุคคลที่จะไปใช้สิทธิให้ลงคะแนนให้ มีส่วนทำให้เกิดแรงจูงใจในความสนใจทางการเมืองมากขึ้นด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ James David Barber (1972 : 27) ที่กล่าวว่า เมื่อมีการเลือกตั้ง อาจจะมีบุคคลที่สมัครรับเลือกตั้งได้สัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชนไม่ว่าด้วยเรื่องอะไร เช่น ความต้องการปรับปรุงงานท้องถิ่น จนทำให้มีอิทธิพลต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้วิจัยจึงกำหนดให้สิ่งของแลกเปลี่ยน เป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

2.5 ความสะดวกในการเดินทาง ในการเข้าร่วมทางการเมือง การเดินทางในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เรื่องความสะดวกในการเดินทางไม่ว่าจะเป็นในเรื่องหน่วยเลือกตั้ง ใกล้-ไกล มีความสะดวกในการเดินทางแค่ไหน จะมีอิทธิพลต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้เช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Lester W. Milbrath (1968 : 125) ที่กล่าวว่าการบริหารงานเลือกตั้งที่จะดึงดูดใจให้ประชาชนมาเลือกตั้งหรือไม่เช่น การกำหนดหน่วยเลือกตั้งว่าอำนวยความสะดวกอย่างไรต่อประชาชน การประชาสัมพันธ์ที่ชี้ให้เห็นคุณค่าของการเลือกตั้ง การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ความสะดวกในการเดินทางออกไปใช้สิทธิ เป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

2.6 ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ปัจจัยด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ในการศึกษาของ ไพศาล เชาวนะ (2543 : 75-79) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอำเภอฉวางต่อการบริหารท้องถิ่น กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนในกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ เป็นประจำจะมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมทั้งทางการเมือง และการบริหารมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ สิทธิพันธ์ พุทธิพน (2541 : 373-374) ที่กล่าวว่า การสื่อสารช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือทัศนคติของบุคคล การสื่อสารทางการเมืองก็เป็น

กำลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองของระบบการเมืองเช่นกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดให้การศึกษาตามข่าวสารทางการเมือง เป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลในทางบวก

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (Democracy) เป็นศัพท์ที่มาจากภาษากรีก คือ Demos แปลว่า การปกครอง กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์สมัยที่ดำรงพระยศเป็นพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร เป็นผู้บัญญัติคำว่า “ประชาธิปไตย” ในภาษาไทยขึ้นเป็นประชาธิปไตยเป็นคำประสม ซึ่งเกิดจากการสนธิของศัพท์ “ประชาชน” กับ “อธิปไตย” ซึ่งแปลตรงกันว่า “อำนาจสูงสุดอยู่ที่ประชาชน” ในปัจจุบันนี้มีผู้ใช้คำว่าประชาธิปไตยในความหมายที่แตกต่างกันมาก แม้แต่ในประเทศที่มีระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคมแตกต่างกัน ต่างก็อ้างว่าตนปกครองในระบอบประชาธิปไตยเหมือนกันทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้จึงได้มีผู้ให้คำนิยามของคำว่าประชาธิปไตยไว้มากกว่า 2,000 นิยาม (วิสุทธิ โปธิ์แทน. 2524 : 13) เพื่อความสะดวกในการศึกษา นักวิชาการจึงได้แบ่งประชาธิปไตยออกเป็น 2 ฐานะด้วยกัน คือ

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ ความหมายในเชิงอุดมการณ์ทางการเมือง (ระบอบประชาธิปไตย 2557) คือ ระบบความคิดทางการเมืองอย่างหนึ่ง อุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในฐานะที่เป็นระบบความคิดทางการเมืองชนิดหนึ่ง ที่ให้ความสำคัญกับหลักการ 3 ประการ

1.1 หลักมนุษยธรรมเป็นผู้มีสติปัญญา รู้จักใช้เหตุผล รู้ตัวรู้ชั่ว และสามารถปกครองตนเองได้ ประชาธิปไตยนั้นเป็นระบบที่สมาชิกจะต้องแสดงออกซึ่งเหตุผล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับกันเชื่อกันว่า ถ้าการดำเนินการใด ๆ เป็นไปตามหลักการแห่งเหตุผลแล้ว ย่อมจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมอย่างไม่มีขีดจำกัด

1.2 หลักสิทธิเสรีภาพ คำว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม เสรีภาพ หมายถึง ความมีอิสระที่จะกระทำการใด ๆ ได้ แต่การใช้เสรีภาพจะต้องไม่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นด้วย เสรีภาพในสังคมประชาธิปไตยมีขอบเขตจำกัดในระดับหนึ่ง สิ่งที่จะมาเป็นตัวจำกัดเสรีภาพ คือ กฎหมาย ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ดังนั้น เสรีภาพขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้ดังต่อไปนี้ 1) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นซึ่งอาจแสดงออกในรูปของการพูด การเขียน และการโฆษณาถือเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง ในสังคมประชาธิปไตยนั้นเป็นสังคมที่ถือว่าประชาชน คือ

เสียงสวรรค์ เป็นสังคมที่ยินยอมให้ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยเสรี การแสดงความคิดเห็นจึงถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งด้วย และ 2) เสรีภาพในการรวมกลุ่ม อาจจะเป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรที่ปลูกอ้อย จัดตั้งเป็นสหกรณ์ชาวไร่อ้อย หรืออาจจะเป็นการรวมตัวกันของผู้ที่มีความสนใจในกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกันจัดตั้งเป็นสมาคม เป็นต้น และยังรวมไปถึงการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการใด ๆ อีกด้วย แต่ทั้งนี้กิจกรรมอันเกิดจากเสรีภาพในการรวมกลุ่มจะต้องอยู่ในกรอบแห่งกฎหมายและศีลธรรมอันดีของสังคม 3) เสรีภาพในการนับถือศาสนา มนุษย์แต่ละคนย่อมมีความเชื่อที่เหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้างเป็นธรรมดา การนับถือหรือศรัทธาที่มนุษย์พึงมีต่อความเชื่อศาสนาใด ๆ จึงนับได้ว่าเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง และ 4) สิทธิและเสรีภาพอื่น ๆ นอกจากสิทธิและเสรีภาพข้างต้นแล้ว อุดมการณ์ ประชาธิปไตยยังให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลด้านอื่น ๆ อีก เช่น สิทธิจะได้รับการคุ้มครองทั้งทางร่างกายและทรัพย์สินจากรัฐ สิทธิในเคหสถาน สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัย สิทธิและเสรีภาพในการเดินทาง สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ โดยสุจริต เสรีภาพในทางร่างกาย เป็นต้น

1.3 หลักความเสมอภาค ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันเป็นหลักที่สำคัญของอุดมการณ์ประชาธิปไตยอีกหลักการหนึ่ง ระบอบประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใด เพศใด มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือฐานะทางสังคมอย่างไร ต่างเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกัน ในที่นี้ไม่ใช่ความเท่าเทียมกันในสติปัญญา ความสามารถ หรือความสูงความต่ำ แต่เป็นความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นคน ซึ่งทุกคนมีสิทธิที่จะอยู่รอดในสังคม ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้เป็น 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1.3.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากแนวความคิดที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของการปกครองโดยประชาชน ถือว่าเสียงของประชาชนเป็นเสียงสวรรค์ รัฐประชาธิปไตย จึงต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชนอย่างกว้างขวาง ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเมื่ออายุถึงเกณฑ์ที่กฎหมายระบุไว้ และบัตรเลือกตั้งแต่ละใบจะมีเพียง 1 เสียงเท่าเทียมกัน ซึ่งตรงกับปฏิญญาสากลแห่งสิทธิมนุษยชนข้อ 21(3) ที่ระบุว่าเจตจำนงของประชาชนจะต้องเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาล เจตจำนงเช่นว่านี้ต้องแสดงออกทางการเลือกตั้งตาม

กำหนดเวลาและอย่างแท้จริง โดยอาศัยการออกเสียงทั่วไปและอย่างเสมอภาค และลงคะแนนลับ หรือการลงคะแนนโดยอิสระอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

1.3.2 ความเสมอภาคที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ในรัฐประชาธิปไตยนั้นจะถือว่า กฎหมายเป็นเสมือนข้อกำหนดของสังคมที่ออกมา โดยมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมพฤติกรรมที่มีผลร้ายต่อสังคมโดยรวม นั่นคือ กฎหมายจะให้ความคุ้มครองป้องกันแก่คนทุกคนโดยเท่าเทียมกัน และผู้ที่ละเมิดกฎหมายก็จะได้รับโทษทัณฑ์ตามที่กำหนดหรือถ้ามีเหตุอันควรปรานีให้มีการลดหย่อนหรือยกเว้นโทษ ก็ควรจะได้รับพิจารณาโดยเท่าเทียมกันด้วย

1.3.3 ความเสมอภาคที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในชีวิตในระบอบประชาธิปไตยนั้นรัฐจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ เช่น จัดให้มีโรงเรียน วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยให้เพียงพอสำหรับคนที่ปรารถนาแสวงหาความรู้ มีโอกาสรับการศึกษาได้รับความรู้ และมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถสร้างความก้าวหน้าและความมั่นคงในชีวิตให้กับตนเอง และต้องบริหารระบบของสังคมให้เปิดโอกาสสำหรับทุก ๆ คนในการที่จะได้ทำงานโดยสิทธิเท่าเทียมกัน เช่น การเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเสมอภาคในการสอบคัดเลือกเข้าเป็นข้าราชการ เป็นต้น และ

1.3.4 ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่ารัฐประชาธิปไตยจะต้องทำให้สมาชิกทุกคนมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูง กล่าวคือ มีรายได้สูงและมีความเป็นอยู่ที่หรูหราเกินทุกคน แต่จะต้องพยายามกระจายรายได้ นำเอาทรัพยากรทางสังคมมาใช้ประโยชน์ ลดช่องว่างระหว่างชนชั้นให้น้อยลง โดยการสนับสนุนหรือช่วยเหลือกลุ่มที่ด้อยโอกาสว่า ให้เติบโตใหญ่และแข็งแรงพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การที่รัฐสนับสนุน โครงการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพในชนบท โครงการจัดตั้งสหกรณ์ผู้ผลิต สหกรณ์ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ใด ๆ โครงการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน เพื่อยกระดับความกินดี อยู่ดี เป็นต้น

ความหมายของ “ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์” นักวิชาการได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ ไว้ดังนี้ ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2532 : 56-62) ได้อธิบายถึงประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ พอสรุปได้ดังนี้ 1) การมีความศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ มีศรัทธาในสติปัญญาในการสามารถทำงานร่วมกันของมนุษย์ ศรัทธาในความมีเหตุผลของมนุษย์ 2) เชื่อในสิทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น

การพูด การพิมพ์เผยแพร่ การประชุม การรวมกลุ่ม การจัดตั้งสมาคม การจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นต้น 3) เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย และการเมืองทุกคนควรได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน การมีสิทธิเสรีภาพทางการเมือง และการดำเนินชีวิตเท่าเทียมกัน โดยไม่แยกเพศ กำเนิด และฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมว่าเป็นอย่างไร รวมทั้ง การได้รับโอกาสในการแสวงหาการศึกษา การทำงานที่เท่าเทียมกันอีกด้วย 4) เชื่อว่าอำนาจทางการเมืองปกครองของรัฐบาลเกิดขึ้นจากความยินยอมจากประชาชน ดังนั้น รัฐบาลที่ชอบธรรมจึงต้องเป็นรัฐบาลซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน 5) เชื่อว่าสถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นกลไกของรัฐที่มีอยู่เพื่อรับใช้บุคคลในสังคม รัฐต้องเข้าไปแทรกแซงในกิจการของเอกชนให้น้อยที่สุด และ 6) เชื่อว่าประชาชนมีสิทธิที่จะทำการต่อต้านรัฐบาลที่ไม่ปฏิบัติการเพื่อช่วยคนในสังคมให้บรรลุถึงความสุขสมบูรณ์ เพราะรัฐจะอยู่ได้ก็ด้วยเป้าหมายที่จะคุ้มครองชีวิตทรัพย์สิน และการแสวงหาความสุขให้แก่ประชาชน ในขณะที่ กระทบ ทองธรรมชาติ (2531 : 94-95) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ หมายถึง ความเชื่อถือ ความยึดมั่นของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยหลักการ คือ ความเสมอภาคของบุคคลทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนการที่บุคคลมีเสรีภาพในการกระทำการต่าง ๆ ได้ตามความสมัครใจ เป็นเสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณา เป็นต้น ครอบงำที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ดังนั้น สรุปได้ว่า ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ เป็นแนวความคิดอย่างหนึ่งในการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่เกี่ยวกับบุคคลและหลักการทางการเมืองของบุคคลทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนในเรื่องสิทธิเสรีภาพในการกระทำการใด ๆ ได้ตามความสมัครใจ ไม่ว่าเสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณา เป็นต้น

2) ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบอบการเมืองการปกครอง ระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย (โครงสร้างและรูปแบบของการเมือง การปกครอง. 2557) หมายถึง ระบบการปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองอย่างแท้จริง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประชาธิปไตยทางตรง คือ ประชาชนร่วมกันลงประชามติ กำหนดแนวทางหรือ ตัดสินใจในทางการเมืองการปกครอง เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์และสิทธิเสรีภาพของตน ได้โดยตรง ซึ่งมักใช้ในสังคมที่มีขนาดเล็ก ส่วนประชาธิปไตยทางอ้อม คือ การที่ประชาชนคัดเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน โดยใช้สิทธิออกเสียงในสภาเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยรวม ซึ่งการปกครอง

ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบอบการเมืองการปกครอง ถ้าแบ่งตามลักษณะที่ถูกลำนำไปใช้ใน ปัจจุบันแล้ว อาจแบ่งได้เป็น 3 แบบ คือ

2.1 ประชาธิปไตยเสรีนิยม (Liberal Democracy) นักวิชาการได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยเสรีนิยมไว้หลายท่าน เช่น อดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ได้ให้คำนิยามของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ที่ได้รับการยอมรับและนำไปอ้างอิงกันอย่างกว้างขวางว่า “การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (วัชรวิทย์ ไชยสาร, 2557) ในที่นี้นักวิชาการได้กล่าวไว้ว่า หลักการที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (จรรยา สุภาพ, 2514 : 45) คือ ประชาชนต้องเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครอง มีส่วนร่วมในการปกครอง การวางนโยบายและการตัดสินใจในปัญหาของประเทศ การมีส่วนร่วมนี้อาจจะเป็นแบบโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ได้ โดยตรง คือ การเข้าไปบริหารเอง โดยอ้อม คือ การเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ควบคุมแทน หลักสำคัญของระบอบประชาธิปไตย มี 3 ประการ คือ

1) หลักเสรีภาพ หมายความว่า บุคคลมีอิสระที่จะกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ได้อย่างเสรี ผู้ใดจะมาบังคับไม่ได้ แต่การใช้เสรีภาพนั้นจะต้องเคารพกฎหมายอย่างเคร่งครัด เสรีภาพสำคัญที่พึงมี ได้แก่ เสรีภาพในร่างกาย เสรีภาพในการเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และเสรีภาพในการประชุมหรือการรวมกลุ่ม 2) หลักความเสมอภาค หมายความว่า บุคคลจะต้องมีความเป็นอยู่เท่าเทียมกัน ในเรื่องของการมีสิทธิเสรีภาพ โดยไม่คำนึงถึงฐานะอันตรรกศาสตร์ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้และศาสนาที่นับถือ และ 3) หลักภราดรภาพ หมายความว่า บุคคลจะต้องมีความเป็นอยู่เหมือนเป็นพี่น้องกัน มีความรักใคร่กลมเกลียว โดยมีกฎหมายเป็นหลักในการอำนวยความสะดวกร่วมกัน

2.2 สังคมนิยมประชาธิปไตย (Democratic Socialism) สังคมนิยม

ประชาธิปไตยมีลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ (ชโยนันต์ สมุทรวณิช, 2532 : 187-188) คือ

1) เน้นความสำคัญในเรื่องการกดขี่ขูดรีด การที่ความมั่งคั่งรวมอยู่ที่กลุ่มคน จำนวนน้อย ความยากจน และข้อบกพร่องต่าง ๆ ของระบอบสังคมนิยม 2) เชื่อว่าในสังคมนิยมมีการต่อสู้ชนชั้น แต่การต่อสู้และความขัดแย้งทางชนชั้นที่มีอยู่นั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องกระทำด้วยความรุนแรงเป็นสงครามชนชั้นแต่สามารถแก้ไขได้โดยสันติวิธี 3) ต้องนำระบบสังคมนิยมมาใช้แทนระบบทุนนิยม แต่เชื่อว่าระบบทุนนิยมนั้นจะเสื่อมสลายไปที่ละเล็กละน้อยแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยองค์กรผู้ใช้แรงงานมีความเข้มแข็งมีอิทธิพลมากขึ้น และการที่นายทุนมองเห็นการณ์ไกลว่า

จำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป จึงยอมลดอำนาจที่ตนเองมีอยู่ลง และโดยการออกกฎหมายผ่านทางรัฐสภา เช่น การประกันอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ การโอนที่ดินและอุตสาหกรรมที่มีลักษณะผูกขาดมาเป็นของรัฐ การเพิ่มอัตราภาษีด้วยวิธีการที่เป็นแบบวิวัฒนาการมากกว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยการปฏิวัติที่ใช้ความรุนแรงเข้าประหัตประหารด้วยกำลังอาวุธ 4) มีความเชื่อมั่นว่าพรรคการเมืองที่เป็นสังคมนิยมสามารถเข้าไปมีอิทธิพลและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางสังคมนิยมได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้เผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพ หรือเผด็จการอื่นใด 5) เชื่อว่าการจัดระบบสังคมนิยมควรเป็นไปในรูปของการที่ชุมชนมีกรรมสิทธิ์ และเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตร่วมกัน เว้นแต่กิจกรรมบางประเภท เช่น ร้านค้าย่อย แพลงนาขนาดเล็ก และสินค้าประเภทบริโภค ซึ่งจะต้องผลิตขึ้นตามบุคลิกภาพและความนิยมของผู้บริโภคนั้น ควรปล่อยให้เอกชนเป็นผู้ทำ 6) ถือว่ารายได้ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นจะต้องเฉลี่ยให้กับผู้ทำงานตามกำลังงานที่ได้กระทำไป ประเทศที่ใช้การปกครองในระบอบสังคมนิยมประชาธิปไตย มีหลายประเทศ เช่น นอร์เวย์ สวีเดน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อังกฤษ และฝรั่งเศส เป็นต้น (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. 2532 : 190-191)

2.3 เผด็จการประชาธิปไตยของประชาชน (People's Democratic Dictatorship)
 เผด็จการประชาธิปไตยของประชาชนมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประชาธิปไตยรวมศูนย์อำนาจ (Democratic Centralism) มีพื้นฐานและได้รับอิทธิพลจาก คาร์ล มาร์กซ์ (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. 2532 : 196-202) มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ 1) ระบอบการเมืองเป็นเพียงโครงสร้างเบื้องต้น (Super Structure) ของสังคมนิยมที่เกิดขึ้นและถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางเศรษฐกิจ กล่าวคือระบบความสัมพันธ์ทางการผลิตที่เกิดจากลักษณะการถือครองปัจจัยทางการผลิต ความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นสิ่งที่กำหนดความสัมพันธ์ทางการเมือง รวมทั้ง การกำหนดรูปแบบของสถาบันทางสังคมอื่น ๆ อีกด้วย 2) ความขัดแย้งทางสังคมเป็นความขัดแย้งทางชนชั้น ชนชั้นในสังคมแบ่งตามลักษณะของการควบคุมปัจจัยสำคัญของการผลิตได้เป็นสองชนชั้นคือ ชนชั้นที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตกับชนชั้นกรรมาชีพ ผู้ไร้กรรมสิทธิ์ ไร้สมบัติ ต้องให้ชนชั้นกรรมาชีพซึ่งเป็นคนส่วนมากของสังคมเป็นผู้ยึดอำนาจรัฐ และเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความสัมพันธ์ทางการผลิตเสียใหม่ จึงจะทำให้การกดขี่การเอารัดเอาเปรียบในสังคมนั้นหมดสิ้นไป 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. 2532 : 196-221) มีลักษณะที่สำคัญบางประการ คือ 3.1 ให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในขั้นตอนของการดำเนินการตามนโยบาย ของพรรคคอมมิวนิสต์ ส่วนในการกำหนดนโยบายนั้นพรรคเป็นผู้กำหนดแต่เพียงผู้เดียว ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการพยายามแสดงออก ซึ่งผลประโยชน์

ของกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการวางแผนนโยบายสำคัญต่าง ๆ 3.2 ให้ความสำคัญต่อการติดต่อสัมพันธ์กันโดยตรงระหว่างผู้ปฏิบัติงานของพรรคกับมวลชนว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และเพื่อให้ผู้นำทางการเมืองได้สัมผัสและรับรู้ 3.3 กิจกรรมทางการเมืองของประชาชนจะเป็นการสนับสนุนผลประโยชน์ร่วมสูงสุดของชาติ ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้กำหนดผลประโยชน์ร่วมของชาติเพียงผู้เดียว 3.4 คุณธรรมและคุณสมบัติของผู้นำทางการเมืองเป็นเครื่องประกันการมีรัฐบาลที่ดีมากกว่าการให้ประชาชนควบคุมรัฐบาลในรูปของการควบคุมทางกฎหมายและสถาบันทางการเมือง การเปลี่ยนตัวผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จะเป็นผู้ตัดสิน และ 4) ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองตามแนวทางที่พรรคได้กำหนดไว้อย่างเต็มที่ จะเพิกเฉยไม่ได้ สิ่งใดที่พรรคกำหนดว่าเป็นผลประโยชน์ของชาติ หรือเป็นภาระหน้าที่ของส่วนรวมแล้ว จะอ้างภาระหน้าที่ส่วนตัว ส่วนครอบครัว แล้วหลีกเลี่ยงไม่ทำไม่ได้

ดังนั้น ประชาธิปไตยที่เป็นระบบการเมืองการปกครองที่ใช้ในปัจจุบัน จะมีประชาธิปไตยเสรีนิยม สังคมนิยมประชาธิปไตย และเผด็จการประชาธิปไตยของประชาชน ซึ่งแต่ละระบบมีลักษณะแตกต่างกัน โดยระบบประชาธิปไตยเสรีนิยมจะให้สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด ไม่ว่าในเรื่องหลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค และหลักภราดรภาพ

โดยทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยนั้นประกอบไปด้วย

1. พฤติกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย การเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบเผด็จการนั้นเรื่องที่จะศึกษาได้ก็เฉพาะความแตกต่างระหว่างผู้นำของประเทศกับประชาชนทั่วไป ในหมู่ประชาชนเองนั้นบทบาททางการเมืองคล้ายคลึงกัน คือ มีหน้าที่ทำตามรัฐบาลสั่งเท่านั้น แต่ในระบบประชาธิปไตยนั้นอาจจะศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในทางการเมือง (Political Participation) ในหมู่ประชาชน เพราะในหมู่ประชาชนด้วยกันนั้นอาจมีความแตกต่างในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอย่างมาก ซึ่งเราอาจจะแบ่งลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้หลายระดับจากมากไปหาน้อย (ณรงค์ ลินสวัสดิ์.

2539 : 115-116) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

ระดับการเข้ามีส่วนร่วมจากน้อยไปมาก	5	ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง เช่น ประธานาธิบดีหรือนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ประชาชนเลือกตั้งนายกเทศมนตรี
	4	ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น (บางคนอาจได้ บางคนสมัครแล้วอาจจะไม่ได้)
	3	ช่วยโฆษณาหาเสียง เช่น ช่วยแจกใบปลิว ช่วยวางแผนเลือกตั้ง
	2	การร่วมโดยทางอ้อม เช่น อ่านหนังสือพิมพ์หรือดูโทรทัศน์ ในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง อภิปรายการเมือง ตัดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง
	1	ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
	0	ไม่ไปลงคะแนนเสียง ไม่รู้ความเป็นไปทางการเมือง

ที่มา : ฌรงค์ สตินสวัสดิ์ (2539 : 115-116)

2. ทศนคติทางการเมืองกับการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง ผู้ที่สนใจการเมือง อาจจะดูได้จากการติดตามข่าวคราวทางการเมือง เช่น โดยทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การพูดคุยกับคนอื่นทางการเมือง การไปฟังเขาหาเสียงเลือกตั้ง ผู้ที่สนใจการเมืองมักจะมีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือไปช่วยผู้สมัครที่ตนชอบหาเสียงหรืออาจจะ โดดลงไปสมัครรับเลือกตั้งเสียเอง นึกถึงคนสองคนเดินผ่านผู้สมัครผู้แทน ซึ่งกำลังพูดหาเสียงอยู่ คนหนึ่งหูฟังรีบเดินเข้าไปฟัง อีกคนเดินเลยไปอย่างไม่สนใจก็พอสันนิษฐานได้ว่า คนแรกมีแนวโน้มที่จะไปเลือกตั้งเมื่อวันนั้นมาถึงมากกว่าคนที่ 2 และในขณะเดียวกันผู้ที่สนใจการเมืองมากกว่ามีความปรารถนาอยากให้คนนั้นคนนั้นชนะการเลือกตั้ง คนเหล่านี้จะมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง เช่น ช่วยผู้สมัครที่ชอบหาเสียงไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าคนที่ไม่สนใจการเมือง ไม่เห็นความสำคัญของผู้สมัคร ใครจะแพ้ชนะไม่สำคัญ (ฌรงค์ สตินสวัสดิ์, 2539 : 117)

ข้อมูลจากการเลือกตั้งของสหรัฐเมื่อปี ค.ศ. 1956 ซึ่งทำการสำรวจโดย ศูนย์วิจัยของ University of Michigan ได้ทำการศึกษาในเรื่องนี้โดยวัดความเกี่ยวพันระหว่าง

ก. ความสนใจเลือกตั้งและความปรารถนาจะให้คนใดคนหนึ่งชนะเลือกตั้ง

ข. ระดับของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (คือดูจากคำถามที่ว่า ไปเลือกตั้งหรือเปล่า หรือช่วยผู้สมัครหาเสียงหรือเปล่า)

สำหรับ ข้อ ก. นั้น เมื่อวัดแล้วผู้วิจัยได้แบ่งระดับความสนใจเลือกตั้งและความปรารถนาจะให้คนใดคนหนึ่งชนะเลือกตั้ง ออกเป็น 4 ระดับ คือ 1. มากที่สุด 2. มาก 3. น้อย และ 4 น้อยที่สุด

สำหรับในข้อ ข. นั้น ได้แบ่งบุคคลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2. กลุ่มที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และ 3. กลุ่มที่ลงมือช่วยเขาหาเสียงเลือกตั้ง

ตารางที่ 2 ความเกี่ยวพันระหว่างความสนใจการเมืองและการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง (คิดเป็นเปอร์เซ็นต์)

ระดับการเข้ามีส่วนร่วม ทางการเมือง	ความสนใจการเมือง				
	1 มากที่สุด	2 มาก	3 น้อย	4 น้อยที่สุด	รวม
ไม่ไปออกเสียง	9	20	30	47	25
ไปออกเสียง	64	65	61	49	61
ไปออกเสียงและช่วยหา เสียง	27	14	9	4	14
รวมจำนวนคนที่ถาม	100 % (436)	100 % (542)	100 % (458)	100 % (335)	100 % (1,771)

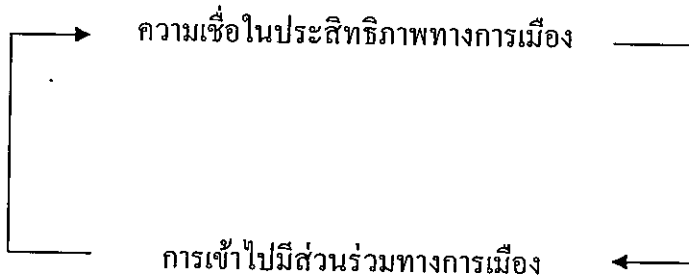
ที่มา : ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2539 : 117)

เสร็จแล้วก็มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อ ก. และข้อ ข. ซึ่งดูผลลัพธ์ได้จากตาราง 2 ข้างต้น ซึ่งตัวเลขจากตาราง 2 นี้จะชี้ให้เห็นได้ชัดว่าผู้มีความสนใจการเมืองมากมีแนวโน้มจะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองมาก ในกลุ่มผู้ที่สนใจการเมืองมากที่สุดนั้นจะเห็นว่า มีเพียง 9% ที่ไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง ส่วนในพวกที่สนใจการเมืองน้อยที่สุดนั้นมีถึง 47% ที่ไม่ไปออกเสียง และมีเพียง 4% เท่านั้นที่ไปออกเสียงและช่วยหาเสียง (ณรงค์ สินสวัสดิ์. 2539 : 117)

3. ความเลื่อมใสในพรรคการเมืองหรือตัวผู้สมัคร บุคคลที่มีความเลื่อมใสในพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง นอกจากนี้ ผู้ที่มีความเลื่อมใสพรรคการเมืองพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ ยังมีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย นอกจากนี้ บุคคลที่ชอบผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากไปด้วย บุคคลที่สนใจปัญหาทางการเมืองใดปัญหาหนึ่งมากเป็นพิเศษ ก็มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากตามไปด้วย ปัญหาที่คือทำไมคนบางคนจึงสนใจการเมืองมากบางคนสนใจการเมืองน้อย ก็มีการศึกษาในเรื่องนี้ และพบว่าบางคนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง (Socio-Economic Status) มักจะสนใจการเมืองและมีความปรารถนาทางการเมือง คือ อยากให้การเมืองเป็นไปในรูปแบบที่มากขึ้นด้วย สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลนี้อาจจะได้จากการศึกษารายได้ ของตัวบุคคลและของบิดามารดาของเขา ถ้ารายได้และการศึกษาของเขาสูง ก็หมายถึงการมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง (Letter W. Milbrath. 1968 : 118) นอกจากนี้ยังมี การศึกษาและพบว่าผู้ชายมีแนวโน้มที่จะสนใจหรือมีความปรารถนาทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

4. ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน (Political Efficacy) บุคคลที่เชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ คือ เขาเป็นคนที่มีความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง (Political Efficacy) มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่คิดว่าตน ไม่มีประสิทธิภาพทางการเมือง ประสิทธิภาพทางการเมืองนี้ผู้ที่เริ่มวัดคือ Angus Campbell กับพวก เขาวัดโดยใช้คำถาม 5 คำถาม ให้ตอบว่าเห็นด้วยกับคำถาม ทั้ง 5 นี้หรือไม่ คือ 1) ข้าพเจ้าคิดว่าเจ้าหน้าที่รัฐบาลไม่สนใจกับความคิดของคนอย่างข้าพเจ้าเลย 2) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นวิธีที่สำคัญที่สุดในการวางนโยบายและบริหารประเทศ 3) การลงคะแนนเสียงเป็นวิธีเดียวเท่านั้นที่คนอย่างข้าพเจ้าจะสามารถมีอิทธิพล ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล 4) คนอย่างข้าพเจ้าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานของรัฐบาล และ 5) บางครั้งการเมืองและรัฐบาลดูเป็นเรื่องสลบซับซ้อนเกินกว่าที่บุคคลอย่างข้าพเจ้าจะเข้าใจ ซึ่งบุคคลที่เห็นด้วยกับข้อความแต่ละข้อก็ หมายถึง การที่ไม่เชื่อในประสิทธิภาพในทางการเมืองของตนเอง บางคนก็อาจจะเห็นด้วยกับเพียงบางข้อ บุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับทุกข้อ คือ ผู้ที่จัดเข้าไปอยู่ในกลุ่มของผู้มีประสิทธิภาพในทางการเมืองสูง (Angus Campbell, P.E. Converse, W.E. Miller and D.L. Stokes. 1964 : 119) โดยในเรื่องความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Robert A. Dahl (1961 : 120) อาจารย์ทางรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัย Yale เชื่อว่าใน ประสิทธิภาพทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในทางการเมือง นั้นคือ ทั้งสองซึ่งต่างก็มีอิทธิพล ต่อกันและกัน ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ทำให้ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้นไป ค้ำ

แผนภาพที่ 1 แสดงความเกี่ยวพันระหว่างความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองและ การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองของ Robert A. Dahl

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (วิญญู เครื่องาม. 2541 : 103) ได้ให้ความหมายกฎหมายรัฐธรรมนูญว่า “กฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่ปกครองแผ่นดินเป็นกฎหมายที่บัญญัติระเบียบแห่งอำนาจสูงสุดในแผ่นดินทั้งหลาย และ วิธีการทั่วไปแห่งอำนาจนี้ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า รัฐธรรมนูญการปกครองวางหลักอำนาจ สูงสุดของประเทศ” ความคิดในแบบสามัญสำนึกโดยทั่วไปเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ คือ กฎหมาย สูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศที่ทั้งผู้ปกครองและประชาชนหรือผู้อยู่ใต้ปกครองต้องรู้ถึง บทบาทหน้าที่ของตน สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง “รัฐธรรมนูญ” เป็นการศึกษา รายละเอียดปลีกย่อยทุกประการที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของรัฐธรรมนูญ ซึ่งคำว่า “กฎหมายรัฐธรรมนูญ” (รุจิรา เตชางกูร และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ. 2543 : 30) ใช้เรียกกันใน 3 กรณี ดังนี้ 1) ใช้เรียกสำหรับวิชา เช่น วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง 2) ใช้เรียก กับประเทศที่มีรัฐธรรมนูญในลักษณะเดียวกับของประเทศอังกฤษ และ 3) ใช้เรียกกฎหมายบาง ฉบับที่มีสาระเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ

1.1 ความหมายของรัฐธรรมนูญในศตวรรษที่ 18 (รุจิรา เตชางกูร และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ. 2543 : 30) คำว่า “รัฐธรรมนูญ” (Constitution) เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 18 เกิดขึ้น พร้อมกับ “ขบวนการประชาธิปไตย” ที่ต้องการกำหนดขอบเขตอำนาจของผู้ปกครองประเทศ

ให้ชัดเจนและให้มีหลักประกันในสิทธิเสรีภาพของราษฎรบรรจุไว้ในตัวบทรัฐธรรมนูญอีกด้วย ดังปรากฏในมาตรา 16 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของฝรั่งเศสที่ประกาศว่า “สังคมใดไม่มีหลักประกันสิทธิมนุษยชนและไม่มีการแบ่งแยกอำนาจ สังคมนั้นย่อมไม่มีรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจที่ว่ารัฐธรรมนูญต้องเป็นรัฐธรรมนูญในระบอบเสรี จากปฏิญญาดังกล่าวทำให้เกิดความเข้าใจและยอมรับกันต่อมาว่า ความหมายของรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นรัฐธรรมนูญแบบเสรีประชาธิปไตยเท่านั้น ซึ่งหลักจากในข้อเท็จจริงที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนว่าทุกประเทศที่กำเนิดขึ้นย่อมต้องมีการจัดระเบียบอำนาจการปกครองบังคับบัญชาสูงสุดขึ้นใช้บังคับเสมอ ซึ่งคือ รัฐธรรมนูญนั่นเองโดยไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบรัฐธรรมนูญที่เสรี กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การจัดระเบียบการปกครองบังคับบัญชาขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ของแต่ละสังคมว่าต้องการเป็นแบบใด หากต้องการแบบประชาธิปไตย จะต้องมีการกำหนดหลักประกันเสรี เช่น ให้มีหลักประกันในเรื่องความอิสระแก่ผู้พิพากษา โดยที่รัฐบาลไม่มีอำนาจในการแต่งตั้งหรือโยกย้ายผู้พิพากษา แต่เป็นเรื่องของคณะกรรมการตุลาการ เพราะการให้หลักประกันแก่ผู้พิพากษาเท่ากับเป็นการให้หลักประกันแก่ราษฎรในทางอ้อม หากเป็นสังคมที่ไม่ต้องการอุดมการณ์ประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญอาจออกมาในอีกรูปแบบหนึ่ง เช่น ไม่มีการแยกอำนาจออกเป็นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยที่อาจถูกรวมอยู่ที่องค์กรเดียว ซึ่งได้แก่ พรรคการเมือง เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าความเข้าใจของคนในศตวรรษที่ 18 ที่ถูกพัวพันกับรัฐธรรมนูญเสรีดังที่ปรากฏในมาตราที่ 16 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของฝรั่งเศส เป็นความเข้าใจที่ผิดในหลักวิชาการทางรัฐศาสตร์ถือว่าไม่ใช่ความหมายที่ถูกต้อง”

1.2 ความหมายของรัฐธรรมนูญที่เป็นหลักสากล (รุจีรา เตชางกูร และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ. 2543 :31) คำจำกัดความที่ดีที่สุดของคำว่า “รัฐธรรมนูญ” น่าจะเป็นนิยามของศาสตราจารย์ (Marcel Prelot) ชาวฝรั่งเศสที่ระบุว่า “กฎหมายรัฐธรรมนูญ คือ ศาสตร์ว่าด้วยกฎข้อบังคับทางกฎหมายที่จัดตั้งอำนาจของผู้ปกครองรัฐ การใช้อำนาจของผู้ปกครองและสืบต่ออำนาจของผู้ปกครอง” ทั้งนี้เพราะหากวิเคราะห์ตามหลักวิชารัฐศาสตร์แล้ว ความหมายของรัฐธรรมนูญที่เป็นหลักสากล ซึ่งตรงกับสภาพข้อเท็จจริงที่ว่าทุกประเทศในโลกไม่ว่าจะเป็นประเทศสังคมนิยม หรือประเทศเสรีประชาธิปไตยย่อมมีรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น รัฐธรรมนูญมีขึ้นพร้อมกับการเกิดขึ้นของรัฐ การปกครองในสมัยโบราณของประเทศต่าง ๆ อาจไม่มีเอกสารฉบับหนึ่งที่บรรจุกฎข้อบังคับ การจัดระเบียบอำนาจรัฐ หรืออำนาจทางการเมืองการปกครองไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับหนึ่งก็ตาม แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วตัวกฎข้อบังคับต่าง ๆ มีอยู่แล้วเพียง แต่

กระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ยกตัวอย่าง ประเทศไทยสมัยโบราณบรรดากฎ ข้อบังคับ ปราชญ์ อยู่ในรูปของกฎหมายจารีตประเพณี อยู่ในรูปของประเพณีการปกครอง อยู่ในหลักทศพิธราชธรรม ตลอดจนอยู่ในพระบรมราชโองการต่าง ๆ ของพระเจ้าแผ่นดิน ฯลฯ โดยที่กฎ ข้อบังคับเหล่านี้ คือ รัฐธรรมนูญ นั่นเอง สรุปได้ว่า เมื่อมีการก่อตั้งรัฐจะต้องมีกฎหมายสูงสุดอยู่เสมอแม้จะไม่ได้เรียกว่ารัฐธรรมนูญก็ตาม

1.3 วัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญ มี 2 ประการ คือ

1.3.1 การจัดระเบียบอำนาจของรัฐ หมายความว่า เป็นการจัดระเบียบองค์กรที่จะมาใช้อำนาจรัฐ ซึ่งได้แก่ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ถ้าเป็นรัฐธรรมนูญแบบเผด็จการ องค์กรเดียวจะคุมอำนาจไว้ทั้งหมด ซึ่งโดยมากมักเป็นฝ่ายบริหาร กล่าวโดยสรุปคือ เป็นการจัดการองค์กรที่จะมาใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละรัฐไปว่ารัฐนั้น ๆ มีเป้าหมายและอุดมการณ์อย่างไร กล่าวคือ จะเป็นประชาธิปไตยหรือเผด็จการ จะแยกอำนาจหรือไม่แยกอำนาจ นอกจากนี้ยังรวมถึงกฎระเบียบที่ว่าด้วยการสืบต่ออำนาจของผู้ปกครองประเทศว่าอยู่ตลอดชีพหรือสืบทอด โดยการเลือกตั้งหรือโดยการสืบสันตติวงศ์

1.3.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายหรือแนวทางการใช้อำนาจรัฐ หมายความว่า เป็นการกำหนดว่าอำนาจรัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อเป้าหมายอะไร กล่าวคือ จะเป็นในรูปแบบเสรีนิยมหรือสังคมนิยมหรือแม้แต่ชาตินิยม ในเรื่องเป้าหมายนี้บางครั้งมีการประกาศออกมาเด่นชัดในเอกสารพิเศษที่เรียกว่า “ปฏิญญา” ตัวอย่างคือ “ปฏิญญาแสดงเอกราชของอเมริกา” (The Declaration of Independence) ลงวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ.1776 และบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิมนุษยย์ (Bills of Rights) ของรัฐต่าง ๆ ในอเมริกา (ไฟโรจน์ ชัยนาม, 2524 : 84) หรือปฏิญญาแสดงสิทธิของมนุษยย์และของพลเมืองดีของฝรั่งเศส ลงมติรับเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม ค.ศ.1789 ภายหลังการปฏิวัติใหญ่ (ไฟโรจน์ ชัยนาม, 2524: 85) หรือในมาตรา 3 ของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฝรั่งเศส ค.ศ. 1789-1791 ประกาศว่า “ไม่มีคณะบุคคลใดหรือบุคคลใดจะสามารถใช้อำนาจที่ได้มาจากชาติโดยตรง” บางครั้งเป้าหมายมีประกาศไว้ในบทนำของรัฐธรรมนูญ บางครั้งมีระบุไว้ชัดเจนในมาตราต่าง ๆ ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ แต่บางครั้งเป้าหมายของรัฐธรรมนูญฉบับนั้นแอบแฝง ซึ่งอุดมการณ์ของรัฐ ในบางบทของรัฐธรรมนูญที่ต้องการตรวจหาเอง เช่น เขียนไว้ว่า “ตำแหน่งผู้พิพากษาศาลยุติธรรมจะถอดถอนไม่ได้” ประโยคนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐนั้นมีอุดมการณ์เสรีนิยมเป็นการใช้หลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ซึ่งย่อมหมายถึงหลักประกันความเป็นอิสระของราษฎรด้วย

1.4 เนื้อหาของรัฐธรรมนูญ คือ บทบัญญัติต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยทั่วไปแล้วในคัมภีร์ของรัฐธรรมนูญจะบรรจุแต่เรื่องสาระสำคัญ ส่วนรายละเอียดปลีกย่อย เรื่องอื่น ๆ จะอยู่ในกฎหมายธรรมดา ในรัฐธรรมนูญ เราจะพบบทบัญญัติข้อบังคับอยู่ 2 ประเภท (ไพโรจน์ ชัยนาม. 2524 : 129) กล่าวคือ

1.4.1 บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบอำนาจการเมืองการปกครองโดยตรง หมายความว่า อำนาจนั้นเป็นของใคร มาจากไหน กำหนดวิธีการเข้าสู่อำนาจของผู้ปกครอง ประเทศ การใช้อำนาจรวมถึงวิธีการสืบต่ออำนาจ

1.4.2 บทบัญญัติที่ไม่เกี่ยวกับการจัดระเบียบอำนาจการเมืองการปกครอง โดยตรง แต่เกี่ยวพันกับการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของราษฎร เช่น มีการรับรู้ในสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ของราษฎร ในการประกาศด้านเสรีภาพด้านต่าง ๆ รัฐธรรมนูญของประเทศประชาธิปไตยที่นิยมตามแบบเป็นการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส หรือตามแบบของสหรัฐอเมริกา จะมีการประกาศหรือมีปฏิญญาแสดงสิทธิมนุษยย์และพลเมืองออกมาพร้อมรัฐธรรมนูญ หรือบางทีก็เป็นอารัมภบทขึ้นต้นรัฐธรรมนูญ บางครั้งเราจะพบว่าการบรรจุไว้ในเอกสารต่างหากแยกมาจากรัฐธรรมนูญที่เรียกว่า “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” โดยประกาศถึงสิทธิเสรีภาพของราษฎร และวางเขตอำนาจของรัฐ และในบางครั้งเอกสารดังกล่าวอาจจะกระจัดกระจายอยู่ในรัฐธรรมนูญในบางมาตราหรือในบางหมวดก็ได้ที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของราษฎร

สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญ คือ ข้อกำหนดซึ่งอาจเป็นจารีตประเพณีหรือเป็นลายลักษณ์อักษรที่ได้รับการยอมรับและดำเนินการภายใต้รูปแบบที่เป็นทางการ อันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระเบียบองค์กร และความสัมพันธ์ของอำนาจ “มหาชน” นอกจากนี้ยังกำหนดถึงบรรดาสีทธิและเสรีภาพทั้งหลายของพลเมือง รัฐธรรมนูญของไทย เป็นชื่อของกฎหมายชนิดหนึ่งที่ใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ เทียบกับกฎหมายอื่น ๆ แล้ว รัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุด และกฎหมายรัฐธรรมนูญ คือ บรรดากฎเกณฑ์ทั้งหลาย ซึ่งอาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือหลักปฏิบัติจารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับรัฐกับสถาบันการเมืองและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในรัฐ

2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สะท้อนซึ่งความต้องการระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน คุณภาพของพรรคการเมืองในการเสนอนโยบายสาธารณะ รวมทั้งความจริงจังของรัฐที่จะร่วมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ส่วนการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นมูลพื้นฐานของมนุษย์ ที่เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมรดกแห่ง

อำนาจของรัฐบาล ผู้ปกครองเจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากันและกระทำเป็นการลับด้วยวิธีอื่นใดที่จะรับประกันในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี (ชมพู่ โกติรัมย์, 2557)

2.1 ความหมายของ “การเลือกตั้ง” (Election) นักวิชาการได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ดังนี้

วัชรวิชัย (2541 : 8) ให้ความหมาย การเลือกตั้งไว้ว่า เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมือง หรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายไปเป็นแนวทางในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการปกครองของประชาชนนั่นเอง

พิมลภรณ์ นามวัฒน์ (2534 : 716) ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตน โดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้น จะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมด มีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริการและการปกครอง

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2534 : 201) ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (Demand) หรือสนับสนุน (Support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

วิสุทธิ โพธิ์แทน (2524 : 63) ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า เป็นบุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลาย ๆ คน หรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชีเพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน

David, Butler and other (1981 :216) ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนทั่วไป และการมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทั่ว ๆ ไป ในกิจการสาธารณะของการเลือกตั้งนี้ได้กลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง

2.2 หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง การเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็นที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้น ต้องมีหลักเกณฑ์สำคัญ ๆ ที่ยอมรับเป็นสากล (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2534:203) ดังนี้

2.2.1 หลักความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) กล่าวคือ การออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยอิสระ ปราศจากการบังคับหรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นเหตุให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงที่แท้จริงของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

2.2.2 หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic Election) โดยต้องมีกำหนดเวลาการเลือกตั้งที่แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้ง โดยปกติทุก 4 ปี หรือ 5 ปี เป็นต้น

2.2.3 หลักการเลือกตั้งที่อย่างแท้จริงหรือการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (Genuine Election) กล่าวคือ รัฐบาลมีหน้าที่สำคัญจะต้องดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ ตามตัวบทกฎหมาย และจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งของตนเองให้ได้มากที่สุด รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ หากการเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

2.2.4 หลักการออกเสียงทั่วไป (Universal Suffrage) เป็นการเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นแต่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็กและบุคคลที่มีจิตบกพร่อง เป็นต้น

2.2.5 หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียงและคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน

2.3 วิธีการเลือกตั้ง วิธีการตั้งมีด้วยกัน 2 วิธีคือ

2.3.1 การเลือกตั้งโดยตรง (Direct Election) หมายถึง การเลือกตั้งที่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ได้ใช้วิจารณญาณของตนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละตำแหน่งโดยตรง คะแนนเสียงที่ได้รับจากการเลือกตั้งจะเป็นเครื่องวัดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะชนะการเลือกตั้งในครั้งนั้น ๆ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทยเป็นการเลือกตั้งโดยตรง

2.3.2 การเลือกตั้งโดยอ้อม (Indirect Election) หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งคณะบุคคลคณะหนึ่งเข้าทำหน้าที่เลือกตั้งแทนตน (Electoral College) เป็นการมอบหมายสิทธิในการเลือกตั้งให้แก่คณะบุคคลที่เข้าไปทำการเลือกตั้ง โดยเด็ดขาด การเลือกตั้งวิธีนี้ใช้กรณีที่พิจารณาแล้วได้ดีกว่า ซึ่งจะเป็นหลักประกันได้ว่าประชาชนจะได้ผู้แทนที่ดีมีความสามารถอย่างแน่นอน ประเทศไทยเคยมีการเลือกตั้งโดยอ้อมเพียงอย่างเดียว การเลือกตั้งครั้งแรก ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 (พินิจจรรย์ นามวัฒน์. 2543 : 726)

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วม เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ มีการเลือกตั้งทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

พฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) ซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับระดับในการยอมรับหรือไม่ยอมรับต่อผู้แทนประชาชนหรือต่อรัฐบาลในระบบประชาธิปไตย เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับการปกครอง ซึ่งนับได้ว่าเป็นหัวใจของกิจกรรมทางการเมืองทุกระบบในประเทศไทย (ปิยะพันธ์ ปิงเมือง. 2528 : 27) การศึกษาพฤติกรรมเลือกตั้งให้ความสนใจในด้านหลักกฎหมาย (Legal Rational) ยิ่งกว่าด้านลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนว่า ใครเลือกใคร เมื่อไร อย่างไร การศึกษาโดยยึดหลักกฎหมายดังกล่าวเป็นหลักของการที่จะให้ประชาชน ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเสนอมาตรการในรูปแบบต่าง ๆ ที่เห็นว่าจะสร้างความบริสุทธิ์ยุติธรรม และเหมาะสมสูงสุดของการเป็นตัวแทนยิ่งกว่าประเด็นอื่น (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2532 : 77-79) ซึ่ง (Merriam and Gasnell. 1924:132-135) กล่าวว่า การศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มุ่งศึกษาทั้งอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล (ที่บ่งชี้โดยระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และเพศ) ที่มีต่อการไปลงคะแนนเสียงการศึกษา พบว่า ในกลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำจะมีความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองคล้ายคลึงกันและมักมีพฤติกรรมในทางการเมืองคล้ายคลึงกันด้วย

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการศึกษาในเรื่องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนว่ามีอิทธิพลใดที่มีผลต่อพฤติกรรมเลือกตั้งทางการเมืองของประชาชน

4. แนวคิดเกี่ยวกับระบบเครือญาติ

ระบบเครือญาติ หมายถึง ระบบของเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกัน โดยทางสายเลือดหรือการแต่งงาน การจะนับว่าใครเป็นญาติของเราบ้างนั้นขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ในแต่ละวัฒนธรรม การจัดระบบเครือญาติเป็นเรื่องทาง “วัฒนธรรม” ไม่ใช่เรื่อง “ธรรมชาติ” แม้ว่าปรากฏการณ์ พ่อ แม่ ลูก จะเป็นเรื่องธรรมชาติ และมีปรากฏในทุก ๆ สังคม แต่ละสังคมจะมีการจัดระบบเครือญาติในการกำหนดบทบาทแนวปฏิบัติ และหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวต่างกันไป (ครอบครัวไทย, 2557) ซึ่งความหมายของระบบเครือญาติ ประสิทธิ์ สวัสดิ์ญาติ (2535 : 5-12) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาเรื่องเครือญาติเป็นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในกิจกรรมอันเป็นสิ่งพื้นฐานในชีวิต เช่น การหาคู่ การตั้งครรรภ์ ภาวะบิดามารดา การขัดเกลาทางสังคม ความเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา เป็นต้น กล่าวโดยสรุป การศึกษาระบบเครือญาติ คือ การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นญาติพี่น้องกันนั่นเอง โครงสร้างทางสังคมเป็นข่ายใยที่ซับซ้อนของความสัมพันธ์ทางสังคมที่เชื่อมโยงมนุษย์เข้าด้วยกัน ข่ายใยดังกล่าวมีอยู่มากมายหลายประการ ล้วนทำหน้าที่ผูกพันสมาชิกของสังคมมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีระเบียบเป็นปกติสุข ข่ายใยที่ซับซ้อนเหล่านี้ ได้แก่ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา อาชีพ ระบบเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ที่อยู่อาศัย ความเป็นเพื่อน รสนิยมร่วมกันและเครือญาติ ในบรรดาข่ายใยทั้งหลายนี้ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติเป็นข่ายใยที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดและแพร่หลายที่สุดในสังคมมนุษย์ ในปัจจุบันแม้บทบาทของเครือญาติในบางสังคมจะลดความสำคัญลงไปบ้าง (Kinshipless) เพราะเครือข่ายยังมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกสังคม ในบรรดาสายพันธ์ทั้งหลายที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นพื้นฐานและเป็นสากลมากที่สุด คือสายสัมพันธ์ทางเครือญาติ (Kinship Tie) ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่ม และระหว่างกลุ่มกับกลุ่มเข้าด้วยกันอย่างมีระบบ ตั้งแต่บุคคลถือกำเนิดขึ้นมาจนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ซึ่งกลุ่มญาติสายสกุล (Lineage) เกิดจากการสืบเชื้อสายแบบสายเดียว อาจเป็นกลุ่มสายสกุลที่สืบเชื้อสายฝ่ายบิดาหรือฝ่ายมารดาก็ได้ สมาชิกของกลุ่มสายสกุลจะต้องสามารถที่จะสืบสาวความสัมพันธ์ของพวกเขาได้อย่างแท้จริงว่ามีบรรพบุรุษร่วมกัน เมื่อถึงเวลามีคู่ครองสมาชิกของกลุ่มสายสกุลจะต้องสมรสกับคนนอกกลุ่ม ซึ่งทางมานุษยวิทยาเรียกว่า การสมรสนอกพวก (Exogamy) กลุ่มสายสกุลมีการช่วยเหลือและร่วมมือกันในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ระหว่างสมาชิก เช่น ในด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และด้านศาสนา เป็นต้น กลุ่มสายสกุลจะมีที่อยู่อาศัยครอบครองเป็นอาณาเขตร่วมกันหรือไม่ก็ได้

ส่วนกลุ่มพี่น้อง (Sib) เป็นกลุ่มญาติที่นับสกุลสายเดียว สมาชิกของกลุ่มพี่น้องต่างยอมรับว่า พวกตนมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตต่อกัน แต่ไม่จำเป็นต้องสืบสาวความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างสมาชิกได้อย่างแท้จริง กลุ่มญาติประเภทนี้อาจประกอบไปด้วยกลุ่มสายสกุลหลายกลุ่ม ในขณะที่กลุ่มเครือญาติ (Kindred) เป็นกลุ่มญาติที่ประกอบด้วยญาติสนิทที่นับลำดับญาติด้วยสกุลทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน (Bilateral Relatives) ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบิดา (Patrilineal) หรือฝ่ายมารดา (Matrilineal) จากรายงานการศึกษาทางมานุษยวิทยาพบว่า ขอบเขตของกลุ่มเครือญาติที่พบมากที่สุด จะมีการนับญาติสายข้างเดียวกันถึงลูกพี่ลูกน้องอันดับสาม ความผูกพันทางด้านเครือญาติของกลุ่มสังคมประเภทนี้ ไม่ได้อยู่ที่สมาชิกแต่ละคนที่มีต่อกัน แต่เป็นความผูกพันที่มีตัวต่อบุคคล (Ego) ซึ่งตัวบุคคลจะเป็นศูนย์กลางเป็นที่อ้างอิงของกลุ่มสมาชิกของกลุ่มเครือญาติ ไม่จำเป็นต้องมีบรรพบุรุษร่วมกัน ยกเว้นพี่น้องมารดา ถ้าบุคคลที่เป็นแกนของกลุ่มเครือญาตินั้น ๆ ถึงแก่กรรมกลุ่มเครือญาติกลุ่มนั้น จะหมดสภาพไปทันที

สรุปได้ว่า ระบบเครือญาติเป็นระบบความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานที่สุดในสังคมและมีความสำคัญมากในสังคมไทย เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับญาติพี่น้อง สายสัมพันธ์ทางเครือญาติทำหน้าที่เชื่อมโยงบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่ม และระหว่างกลุ่มกับกลุ่มเข้าด้วยกันอย่างมีระบบ

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง

1. ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมือง

แนวความคิดทางการเมืองที่ใช้ต่างกันมากเพื่อการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมืองในประเทศด้อยพัฒนา คือ แนวความคิดเรื่องการพัฒนาการเมือง (Political Development) การพูดถึงแนวความคิดเรื่องการพัฒนาการเมือง สรุปแนวความคิดต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองได้ดังนี้ การพัฒนาการเมือง คือ รากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมืองในสังคมอุตสาหกรรม ความจำเป็นทางการเมือง ระบบการเกิดรัฐชาติ การพัฒนาการบริหารและกฎหมาย การสร้างประชาธิปไตย เสถียรภาพการเมืองและการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระเบียบ การระดมพลและอำนาจ การพัฒนาการเมืองเป็นแง่หนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การพัฒนาจึงมีการเกี่ยวพันกันทุกด้าน การพัฒนาเหมือนกันอย่างมากกับความเจริญทันสมัย (Modernization) และการพัฒนาเกิดขึ้นในกรอบทางประวัติศาสตร์ ซึ่งอิทธิพลจากข้างนอกสังคมมีต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในแง่ต่างๆ ใน

สังคม กล่าวคือ ทางเศรษฐกิจการเมืองและสภาพสังคมอย่างผูกพันกันและกัน (ทฤษฎีการ
พัฒนาการเมือง. 2557 ซึ่ง สุจิตร์ บุญบงการ (2524 : 286-295) กล่าวไว้ว่า จากแบบแผนของการ
เปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่ได้เกิดขึ้นจาก
ความต้องการของประชาชนเอง แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ได้เกิดขึ้นจากการต่อสู้
ระหว่างผู้นำทหารกับพลเรือน โดยที่ฝ่ายพลเรือนมักต่อสู้ให้มีการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมือง
เพื่อ โคนล้มฝ่ายทหารที่มีอำนาจอยู่ในระบบการเมือง ที่ระบบราชการและพลเรือนมี
บทบาทครอบงำการเมืองอยู่เช่นนี้ เป็นการลำบากที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
จะขยายตัวได้ และเมื่อประชาชนเองมีความสนใจทางการเมืองต่ำเป็นทุนเดิมอยู่แล้วเช่นใน
ประเทศไทย สถาบัน เช่น พรรคการเมือง และผู้นำฝ่ายพลเรือนจึงมีความลำบากมากขึ้นในการ
กระตุ้นให้ประชาชนสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนั้น สถาบันพรรค
การเมืองและรัฐสภาที่มีอายุไม่ยาวนานนักและมีความอ่อนแอย่อมกระตุ้นให้การมีส่วนร่วมทาง
การเมืองของประชาชนให้ขยายตัวกว้างออกไปได้ลำบากเช่นกัน การพัฒนาพรรคการเมืองและ
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยแตกต่างไปจากตะวันตก ในประเทศตะวันตกประชาชนมี
ความตื่นตัวทางการเมืองแล้วจึงรวมกลุ่มกันเข้าเป็นพรรคเพื่อดำเนินการทางการเมือง ส่วนใน
กรณีของไทยนั้นพรรคการเมืองเกิดขึ้นก่อนรวมกลุ่มกันเข้าเป็นพรรคเพื่อดำเนินการทาง
การเมือง พรรคการเมืองจึงต้องเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง
เพื่อให้ฐานะของพรรคดีขึ้น พรรคจึงประสบกับความยากลำบากในการดึงให้ประชาชนมาอยู่
เกี่ยวกับการเมืองและสนับสนุนพรรค การเสริมสร้างอำนาจของพรรคจึงเสียเปรียบฝ่ายทหาร
อยู่ตลอดเวลา ส่วนในด้านที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้นำพลเรือนในระบบ
การเมือง นายทุนยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและ
ต่อเนื่อง ยังไม่มีฐานสนับสนุนอย่างชัดเจน อันที่จริงพวกนี้จะลงมาหาประชาชนก็แต่เฉพาะ
ในช่วงเลือกตั้งเท่านั้น อย่างไรก็ตามพวกนี้ยอมรับว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเสรี พรรค
การเมือง และระบบรัฐสภาเป็นเส้นทางเดินสู่อำนาจของตน แต่ความสามารถในการดึง
ประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนตนยังคงมีอยู่จำกัด ส่วนผู้นำในระบบการเมือง
ราชการสามารถสร้างความเชื่อมโยงได้ดีกว่าในระบบรัฐสภาเป็นที่ยอมรับมากกว่าระบบอื่น ๆ
ที่กล่าวมาแล้วดังนี้ ถ้าบรรดาผู้นำพลเรือนพยายามเปลี่ยนระบบการเมืองนายทุนให้เป็นแบบ
รัฐสภาที่รับผิดชอบต่อคนทุกกลุ่ม ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของบรรดานายทุนเท่านั้น ระบบนี้ย่อมมี
โอกาสเอาชนะระบบการเมืองราชการได้ ความสำเร็จในเรื่องนี้จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ
กับบรรดานักการเมืองพลเรือนและพรรคการเมืองทั้งหลายเป็นสำคัญ แม้แต่ผู้นำในระบบ

ราชการเองก็ยอมรับว่า โดยหลักการแล้วระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาเป็นระบบที่เหมาะสม ดังนั้นถ้าเราสามารถปรับปรุงระบบรัฐสภาที่เป็นอยู่ให้มีประสิทธิภาพในการสนองตอบความต้องการของสาธารณชนได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ไม่ใช่เป็นระบบการเมืองประชาธิปไตย นายทุน (Bourgeois Democracy) ระบบการเมืองราชการย่อมไม่มีโอกาสขึ้นมาอำนาจอีก

2. การพัฒนาทางการเมือง (Political Development)

การพัฒนาการเมืองอย่างกว้าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า คือ การเปลี่ยนแปลงชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีเป้าหมายใด ๆ ที่แน่นอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้อำนาจในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าให้กับสมาชิกของสังคมอย่างเป็นธรรมกว่าเดิม เป็นที่แน่นอนว่าในการเปลี่ยนแปลงนี้ย่อมจะต้องกระทบต่อส่วนต่าง ๆ ของสังคม เช่น โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม หรือแยกไปพิจารณาแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งกระทบกระเทือน

ส่วนใดส่วนหนึ่งกระทบกระเทือนแล้วส่วนอื่น ๆ ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยไม่มากก็น้อย (จันทูตา และฐิติวุฒิ. 2557) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการพัฒนาทางการเมืองไว้ ดังนี้ Lucian W.Pye (1965 : 33-45) เป็นนักรัฐศาสตร์อเมริกันที่สำคัญ และเป็นประธานคณะกรรมการการเมืองเปรียบเทียบในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาพัฒนาการเมืองมาตั้งแต่แรกเริ่ม ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1960 โดยได้พยายามศึกษาวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมือง และพบว่า มีประเด็นที่สำคัญ ๆ มากมายและค่อนข้างสลับซับซ้อนกว่าที่เขาคาดไว้เสียอีก ในขณะที่ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2539 : 33-35) ได้สรุปประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมืองไว้ 10 ประการ คือ

2.1 การพัฒนาการเมือง เป็นพื้นฐานทางการเมืองของการพัฒนาเศรษฐกิจ

(Political Development as the Political Prerequisite of Economic Development) การเมืองที่พัฒนาแล้วจะเปรียบเสมือนปัจจัยที่สำคัญที่จะเอื้ออำนวยต่อความเจริญทางเศรษฐกิจ เช่น ช่วยให้การรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น แต่ปรากฏว่า การพัฒนาการเมืองในแง่นี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากกว่าแคบไป ทั้งความเจริญทางเศรษฐกิจนั้นอาจเกิดขึ้นได้ในระบบการเมืองที่แตกต่างกัน จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏให้เห็นในหลายประเทศ ปัจจุบันว่าความเจริญทางเศรษฐกิจหาได้มีที่ท่าว่า จะเกิดขึ้นในช่วงอายุของเราไม่ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองถึงขนาดที่เราอาจจัดได้ว่าเป็นการพัฒนาการเมืองแล้วก็ตาม แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าหากระบบการเมืองมีการพัฒนาสูงจะส่งเสริมให้เกิดความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจจึงขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาการเมืองของแต่ละสังคม

2.2 การพัฒนาการเมือง เป็นการเมืองของสังคมอุตสาหกรรม (Political Development as the Politics Typical of Industrial Societies) การเมืองในประเทศอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือเผด็จการจะมีแบบแผนของพฤติกรรมของสมาชิกของสังคมในลักษณะที่มีเหตุผล รัฐบาลมีความยอมรับผิดชอบต่อความสงบสุขและมีความกินดีอยู่ดีของประชาชน ซึ่งเท่ากับเป็นการยอมรับว่าการเมืองเป็นเพียงเครื่องมือในการแก้ปัญหา หาได้เป็นเป้าหมายในตัวเองไม่ การเมืองของสังคมอุตสาหกรรมจึงนับได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะในปัญหาหลัก คือ การแจกแจงความกินดีอยู่ดีให้กับสมาชิกอย่างเป็นธรรมกว่าในสังคมอื่น ๆ แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าสังคมที่พัฒนาจนก้าวเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมได้นั้น ระบบการเมืองจะต้องมีระดับการพัฒนาสูง ดังนั้น ลักษณะระบบการเมืองของสังคมอุตสาหกรรม คือ รูปธรรมของระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว

2.3 การพัฒนาการเมือง เป็นความเป็นทันสมัยทางการเมือง (Political Development as Political Modernization) แนวความคิดที่พยายามโยงการพัฒนาการเมืองกับการเมืองของสังคม อุตสาหกรรมได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นแนวความคิดที่ลำเอียง ไม่ให้ความสำคัญกับประเพณีและปทัสถานของสังคมอื่น ๆ มาตรฐานของสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมตะวันตกนั้น ไม่สามารถใช้วัดได้ในทุกระบบสังคม ซึ่งจากข้อแย้งเหล่านี้เนื่องมาจากความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และผลจากความเจริญทางวิชาการเหล่านี้เองจะช่วยสนับสนุนให้มนุษย์ได้มองเห็นแง่มุมต่าง ๆ ของสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองได้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การเรียกร้องให้มีกฎหมายที่เป็นสากลสามารถให้ความยุติธรรมกับสมาชิกของสังคมโดยทั่วหน้ากัน มีกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มอิทธิพล แต่ละกลุ่มต่างพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมุ่งหวังที่จะใช้อิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายนั้น ๆ ออกมาในรูปแบบของการเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มตนให้มากที่สุด และความเป็นทันสมัยทางการเมืองเหล่านี้เอง จึงเป็นประเด็นที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทางการเมือง แนวคิดนี้เชื่อมั่นว่าการพัฒนาการเมืองจะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองให้มีความทันสมัย (Political Modernization) กล่าวคือ จะต้องมีการแบ่ง โครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างซับซ้อน จะต้องสร้างสรรค์ให้เกิดเอกภาพในอำนาจทางการเมือง และจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเรา

มักเกิดความสงสัยกันบ้างว่า การพัฒนาการเมืองกับการสร้างความทันสมัยทางการเมือง (Political Modernization) นั้นเป็นสิ่งเดียวกันหรือแตกต่างกันอย่างไร การพัฒนาการเมืองกับการเปลี่ยนหรือทำให้เป็นความทันสมัยทางการเมืองนั้นมีความหมายที่แตกต่างกันไม่มาก และมีการใช้แทนกันได้บ้าง แต่กระนั้นจุดเน้นของการพัฒนาจะพิจารณากันที่ความสามารถในการตอบสนองของระบบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นหรือความสัมพันธ์กับข้อเรียกร้องเป็นด้านหลัก แต่การเปลี่ยนแปลงหรือการทำให้เกิดความทันสมัยนั้น มุ่งดูที่การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการที่มนุษย์ควบคุมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องทางเทคนิควิทยาที่ตักทอดกันมา ในช่วงระยะเวลา 400 ปี ผ่านมานี้เอง

2.4 การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องการดำเนินงานของรัฐบาล (Political Development as the Operation of a Nation-State) แนวปฏิบัติทางการเมืองที่เกิดขึ้นอันถือได้ว่ามีลักษณะที่พัฒนาแล้วนั้น จะคล่องจองกับมาตรฐานของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในรัฐชาติยุคใหม่ กล่าวคือ รัฐชาติเหล่านี้สามารถที่จะปรับตัวและดำรงไว้ ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ในระดับหนึ่ง แลเมยังสร้างลัทธิชาตินิยมอันถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับในชาติ อีกนัยหนึ่งการพัฒนาการเมืองในแง่นี้ คือ การสร้างชาติ (Nation-Building) นั่นเอง แนวคิดนี้ หมายถึง การทำให้รัฐบาลมีอำนาจครอบคลุมทั้งประเทศ ประชาชนมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยใช้นโยบายชาตินิยมเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อให้เกิดความเป็นชาติอย่างแท้จริง

2.5 การพัฒนาการเมือง หมายถึง เรื่องราวของการพัฒนาระบบบริหารและกฎหมาย (Political Development as Administrative and Legal Development) การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องการสร้างชาติ โดยแบ่งรูปแบบการสร้างชาติออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสร้างสถาบัน และการพัฒนาพลเมือง ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบนี้จะคล่องจองกันในลักษณะหนึ่ง แนวความคิดนี้มุ่งที่การพัฒนาสถาบันบริหารและพัฒนาเครื่องมือของสถาบันนี้ไปพร้อมๆ กัน ด้วย นั่นคือ การพัฒนากฎหมายเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยและประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม แนวทางนี้ชี้ให้เห็นว่า ระบบบริหารเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนจะมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาการเมือง ระบบการเมืองที่มีระดับการพัฒนาสูงจะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหาร ตลอดจนชี้ให้เห็นว่าระบบกฎหมายจะได้รับการพัฒนา เพื่อดำรงความยุติธรรมของสังคมและตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ภายใต้ระบบการเมืองที่มีการพัฒนา

2.6 การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของการระดมพลและการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Development as Mass Mobilization and Participation) การฝึกฝนและการให้ความสำคัญกับสมาชิกของสังคมในฐานะเป็นราษฎร ตลอดจนการส่งเสริมให้พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อรัฐชาติใหม่ และถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองและประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งในการศึกษาการพัฒนาการเมืองในแง่นี้ คือ เรามักจะผูกพันลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองกับสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยโดยมากเกินไป จนมองข้ามการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะอื่น ๆ ด้วยหัวใจสำคัญของแนวคิดนี้ คือ อำนาจทางการเมืองเป็นของประชาชน ดังนั้น ประชาชนจะต้องแสดงบทบาทในการควบคุมกำกับ และตรวจสอบระบบการเมือง เพื่อให้แน่ใจว่าระบบการเมืองที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าว คือ ระบบการเมืองที่พัฒนา หรืออาจกล่าวได้ว่าแนวทางการพัฒนาทางการเมือง คือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

2.7 การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องของการพัฒนาประชาธิปไตย (Political Development as the Building of Democracy) การพัฒนาการเมืองมีอยู่รูปแบบเดียว คือ การสร้างประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้จึงมีนักวิชาการหลายท่านวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นคำนิยามที่ลำเอียงมุ่งที่จะยึดยึดค่านิยมทางการเมืองแบบตะวันตกให้กับประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งควรจะสนใจว่า “พัฒนา” ให้การเมืองของชาติก้าวหน้าได้อย่างไรมากกว่าที่จะสนใจว่าจะสร้างประชาธิปไตยอย่างตะวันตกได้อย่างไร ในขณะที่ค่านิยมของตนเองไม่เอื้อประโยชน์ให้เลย แนวคิดนี้สรุปอย่างชัดเจนว่า การพัฒนาทางการเมือง คือ การพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ยิ่งระบบการเมืองเป็นประชาธิปไตยมากเท่าใดก็ย่อมแสดงว่ามีการพัฒนามากขึ้นเท่านั้น

2.8 การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของความมีเสถียรภาพและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นระเบียบ (Political Development as Stability and Orderly Change) ลักษณะการเมืองที่พัฒนาแล้ว จะเกิดขึ้นในระบบการเมืองใดก็ได้ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ นอกจากนี้ ยังมองว่าประชาธิปไตยนั้นไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และไม่อาจก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองได้ การพัฒนาการเมืองในแง่นี้ จึงเป็นลักษณะของการดำเนินชีวิตทางการเมืองที่ไม่วุ่นวายและเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผนนั่นเอง แนวคิดนี้สรุปให้เห็นได้ว่า ลักษณะของระบบการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกฎเกณฑ์กติกา จะก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง ทั้งนี้ เพราะประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศ

2.9 การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของกระดุมพลและอำนาจ (Political Development as Mobilization and Power) เหตุสำคัญที่จะก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง และทำให้สถาบันดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของระบบการเมืองเอง กล่าวคือ ถ้าระบบการเมืองใดสามารถที่จะระดมและอำนาจเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ สามารถทำให้คนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนของระบบ และระบบเองก็สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่รวมทั้ง สามารถแจกแจงทรัพยากรเหล่านั้นอย่างเป็นธรรม โดยได้รับการสนับสนุนจากประชาชนแล้ว ระบบการเมืองนั้นถือว่าพัฒนาแล้ว

2.10 การพัฒนาการเมือง เป็นแง่หนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Political Development as One aspect of a Multi-dimensional Process of Social Change) การพัฒนาการเมืองจะผูกพันอย่างแน่นแฟ้น กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม การที่ด้านใดด้านหนึ่งของสังคมแปรเปลี่ยนไป จนกระทบถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ถือว่าเป็นลักษณะหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทั้งปวงของสังคม ฉะนั้น ในการศึกษาการพัฒนาการเมืองจึงจำเป็นต้องศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมพร้อมกันไปด้วย

รัฐบาลของประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นจะมีประสิทธิภาพในการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้ดี สามารถที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการของ 1) ความเป็นเหตุ 2) ความเป็นผล และ 3) หลักการทางโลกในการบริหารงานด้วย อย่างไรก็ตาม ถ้าเราพิจารณาตามหลักการ Development Syndrome ทั้งสามประการข้างต้น พบว่า คำนิยามมีลักษณะที่บ่งบอกมีอคติ กล่าวคือ

1. มีลักษณะเอนเอียงไปทางแบบของตะวันตก หรือประเทศในค่ายเสรีประชาธิปไตย ซึ่งเราจะพบว่าลักษณะร่วมประการที่สองที่ว่าด้วยความเสมอภาค โดยเน้นที่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นรูปแบบหนึ่งของการเมืองแบบประชาธิปไตย ถ้าเป็นเช่นนั้นเราอาจนำมาสรุปอย่างผิด ๆ ได้ว่าการเมืองในประเทศเผด็จการย่อมไม่ถือว่าเป็นการเมืองที่พัฒนา

2. ลักษณะการแบ่งแยกเฉพาะด้านเกิดมาก่อนแล้วในบางสังคม มีนักวิชาการหลายท่านแย้งว่าลักษณะการแบ่งแยกเฉพาะด้านใน โครงสร้างทางการเมืองนั้น หาได้มีเฉพาะในระบบการเมืองสมัยใหม่ไม่ แต่มันเกิดมาก่อนแล้วในบางสังคม เช่น ในจักรวรรดิโรมัน

และจีนโบราณ โดยจะยึดหลักนี้เป็นเกณฑ์ซึ่งสรุปได้ว่า จักรวรรดิโรมันและจีนโบราณเป็นสังคมที่พัฒนาการเมืองแล้ว ในขณะที่นักวิชาการหลายท่านยังสงสัยอยู่นอกจากนี้ ยังมีบางคนได้ตั้งข้อสงสัยไว้เหมือนกันว่าการแบ่งแยกโครงสร้างหรือมีระดับของความชำนาญงานเฉพาะด้านระดับใดที่อาจพูดได้ว่าสังคมพัฒนาแล้ว

3. องค์ประกอบอันเป็นสาระสำคัญของการพัฒนาทางการเมืองของ

Pye (1965 : 45-48) สามารถสรุปออกเป็น 5 ประการ ดังนี้ 1) ความเท่าเทียมกัน (Equality) ซึ่งมีความหมายครอบคลุมทั้งความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย ความเท่าเทียมกันในสิทธิทางการเมือง และความเท่าเทียมกันที่ประชาชนจะได้รับจากการให้บริการของรัฐ ทั้งทางบริการด้านการศึกษา สาธารณสุข ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ความสามารถของระบบการเมือง (Capacity) หมายถึง ความสามารถที่ระบบการเมืองจะตอบสนองความต้องการของประชาชนทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยที่ระบบการเมืองจะต้องเปิดรับการควบคุม กำกับ และตรวจสอบจากประชาชน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการตัดสินใจใด ๆ ทางการเมือง จะเสริมสร้างให้ประชาชน มีความกินคือยุติโดยเสมอภาคกัน 3) การแบ่งโครงสร้างการเมืองให้มีความแตกต่างและมีความชำนาญเฉพาะองค์ประกอบสำคัญด้านหนึ่งของการพัฒนาการเมือง คือ การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างและมีความชำนาญเฉพาะ (Differentiation and Specialization) เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเฉพาะทาง ส่วนการจัดแบ่งโครงสร้างทางการเมืองออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ เป็นต้นนั้น เป็นไปเพื่อให้แต่ละฝ่ายสามารถจัดหาบุคคลที่มีความชำนาญเฉพาะในการปฏิบัติงานตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุมีผล (Secularization of Political culture) โดยทั่วไปนั้น สังคมแบบดั้งเดิมที่ปกครองแบบอำนาจนิยมมักจะปลูกฝังให้ประชาชนยึดมั่นในจารีตประเพณีอย่างขาดเหตุผล ยึดถือเรื่อง โชคลาง รวมถึงการปลูกฝังให้ประชาชนเห็นว่า ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบุญญาบารมี การพัฒนาทางการเมืองจึงเป็นไปในทางมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนให้เหตุผลในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะความเป็นเหตุเป็นผลที่ประชาชนจะต้องควบคุม กำกับ และตรวจสอบการเมืองอย่างใกล้ชิด 5) ความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy) คือ ผลผลิตของการกระจายอำนาจทางการเมือง เพื่อให้ระบบย่อยมีอำนาจในการพิจารณาปัญหา สาเหตุความเดือดร้อน

และความต้องการของประชาชน รวมไปถึงการกำหนดแนวทางในการที่จะแก้ไขปัญหาหรือเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองความต้องการของประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. 2539 : 35-36)

ในขณะที่ Samuel P. Huntington (1976 : 34-35) ได้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการเมืองมีความแตกต่างไปจากการทำการเมืองให้ทันสมัย กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงการเมืองให้ทันสมัย หมายถึง การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างซับซ้อนมากขึ้น การเสริมสร้างเอกภาพอำนาจในการปกครองและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แต่การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องของการสร้างความเป็นสถาบัน (Institutionalization) ซึ่งได้แก่ การสร้างระบบการเมืองให้มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) มีองค์การที่ซับซ้อน (Complexity) มีความเป็นกลุ่มก้อน (Coherence) และมีความเป็นอิสระ (Autonomy) ซึ่งมีลักษณะเหล่านี้ จะทำให้สถาบันทางการเมืองสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย จัดเป็นการปกครองแบบทางอ้อมผ่านผู้แทนใช้อำนาจอธิปไตยแห่งรัฐในนามประชาชน หรือที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างหลักประกันทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนสามารถเชื่อมั่นและวางใจได้ว่าผู้แทนที่เขาเลือกตั้งเข้าไป จะใช้อำนาจเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งหมายความถึงประชาชนและสังคมเป็นส่วนรวมนบนหลักการความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อผลประโยชน์ของมวลชนด้วยความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการคาดหมายถึงที่จะเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง นี้คือ หลักการสำคัญอันก่อให้เกิดและจำเป็นต้องมีการพัฒนาทางการเมือง ภายใต้วัตถุประสงค์สำคัญที่จะสร้างความสามารถ/สมรรถนะของระบบการเมือง เพื่อให้ระบบการเมืองนั้นหมายถึง การที่ระบบการเมืองสามารถนำเอาข้อเรียกร้องปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการต่าง ๆ ของประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง กลั่นกรองออกมาเป็นผลสำเร็จในรูปของนโยบายมาตรการ แนวทาง การจัดบริหาร สาธารณะที่เราเรียกกันว่าการจัดสรรทรัพยากรและสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม เพื่อให้กระจายไปเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างทั่วถึง เพียงพอและเท่าเทียมกัน เป็นพื้นฐานของความยุติธรรมสอดคล้องกับปรัชญาอุดมการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่ยึดถือ การพัฒนาทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่ดำเนินไป โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ความอยู่รอดของรัฐ สอดคล้องกับ อภิญา รัตนมงคล มาศ และวิวัฒน์ คติธรรมนิตย์ (2547 : 155) สรุปไว้ว่า ทั้งนี้ เนื่องจากความอยู่รอดของรัฐขึ้นอยู่กับ

กับการมีรูปแบบการปกครองที่ประชาชนต้องการให้เกิดขึ้น หรือรูปแบบการปกครองของรัฐ จะต้องเป็นไปตามความต้องการของประชาชน และประชาชนจะแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของตนตามรูปแบบที่กำหนดไว้ตามหลักการปกครองของรัฐ (Linz and Stepan. 1996 : 7-15)

3. ประชาธิปไตยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยนั้น ควรมีลักษณะกว้าง ๆ ดังนี้ (สุจิต บุญบงการ. 2524 : 295-298) คือ ควรมีการตื่นตัวในการไปลงคะแนนเสียงเป็นจำนวนมาก ถ้ามีคนที่นอนหลับทับสิทธิ์เป็นจำนวนมากแล้ว ประชาธิปไตยย่อมดำเนินไปด้วยความยากลำบาก ในการไปลงคะแนนด้วยความเป็นตัวของตัวเองไม่ใช่ไปเพราะถูกจ้างวานหรือถูกเกณฑ์ และไปลงคะแนนด้วยความตื่นตัวทางการเมือง ในการไปลงคะแนนเสียง ผู้ลงคะแนนควรจะได้ศึกษาอย่างถ่องแท้ถึงความสำคัญของการเลือกตั้งว่าเป็นอย่างไร รวมทั้ง มีความรู้ความเข้าใจในตัวผู้สมัคร นโยบายของผู้สมัคร และพรรคที่ผู้สมัครสังกัดพอสมควร

ดังนั้น ประเด็นสำคัญที่จะต้องคำนึงประการแรก คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงมากขึ้น และไปลงคะแนนด้วยความสมัครใจ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ใช่เพราะถูกเกณฑ์หรือถูกจ้างวาน วิธีการให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงมากขึ้น มีวิธีการอยู่หลายประการที่สำคัญ คือ ต้องทำให้การเลือกตั้งที่มีความหมายต่อประชาชนอย่างแท้จริง ในส่วนที่เป็นการเลือกตั้งระดับชาตินั้นมีอยู่หลายครั้งที่ไม่ชัดเจนว่า การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกรัฐบาลเข้ามาปกครองประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น จะต้องพยายามให้การเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกรัฐบาล แสดงให้เห็นว่าเป็นการแข่งขันกันระหว่างพรรครัฐบาลกับพรรคฝ่ายค้าน ในระบบการเมืองปัจจุบันสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองมีส่วนอย่างสำคัญในการจัดตั้งรัฐบาลอยู่แล้ว แต่ยังเป็นรัฐบาลที่ผสมกันหลายพรรค พรรคร่วมรัฐบาลเหล่านี้เมื่อถึงเวลาหาเสียงเลือกตั้งต่างก็แยกกันหาเสียง และไม่มีความแน่นอนว่าจะได้กลับเข้ามาเป็นพรรคร่วมรัฐบาลหรือไม่ การจับคู่กันร่วมเป็นรัฐบาลก็ไม่มีแบบแผนตายตัว อาจเปลี่ยนแปลงเมื่อใดก็ได้ ดังนั้น ถ้าพรรคร่วมรัฐบาลพยายามเกาะกลุ่มให้แน่นแฟ้นกว่านี้ และหาเสียงร่วมกันในการเลือกตั้งนอกจากจะมีผลให้ระบบพรรคมีความเข้มแข็งขึ้นแล้ว ยังทำให้การเลือกตั้งมีความหมายมากขึ้นด้วย คือ เป็นการแข่งขันกันระหว่างพรรครัฐบาลกับพรรคฝ่ายค้าน วิธีการต่อไปในการกระตุ้นให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงมากขึ้น คือ ให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกับการเลือกตั้ง ให้ประชาชนเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นชีวิตทางการเมืองที่ขาดเสียมิได้พยายามสร้างให้การไปลงคะแนนเสียงเป็นนิสัยของประชาชน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วถึงเวลาเลือกตั้งประชาชนก็

จะไปเลือกตั้ง การจะสร้างอุปนิสัยหรือความเคยชินเช่นนี้ได้ จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน ถ้าการเลือกตั้งมีนาน ๆ ครั้งแล้วย่อมเป็นการลำบากที่จะให้ประชาชนมีความเคยชินกับการเลือกตั้ง ซึ่งวิธีการต่อไปที่กระตุ้นให้ประชาชนมาใช้สิทธิ คือ บรรดาพรรคหรือกลุ่มทางการเมืองทั้งหลายควรสรรหาผู้ที่มีคุณสมบัติดึงดูดความสนใจของประชาชน เช่น อาจเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป เป็นผู้มีความสำเร็จ หรือมีบุคลิกเป็นที่ดึงดูดประชาชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้นมาประมวลผลเข้าด้วยกัน และได้ทำการสรุปผลออกได้เป็น 2 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง เป็นตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็น โครงสร้างความสัมพันธ์ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง

1. ความศรัทธาในตัวนักการเมือง (+)
2. ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง (+)
3. ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง (+)
4. การเป็นสมาชิกองค์กร (+)
5. การช่วยโฆษณาหาเสียง (+)
6. การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง (+)
7. การพูดคุยเรื่องการเมือง (+)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. การมีส่วนร่วมมาก
2. การมีส่วนร่วมน้อย

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง

1. อิทธิพลของผู้นำชุมชน (+)
2. อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ (+)
3. อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน (+)
4. อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน (+)
5. ความสะดวกในการเดินทาง (+)
6. การติดตามข่าวสารทางการเมือง (+)

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมุ่งพรรณนาปรากฏการณ์ (Descriptive Research) และการวิจัยแบบมุ่งอธิบายการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ (Explanatory Research) ได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology) เป็นหลัก และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ร่วมเป็นวิธีการหนึ่งในขั้นตอนการค้นคว้า สืบเสาะหาตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้ครอบคลุมมากที่สุด เพื่อนำมาสร้างเป็นสมมติฐาน และกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่อธิบายปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างรูปแบบการพัฒนา

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1. กลุ่มทดลอง
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการ
5. การประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
6. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร การวิจัยครั้งนี้มีหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เป็นบุคคล ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในบัญชีเลือกตั้งปี 2556 จำนวน 1,021,916 คน (ข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดร้อยเอ็ด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 : 5)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างกระจายใน 20 อำเภอ ของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีขั้นตอนได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1.2.1 ผู้วิจัยได้ใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ (Taro Yamane. 1973 : 727) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ในที่นี้กำหนดไว้ที่ .05

แทนค่าในสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{1,021,916}{1+1,021,916(0.05)^2}$$

$$= 399.84 \text{ คน}$$

$$= 400 \text{ คน}$$

จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใชสูตร ทาไร่ ยามาเน่ ดังกล่าว ได้หน่วยตัวอย่างประมาณ 400 ราย ซึ่งเป็นตัวเลขจำนวนคู่ทำให้ง่ายต่อการจำแนก ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็น จำนวนหน่วยตัวอย่าง 400 ราย

1.2.2 ผู้วิจัยได้กระจายข้อมูลแยกตามอำเภอ จำนวน 20 อำเภอ โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{จำนวนหน่วยตัวอย่างในแต่ละอำเภอ} = \frac{\text{จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอนั้นๆ} \times 400}{1,021,916}$$

จากการคำนวณหน่วยตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอต่าง ๆ สามารถแสดงรายละเอียดไว้ ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกจำนวนตามอำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวนประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวน ตัวอย่าง
1	เมืองร้อยเอ็ด	201	120,013	47
2	เสลภูมิ	235	95,892	38
3	สุวรรณภูมิ	199	89,702	35
4	เกษตรวิสัย	174	75,393	30
5	โพนทอง	196	87,685	35
6	พนมไพร	160	57,651	23
7	จตุรพักตรพิมาน	150	63,051	25
8	ธวัชบุรี	147	53,909	21
9	โพธิ์ชัย	112	44,357	18
10	หนองพอก	120	49,311	19
11	อาจสามารถ	138	56,876	22
12	ศรีสมเด็จ	82	29,266	8

ที่	อำเภอ	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวนประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวน ตัวอย่าง
13	ปทุมรัตต์	100	41,430	16
14	จังหาร	110	37,940	15
15	เขื่องขวัญ	66	21,728	9
16	ทุ่งเขาหลวง	51	18,739	8
17	เมยวดี	43	20,189	8
18	เมืองสรวง	49	18,289	7
19	โพนทราย	57	21,055	8
20	หนองฮี	54	19,440	8

1.2.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนจำแนกตามเขตอำเภอ จำนวน 20 อำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการสุ่มจับสลากหมู่บ้านในแต่ละอำเภอ จำนวน 5 หมู่บ้าน รวมทั้งจังหวัดจำนวน 100 หมู่บ้านแล้ว สอบถามประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 400 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 ตัวแปรอิสระ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 18 ตัวแปร

2.2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับใช้และพัฒนาเครื่องมือมาจากแบบสอบถามที่มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้แล้ว และนำเครื่องมือวัดตัวนั้นมาปรับข้อความบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่ศึกษาใน

ครั้งนี้ ภายใต้การควบคุมดูแลและให้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไป ประกอบด้วย

ปัจจัยด้านสภาพบุคคล แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 5 ตัวแปร คือ

1. เพศ เครื่องมือวัดเป็นแบบตรวจสอบรายการ
2. อายุ เครื่องมือวัด ได้แก่ แบบคำถาม โดยเติมคำตอบลงในช่องว่าง
3. อาชีพ เครื่องมือวัดเป็นแบบตรวจสอบรายการ
4. ระดับการศึกษา เครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ
5. รายได้ เครื่องมือวัดเป็นให้เติมคำตอบลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง แบบสอบถามที่เกี่ยวกับการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางการเมือง การบริหารงาน มี 7 ตัวแปร ทั้งนี้เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ (Likert) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ โดยการระดับค่าคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์คิดจากค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

\bar{X} แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในกลุ่มตัวอย่าง

แปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

1.1 ความศรัทธาในตัวนักการเมือง เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด ได้คะแนน 5 คะแนน

มาก ได้คะแนน 4 คะแนน

ปานกลาง ได้คะแนน 3 คะแนน

น้อย ได้คะแนน 2 คะแนน

น้อยที่สุด ได้คะแนน 1 คะแนน

1.2 ความกลมใสในพรรคการเมือง เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด ได้คะแนน 5 คะแนน

มาก ได้คะแนน 4 คะแนน

ปานกลาง ได้คะแนน 3 คะแนน

น้อย ได้คะแนน 2 คะแนน

น้อยที่สุด ได้คะแนน 1 คะแนน

1.3 ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง เครื่องมือเป็นแบบมาตรา
ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด ได้คะแนน 5 คะแนน

มาก ได้คะแนน 4 คะแนน

ปานกลาง ได้คะแนน 3 คะแนน

น้อย ได้คะแนน 2 คะแนน

น้อยที่สุด ได้คะแนน 1 คะแนน

1.4 การพูดคุยเรื่องการเมือง เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ
ค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด ได้คะแนน 5 คะแนน

มาก ได้คะแนน 4 คะแนน

ปานกลาง ได้คะแนน 3 คะแนน

น้อย ได้คะแนน 2 คะแนน

น้อยที่สุด ได้คะแนน 1 คะแนน

1.5 การเป็นสมาชิกองค์กรการเมือง เครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ

1.6 การช่วยโฆษณาหาเสียง เครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ

1.7 การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง เครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบ
รายการ

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง แบบสอบถามเกี่ยวกับ
ความสนใจทางการเมืองของบุคคลตามสถานะสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มี 6 ตัวแปร คือ

2.1 อิทธิพลของผู้นำชุมชน เครื่องมือเป็นแบบเติมคำลงในช่องว่าง

2.2 อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ เครื่องมือเป็นแบบเติมคำ
ลงในช่องว่าง

2.3 อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน เครื่องมือเป็นแบบเติมคำลงใน
ช่องว่าง

2.4 อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้ชุมชน เครื่องมือเป็น
แบบเติมคำลงในช่องว่าง

2.5 ความสะดวกในการเดินทาง เครื่องมือเป็นแบบเติมคำลงใน
ช่องว่าง

2.6 การติดตามข่าวสารทางการเมือง เครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบ
รายการ

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย

เครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงว่าท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
อะไรบ้าง ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้ง
สมาชิกองค์การท้องถิ่น การเป็นสมาชิกในองค์กรต่าง ๆ การรับฟัง/การช่วยหาเสียง การติดตาม
ข่าวสารเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมในเรื่องการเมือง เป็นต้น

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้าง
เครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
เมืองของประชาชน แนวคิด ทฤษฎี

3.2.2 ร่างแบบสอบถาม โดยอาศัยข้อมูลจากข้อ 3.2.1 ให้ครอบคลุมกรอบ
แนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชน

3.2.3 นำร่างแบบสอบถาม เสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไข เสนอแนะ ปรับปรุง เพื่อความเหมาะสมและความถูกต้องของแบบสอบถาม

3.2.4 นำแบบสอบถามตามที่ปรับปรุงแล้วตามข้อ 3.2.3 เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้าน โครงสร้างและเนื้อหา ภาษาการวิจัย ตรวจสอบความเหมาะสมด้านสถิติ การวัดและประเมินผล

3.2.5 นำแบบสอบถามตามที่ได้รับตรวจสอบแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอคณะกรรมการควบคุมงานวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบพิจารณาอีกครั้ง

3.2.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขจากการแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ครั้งที่ 2 แล้วมาปรับปรุงเป็นแบบสอบถามชิ้นใหม่ แล้วนำไปทดลองกับประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหน่วยตัวอย่าง 40 คน (รังสรรค์ สิงห์เลิศ. 2551 : 141) หลังจากนั้นจึงได้ ปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง

3.2.7 การหาคุณภาพของเครื่องมือวัด ซึ่งเป็นแบบสอบถามตามข้อเท็จจริง (Facts) ของผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้อย่างไร ไม่ใช่แบบวัดหรือแบบทดสอบ ผู้วิจัยจึงเน้นเรื่องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องเที่ยงตรง ระหว่างวัตถุประสงค์ของการวิจัย กับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์แล้ว เครื่องมือวัดทุกฉบับ ได้ผ่านการพิจารณาด้านเนื้อหา ความหมาย และการใช้ภาษาของผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความควบคุมตาม โครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับขอบเขตของความรู้ที่กำหนดเป็นเป้าหมาย (Item Objective Congruence : IOC) ว่าข้อคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่นำศึกษาทั้ง 3 ปัจจัยนั้นเป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการวิจัย มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์หรือไม่ และตรวจสอบการใช้ถ้อยคำภาษา มีความเหมาะสมและสื่อความหมายที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสอบถามหรือไม่ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ

1) นายอวยชัย วัฒนา ปริญญาเอก สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
ตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้าน โครงสร้างและ
เนื้อหาการวิจัย

2) นายกริชพัฒน์ ภูวนา ปริญญาเอก สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ตรวจสอบ
ด้านภาษาการวิจัย

3) นายสมยศ แก้วสุวรรณ ปริญญาเอก สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น การวัดและการ
ประเมินผลการวิจัย

โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาลักษณะลงความเห็นให้คะแนน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นตัวแทนลักษณะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม

นั้นหรือไม่

-1 เมื่อไม่แน่ใจข้อความไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อมูลคำถามกับลักษณะ
พฤติกรรม

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหา
ทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้น คัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนี IOC มากกว่า 0.67 เพื่อนำเครื่องมือไปทดลอง
ใช้ (Try-out) กับประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 40 คน ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการ
วิจัย (รังสรรค์ สิงห์เลิศ. 2551 : 141) ส่วนเครื่องมือที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
Scale) จะนำไปทดลองใช้และนำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ t-test เพื่อทดสอบ
สมมติฐานคน 2 กลุ่ม มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือไม่
โดยเลือกค่า t ที่มีค่าสูงก็มีค่าตั้งแต่ 1.734 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใน
แต่ละด้าน โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ (Cronbach) เพื่อให้
ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสูงพอที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงผู้ใหญ่บ้าน
ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำ และลูกบ้าน

4.2 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเชิญผู้นำและลูกบ้านมารวมกลุ่มกัน และแจกแบบสอบถาม หลังจากนั้นผู้ตอบแบบสอบถามก็จะทำการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ถ้าคำถามมีปัญหาที่จะมีการซักถาม และทำการอธิบายเพิ่มเติม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ และบันทึกคะแนนแต่ละข้อแต่ละหมู่บ้านลงในแบบรหัส (Coding Form) หลังจากนั้น จึงนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทดสอบสมมติฐานเชิงทฤษฎี หรือทฤษฎีชั่วคราวที่สร้างขึ้นก่อนการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของตัวแปรอิสระของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ข้อมูลสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method) และสหสัมพันธ์แคนอนิกอล (Canonical Correlation Analysis) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Level of Significant .05)

การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ในการวิจัยในระยะที่ 2 ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 30 คน ใช้การเลือกแบบ

เฉพาะเจาะจงคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งหมด 30 คน ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญ ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. นักการเมือง เป็นนักการเมืองในระดับชาติ จบปริญญาตรีขึ้นไป เคยผ่านการเป็นนักการเมืองระดับชาติ และระดับท้องถิ่นมาก่อน จำนวน 5 คน
2. ข้าราชการ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการเมืองมีความรู้ในเรื่องการเมืองเป็นอย่างดี จบปริญญาตรีขึ้นไป เคยผ่านการรับราชการมาก่อนไม่น้อยกว่า 5 ปีขึ้นไป และปัจจุบันมีทั้งยังรับราชการอยู่ และเป็นอดีต จำนวน 10 คน
3. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เคยผ่านการเลือกตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง และครั้งล่าสุดได้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมาไม่ว่าจะเป็นในระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น และมีความรู้เรื่องการเมืองของภาคประชาชนเป็นอย่างดี จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 คือ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่ผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมทางการเมือง วิพากษ์รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2.2 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อร่วมกระบวนการระดมสมอง (Brain Storming) โดยเน้นกับประชาชนที่มีส่วนร่วม (Focus Groups) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน เพื่อวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบรวบรวมการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ โดยการจดบันทึกลงในแบบวิจารณ์และข้อเสนอแนะและทำการบันทึกภาพบันทึกเสียงทุกเนื้อหา เพื่อนำมาเทียบเคียงกับบริบทของการวิจัยและปรับปรุงรูปแบบตามการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างรูปแบบการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 2 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความว่าอยู่ในตัวแปรใด (ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1) และนำมาจัดกลุ่ม (Grouping) จากนั้นก็ทำการสังเคราะห์กลุ่มการวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา

3.2 นำรูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่อวิพากษ์รูปแบบและให้คำแนะนำโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 30 คน ให้ร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และนำเสนอผลการประชุมกลุ่มสรุปและอภิปรายผลทั้งหมด แล้วให้นำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ให้สมบูรณ์ขึ้น เพื่อนำไปทดลองใช้ในระยะที่ 3 ต่อไป

การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การทดลองใช้ ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1. กลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลองในการวิจัยในระยะที่ 3 คือ ประชาชนในอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 14 ตำบล ๆ ละ 5 คน รวม 70 คน ได้มาโดยให้กำนันแต่ละตำบลคัดเลือกผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งตำบลละ 5 คนดังกล่าว สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ดังกล่าวเป็นกลุ่มทดลองด้วยเหตุผล ดังนี้

1.1 เป็นหมู่บ้านที่มีความต้องการที่จะทดลอง

1.2 ผู้นำชุมชน และลูกบ้านมีความพร้อมในด้านบุคลากรที่มีความต้องการและตั้งใจจริงที่จะทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชากร

1.3 สถานที่ที่ไม่ไกลเกินไป เนื่องจากต้องมีการติดตามการใช้รูปแบบดังกล่าวในหมู่บ้าน ภายใน 3 เดือน เพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านเข้าใจ และทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2.2 ตัวแปรตาม คือ พัฒนาการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปอธิบายข้อคำถามต่าง ๆ แต่ละตัวแปรให้กลุ่มเป้าหมายฟังและตอบคำถามลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามเนื้อหาต่าง ๆ ตามตัวแปรที่ได้มาจากการวิจัยในระยะที่ 1 ที่ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาข้อมูลต่าง ๆ ในการวิจัยในระยะที่ 2 การทดสอบทำโดย

3.1 แบบทดสอบที่ผ่านการทดลองทั้งก่อนและหลังการทดลอง

3.2 ผลการปฏิบัติงานจริง

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีแบบแผนการวิจัย ดังนี้

01-----X-----02

เมื่อ 01 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

X แทน การทำการทดลอง

02 แทน การทดสอบหลังการทดลอง

โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 เลือกกลุ่มทดลองในการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในประชาชนในอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด

- 4.2 ทำการเก็บข้อมูลก่อนทดลองกับกลุ่มทดลองเป็น Pretest
- 4.3 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- 4.4 ทำการเก็บข้อมูลหลังการทดลองกับกลุ่มทดลองเป็น Posttest
- 4.5 นำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปผลการดำเนินการ
5. การประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นการวิจัยในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นการนำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ปรับปรุงแล้วมาทดลองใช้กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในประชาชนในอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเวลา 3 เดือน จากนั้นนำผลการทดลองที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure Multivariate Analysis of Variance : MANOVA) นำผลจากการเก็บข้อมูลหมู่บ้านดังกล่าวเปรียบเทียบกับข้อมูลก่อนการทดลอง

6. กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัย

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง 2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง
ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
ทั้ง 20 อำเภอ จำนวน 400 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม
การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ ได้แก่
ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน
ในการวิจัยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) แบบเป็นขั้นตอน
(Stepwise Method) และสหสัมพันธ์แคนนอนิคอล (Canonical Correlation Analysis
(CCA)) เป็นการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร 2 ชุด หลักการ
สำคัญของ CCA อยู่ที่การสร้างฟังก์ชันเชิงเส้นตรงของตัวแปร 2 ชุด ที่ทำให้ความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปรทั้ง 2 ชุดมีค่าสูงสุด โดยคำนวณน้ำหนักของตัวแปร

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนา

สร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
 กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองของประชาชน จำนวน 30 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง
 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การนำผลการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนา
 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา
 การรวบรวมข้อมูล การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) ใช้กระบวนการระดมสมอง
 (Brain Storming) โดยเน้นกับประชาชนที่มีส่วนร่วม (Focus Groups) กลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 3 การทดลองใช้ และประเมินผล

การทดลองใช้ ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
 ประชาชน
 กลุ่มทดลองใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด
 การรวบรวมข้อมูล การวิจัยระยะที่ 3 ใช้รูปแบบการพัฒนาที่สร้างขึ้นในระยะที่ 2 ทดลองใช้
 กับกลุ่มทดลอง ประมาณ 3 เดือน และเก็บข้อมูล 3 ระยะ ดังนี้
 ระยะที่ 1 ก่อนทดลอง รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองก่อนทดลอง Pretest
 ระยะที่ 2 ดำเนินการทดลอง รวบรวมข้อมูลใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
 ระยะที่ 3 หลังทดลอง รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองหลังทดลอง Posttest ไปทำการ
 วิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure Multivariate
 Analysis of Variance : MANOVA) และเปรียบเทียบกับข้อมูลก่อนการทดลองด้วย

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้แบ่งผลการวิจัยเป็น 3 ระยะ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน
จังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน
จังหวัดร้อยเอ็ดในระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยได้ตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยด้านสภาพบุคคล
ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจาก
ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 อำเภอ
จำนวนแบบสอบถาม 400 ชุด โดยเก็บข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีความสนใจทาง
การเมืองมาก 200 ชุด กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีความสนใจทางการเมืองน้อย 200 ชุด
ผลการวิจัยระยะที่ 1 จะนำเสนอเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐาน
3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์แทนตัวแปรและค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

\bar{X}	หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) หรือค่ามัธยฐานเลขคณิต
S.D.	หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SKEWNESS	หมายถึง ค่าความเบ้ (Skewness)
KURTOSIS	หมายถึง ค่าความโด่ง (Kurtosis)

EIGENVALUE หมายถึง ค่าที่แสดงความสามารถของสมการในการอธิบายการผันแปรของตัวแปรทั้งหมด ถ้าค่าสูงแสดงว่าสมการนั้นอธิบายการผันแปรของตัวแปรได้มาก

Wilk' Lambda หมายถึง ค่าที่ใช้วัดอำนาจการจำแนกของตัวแปรในสมการ กล่าวคือ หากนำตัวแปรใดเข้าสมการแล้วปรากฏว่า Lambda สูงมากเท่าใดย่อมเป็นการบ่งบอกว่าตัวแปรที่เหลือจะอธิบายเป็นสมาชิกของกลุ่มโดยสมการใหม่น้อยลง

Canonical Correlation หมายถึง ค่าที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำแนกกับความเป็นสมาชิกของแต่ละกลุ่ม เป็นค่าที่ใช้ตัดสินความสามารถในการคาดคะเนการเป็นสมาชิกของกลุ่มได้ดีหรือไม่ ถ้ามีค่ามากใกล้เคียง 1 แสดงว่าสมการมีอำนาจในการจำแนกกลุ่มสูง

จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยหรือค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ก่อนที่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปทำการวิเคราะห์จำแนกประเภท ได้แก่ การตรวจสอบการกระจายของข้อมูลในรูปของการแจกแจงปกติ (Normal Distribution) โดยการพิจารณาจากค่าความโด่ง (Kurtosis) ที่ไม่ควรมีค่าเกิน ∓ 3 และค่าความเบ้ (Skewness) ที่ไม่ควรมีค่าเกิน ∓ 1 รวมทั้งการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ทั้งนี้ ข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์เชิงเส้นตรงที่ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวควรมีความเป็นอิสระจากกัน กล่าวคือ ตัวแปรอิสระต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเองสูงจนเกินไป ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ขึ้นได้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 เพศ เพศชาย ร้อยละ 33.20 เพศหญิง ร้อยละ 66.80 โดยเพศหญิงมีส่วนมากกว่าเพศชาย

1.2 อายุ โดยเฉลี่ยประมาณ 42 ปี ($\bar{X} = 42.32$, S.D. = 13.40)

1.3 อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 26.80 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย/ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 25.20 อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 23.00 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 18.80 และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 6.20 ตามลำดับ

1.4 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 33.00 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 19.50 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 17.00 อนุปริญญาตรี/ปวส. ร้อยละ 15.50 และปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 15.00 ตามลำดับ

1.5 รายได้ เฉลี่ยประมาณ 183,000 บาทต่อปีต่อคน ($\bar{X} = 183382$, S.D. = 101700.95) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	133	33.20
	หญิง	267	66.80
	รวม	400	100.00
อายุ	Mean = 42.32 S.D. = 13.40 Min = 18.00 Max = 75.00		
อาชีพ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	75	18.80
	เกษตรกรรม	107	26.80
	ค้าขาย/ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว	101	25.20
	รับจ้าง	92	23.00
	อื่นๆ	25	6.20
	รวม	400	100.00
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	132	33.00
	มัธยมศึกษาตอนต้น	78	19.50
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	68	17.00
	อนุปริญญา/ปวส.	62	15.50
	ปริญญาตรีขึ้นไป	60	15.00
รวม	400	100.00	
รายได้		Mean = 183382.50 S.D. = 101700.95 Min = 12000.00 Max = 800000.00	

2. ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้สถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน รายละเอียดและผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

2.1 ผลการตรวจสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติของตัวแปรที่ใช้การทดสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติแบบตัวแปรเดียว ตัวแปรผลลัพธ์ มี 1 ตัวแปร ได้แก่ การมีส่วนร่วมทาง

การเมือง ตัวแปรเชิงสาเหตุ มี 13 ตัวแปร ได้แก่ 1) ความศรัทธาในตัวนักการเมือง 2) ความเต็มใจในพรรคการเมือง 3) ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง 4) การเป็นสมาชิกองค์กร 5) การช่วยโฆษณาหาเสียง 6) การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง 7) การพูดคุยเรื่องการเมือง 8) อิทธิพลของผู้นำชุมชน 9) อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ 10) อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน 11) อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน 12) ความสะดวกในการเดินทาง และ 13) การติดตามข่าวสารทางการเมือง การตรวจสอบด้วยค่าสถิติหลายตัวดังกล่าว พบว่า ข้อมูลของตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาในครั้งนี้จัดว่ามีการกระจายในรูปการแจกแจงปกติ (Normality) ทั้งนี้ เนื่องจากค่าความโด่ง (Kurtosis) อยู่ระหว่าง -0.064 ถึง $.785$ ในขณะที่ค่าความเบ้ (Skewness) มีค่าระหว่าง -0.152 ถึง 1.095 ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลทั้งหมดเข้าทำการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้ง 13 ตัวแปรที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งผลจากการนำข้อมูลทั้ง 2 ปัจจัย 13 ตัวแปร มาวิเคราะห์ได้ผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ Skewness
ค่าสถิติ Kurtosis ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสถิติ Skewnes s	ค่าสถิติ Kurtosis
ตัวแปรอิสระ				
ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง				
1. ความศรัทธาในตัวนักการเมือง	2.59	.71	-.419	-.064
2. ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง	1.51	.600	.710	-.458
3. ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง	1.27	.479	1.095	.785
4. การเป็นสมาชิกองค์กร	2.30	.47	.375	-.824
5. การช่วยโฆษณาหาเสียง	1.86	.969	1.023	.191
6. การเข้าร่วมฟังปราศรัยหาเสียง	2.26	.609	-.152	-.485
7. การพูดคุยเรื่องการเมือง	1.35	.498	.862	-.685
ตัวแปรอิสระ				
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง				
8. อิทธิพลของผู้นำชุมชน	1.59	.598	.461	-.659
9. อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ	1.77	.693	.333	-.904
10. อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน	1.32	.473	.833	-1.116
11. อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำ ประโยชน์ให้กับชุมชน	1.13	.353	.512	.440
12. ความสะดวกในการเดินทาง	464.500	207.115	.607	.561
13. การติดตามข่าวสารทางการเมือง	1.65	.715	.659	-.649
ตัวแปรตาม				
14. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	12.63	5.072	.147	-1.031

2.2 ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร

จากการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ เพื่อเป็นการทดสอบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดมีความเป็นอิสระต่อกันหรือไม่ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังแสดงในตารางที่ 6

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันของตัวเองตัวแปร

ตัวแปร	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ความศรัทธาในตัวแทนการเมือง	ความเชื่อใจในพรรคการเมือง	ความเชื่อใจในประสิทธิผลการเมือง	การเป็นสมาชิกขององค์กร	การช่วยเหลือหาเสียง	การเข้าร่วมทางการเมือง	การพูดคุยเรื่องการเมือง	อิทธิพลของผู้นำชุมชน	อิทธิพลของหัวหน้าคณะมนตรีหมู่บ้าน	อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน	อิทธิพลของการชุมนุมว่าจะทำให้ประชาธิปไตยดีขึ้น	ความสนใจในการเดินทาง	การติดตามข่าวสารทางการเมือง	การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ	การมีส่วนร่วมทางสังคม	การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม	การมีส่วนร่วมทางศาสนา	การมีส่วนร่วมทางจิตวิญญาณ
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	1.00																		
ความศรัทธาในตัวแทนการเมือง	.069	1.00																	
ความเชื่อใจในพรรคการเมือง	.120*	-.078	1.00																
ความเชื่อใจในประสิทธิผลการเมือง	.129*	-.109*	.472*	1.00															
การเป็นสมาชิกขององค์กร	.083	.754*	-.063	-.083	1.00														
การช่วยเหลือหาเสียง	.020	.438*	-.027	.063	.493*	1.00													
การเข้าร่วมทางการเมือง	.005	-.012	.191*	.375*	-.041	-.032	1.00												
การพูดคุยเรื่องการเมือง	.091	.061	.472*	.489*	.103*	.114*	.217*	1.00											
อิทธิพลของผู้นำชุมชน	.159*	.365*	.233*	.269*	.245*	.211*	.205*	.402*	1.00										
อิทธิพลของหัวหน้าคณะมนตรีหมู่บ้าน	.033	.442*	.068	.094	.311*	.264*	.000	.244*	.617*	1.00									
อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน	.077	.286*	.102*	.013	.198*	.193*	-.022	.271*	.486*	.535*	1.00								
อิทธิพลของการชุมนุมว่าจะทำให้ประชาธิปไตยดีขึ้น	.150*	.106*	.162*	.145*	.104*	.089	.056	.303*	.387*	.306*	.373*	1.00							
ความสนใจในการเดินทาง	.040	.074	-.098*	-.109*	.083	-.029	.163*	-.119*	-.045	-.033	-.008	-.072	1.00						
การติดตามข่าวสารทางการเมือง	.108*	.240*	.152*	.046	.215*	.222*	-.253*	-.377*	.330*	.470*	.499*	.280*	-.140*	1.00					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 6 พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุ ได้แก่ 1) ความศรัทธาในตัวนักการเมือง 2) ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง 3) ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง 4) การเป็นสมาชิกองค์กร 5) การช่วยโฆษณาหาเสียง 6) การเข้าร่วมฟังปราศรัยหาเสียง 7) การพูดคุยเรื่องการเมือง 8) อิทธิพลของผู้นำชุมชน 9) อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ 10) อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน 11) อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน 12) ความสะดวกในการเดินทาง และ 13) การติดตามข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์ทางบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับตัวแปรผลลัพธ์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ การเป็นสมาชิกขององค์กรกับความศรัทธาในตัวนักการเมือง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .754 รองลงมา ได้แก่ อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีพระคุณกับอิทธิพลของผู้นำชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .617 อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยนกับอิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีพระคุณ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .535 และการติดตามข่าวสารทางการเมืองกับอิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .499 ตามลำดับ ซึ่งพบว่า ไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.85 ขึ้นไปถือว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันเองสูงเกินไป (Multicollinearity)

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยแปรผลการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ในด้านความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีความสนใจทางการเมืองมากและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีความสนใจทางการเมืองน้อย ผู้วิจัยจะทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของข้อมูล 13 ตัวแปรอิสระ ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของข้อมูล 13 ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	Wilk' Lamda	F	df1	df2	Sig.
ความศรัทธาในตัวนักการเมือง	.995	1.88	1	398	.170
ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง	.986	5.82*	1	398	.016
ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง	.983	6.68*	1	398	.010
การเป็นสมาชิกขององค์กร	.993	2.76	1	398	.097
การช่วยโฆษณาหาเสียง	1.000	.166	1	398	.684
การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง	1.000	.011	1	398	.918
การพูดคุยเรื่องการเมือง	.992	3.30	1	398	.070
อิทธิพลของผู้นำชุมชน	.975	10.194*	1	398	.002
อิทธิพลของหัวหน้าคะแนนหรือผู้มีบุญคุณ	.999	.435	1	398	.510
อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน	.994	2.35	1	398	.126
อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน	.978	9.11*	1	398	.003
ความสะดวกในการเดินทาง	.998	.634	1	398	.426
การติดตามข่าวสารทางการเมือง	.988	4.68*	1	398	.031

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบมีตัวแปรความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง อิทธิพลของผู้นำชุมชน อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน และการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มที่มีส่วนร่วมทางการเมืองมากและกลุ่มที่มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ส่วนตัวแปรอื่น ๆ มีค่ามากกว่าค่าสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตัวแปรดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกันระหว่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีความสนใจทางการเมืองมากและมีความสนใจทางการเมืองน้อย

3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยจะดำเนินการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method) สหสัมพันธ์แคนอนิคอล (Canonical Correlation Analysis) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of Significance) ที่ .05 ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method)

ขั้นที่	ตัวแปรอิสระ	Wilks' Lambda							
		ค่า น้ำหนัก อิทธิพล	df1	df2	df3	ค่าความเที่ยงตรง			
						ค่า สถิติ	df1	df2	sig
1.	ความเลื่อมใสในพรรค	.276	1	1	398	521.5	1	398	.00
2.	การเมือง	.270	2	1	.00	36	2	.00	0 [*]
3.	การติดตามข่าวสาร	.266	3	1	398	357.6	3	397	.00
4.	ทางการเมือง	.263	4	1	.00	87	4	.00	0 [*]
	ความสะดวกในการ				398	272.2		396	.00
	เดินทาง				.00	86		.00	0 [*]
	ความเชื่อในประสิทธิภาพ				398	220.5		395	.00
	ทางการเมือง				.00	69		.00	0 [*]

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 13 ตัวแปร วิเคราะห์แล้วเหลือปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง 4 ตัวแปร ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of Significance) ที่ .05 คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง

ความสะดวกในการเดินทาง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง โดยมีปัจจัยความ
 เลื่อมใสในพรรคการเมือง มากที่สุด เท่ากับ .276 และมีปัจจัยความเชื่อในประสิทธิภาพทาง
 การเมือง เท่ากับ .263

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบสมมติฐานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
 ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis)
 และสหสัมพันธ์แคน โนนิกอล (Canonical Correlation Analysis)

Function	Eigenvalue	%of Variance	Cumulative%	Cononical Correlation
1	2.7999	100.00	100.00	.858

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท
 (Discriminant Analysis) มีค่าสหสัมพันธ์แคน โนนิกอล (Canonical Correlation Analysis)
 เท่ากับ .858 แสดงว่าปัจจัยทั้ง 4 ตัวแปรที่ได้จากตารางที่ 4.5 มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการมีส่วน
 ร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 85

ระยะที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
 ในจังหวัดร้อยเอ็ด

นำผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
 ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้ทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่

1. ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง
2. การติดตามข่าวสารทางการเมือง
3. ความสะดวกในการเดินทาง
4. ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

โดยนำมาจัดทำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด
 ร้อยเอ็ด จากปัจจัยทั้ง 4 ตัวแปรดังกล่าวสามารถจัดทำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทาง

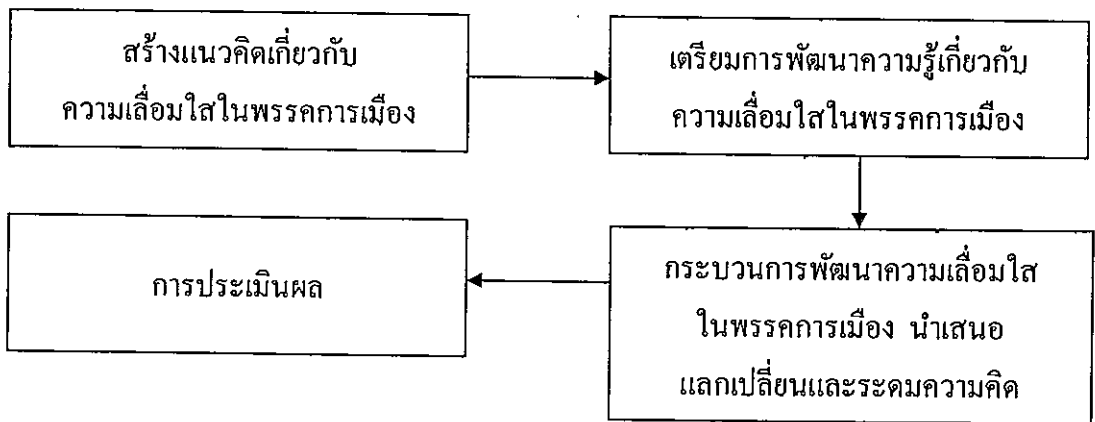
การเมืองในระยะสั้นได้ คือ ความเสื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ส่วนความสะดวกในการเดินทางไม่สามารถนำมาสร้างรูปแบบได้ เนื่องจากการกำหนดหน่วยเลือกตั้งใกล้-ไกลจากทางภาครัฐ ผู้วิจัยไม่สามารถกำหนดได้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำรูปแบบเบื้องต้นที่ผู้วิจัยสามารถควบคุมได้ทั้ง 3 ตัวแปร มาจัดทำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดในแต่ละปัจจัย มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. เบื้องต้นผู้วิจัยการยกร่างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้นและให้แนะนำโดยการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 30 คน ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มย่อยและร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำเสนอผลการเสนอแนะการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) ของตนเองมาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Storming)
3. นำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้สมบูรณ์ขึ้น เพื่อนำไปทดลองใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

สำหรับรายละเอียดแต่ละขั้นตอนในการดำเนินงานในระยะที่ 2 มีดังต่อไปนี้

1. การยกร่างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้นำปัจจัยทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ความเสื่อมใสในพรรคการเมือง 2) การติดตามข่าวสารทางการเมือง และ 3) ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง มายกร่างรูปแบบดังนี้

1.1 รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านความเสื่อมใสในพรรคการเมือง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความเสื่อมใสในพรรคการเมือง มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุด เท่ากับ .276 ผู้วิจัยจัดทำรูปแบบโดยมีการอบรมฝึกปฏิบัติและนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความเสื่อมใสในพรรคการเมือง ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 รูปแบบการพัฒนาความเชื่อมโยงในพรรคการเมืองของประชาชนเบื้องต้น

รูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง

1. สร้างแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง สร้างเจตคติทางบวก และเตรียมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง ความหมายของความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง
2. การเตรียมความพร้อมความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง เป็นการทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อมเพื่อรับการพัฒนาความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง
3. กระบวนการพัฒนาความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง เป็นการดำเนินการเพื่อพัฒนารูปแบบ เป็นการนำเสนอ แลกเปลี่ยนและระดมความคิดเห็นแนวทางในการพัฒนา
4. การประเมินผล เป็นการประเมินผลในขั้นตอนการพัฒนาว่ามีความแตกต่างทางด้านความเชื่อมโยงในพรรคการเมืองเช่นไร โดยการสังเกตพฤติกรรม การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

หลักสูตรการพัฒนาความเต็มใจในพรรคการเมือง

เป้าหมาย ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด

หลักสูตร อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการพรรคการเมือง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสัมมนา ได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องของพรรคการเมือง
อย่างถูกต้องและสามารถนำไปพัฒนาองค์ความรู้ได้อย่างเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองมากยิ่งขึ้น
2. การพัฒนาเกี่ยวกับพรรคการเมือง เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง
พรรคการเมืองอย่างถูกต้อง
3. กิจกรรมการระดมสมอง ที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์

มีรายละเอียดแต่ละกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 หัวข้ออุดมการณ์ หลักการ และวิธีการพรรคการเมืองเกี่ยวข้องกับสมาชิก

1. พรรคการเมือง (1 ชั่วโมง)

1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสัมมนา ได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง
ของพรรคการเมืองอย่างถูกต้องและสามารถนำไปพัฒนาองค์ความรู้ได้อย่างเข้าใจมากยิ่งขึ้น

1.2 เนื้อหาวิชา

- 1.2.1 อุดมการณ์พรรคการเมือง
- 1.2.2 หลักการพรรคการเมือง
- 1.2.3 วิธีการพรรคการเมือง
- 1.2.4 คุณค่าของพรรคการเมือง

2. สิทธิหน้าที่ของสมาชิกพรรคการเมือง (1 ชั่วโมง)

2.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสัมมนา ได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง
บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกและสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา
องค์ความรู้

2.2 เนื้อหาวิชา

- 2.2.1 โครงสร้างของพรรคการเมือง
- 2.2.2 สิทธิหน้าที่ของสมาชิกพรรคการเมือง

3. พระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องพรรคการเมือง (1 ชั่วโมง)

3.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสัมมนามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพรรคการเมืองอย่างถูกต้อง รวมถึงข้อบังคับ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกพรรคการเมือง

3.2 เนื้อหาวิชา

3.2.1 พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 พ.ศ. 2511 พ.ศ. 2517 พ.ศ. 2524 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2551

3.2.2 ข้อบังคับระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกพรรคการเมือง

4. ปัจจัยที่ทำให้พรรคการเมืองประสบความสำเร็จ (1 ชั่วโมง)

4.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสัมมนาได้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้พรรคการเมืองประสบความสำเร็จ

4.2 เนื้อหาวิชา ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินการของพรรคการเมือง ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมสัมมนา งบประมาณ ดังนี้

1. ค่าอาหารและอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม 70 คน ๆ ละ 100 บาท	รวม 7,000 บาท
2. ค่าวัสดุอุปกรณ์	รวม 1,000 บาท
3. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	รวม 500 บาท
รวมทั้งสิ้น 8,500 บาท	

กิจกรรมที่ 2 หัวข้อการบริหารพรรคการเมือง

ชื่อ โครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน

เป้าหมาย กรรมการดำเนินการพรรคการเมืองหมู่บ้าน จำนวน 70 คน

วิทยากร นายเอกภาพ พลซื่อ

หลักสูตร บรรยายตามรายวิชา จำนวน 3 ชั่วโมง

1. การบริหารพรรคการเมือง (1 ชั่วโมง)

1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสัมมนาได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการบริหารพรรคการเมืองอย่างถูกต้องและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น

1.2 เนื้อหาวิชา

1.2.1 หลักการบริหารพรรคการเมือง

1.2.2 วิธีการบริหารพรรคการเมือง

1.2.3 อุดมการณ์บริหารพรรคการเมือง

2. บทบาทหน้าที่ของกรรมการดำเนินการ (1 ชั่วโมง)

2.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้กรรมการดำเนินการทราบถึงขอบเขตและบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหารในการดำเนินการพรรคการเมือง

2.2 เนื้อหาวิชา

2.2.1 หน้าที่ในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการพรรคการเมือง

2.2.2 หน้าที่ทั่วไปของคณะกรรมการดำเนินการพรรคการเมือง

3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาพรรคการเมือง (1 ชั่วโมง)

3.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสัมมนาได้ทราบถึงแนวทางการดำเนินการบริหารพรรคการเมือง

3.2 เนื้อหาวิชา การดำเนินการบริหารพรรคการเมือง

ค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรมสัมมนา งบประมาณ ดังนี้

1. ค่าอาหารและอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม 70 คน ๆ ละ 100 บาท	รวม 7,000 บาท
2. ค่าวัสดุอุปกรณ์	รวม 1,000 บาท
3. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	รวม 500 บาท
รวมทั้งสิ้น 8,500 บาท	

กิจกรรมที่ 3 การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านพรรคการเมือง เพื่อเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้จากการรับฟังและสังเกตวิธีการทำงานจึงเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ได้ดี เนื่องจากกลุ่มจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ในแนวทางในการพัฒนา เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศและสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มอีกด้วยผู้วิจัยได้นำกลุ่มไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกิจกรรมที่จัดขึ้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมี นายเอกภาพ พลซื่อ เป็นประธานในการนำคณะไปศึกษาดูงาน ทำให้กลุ่มได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

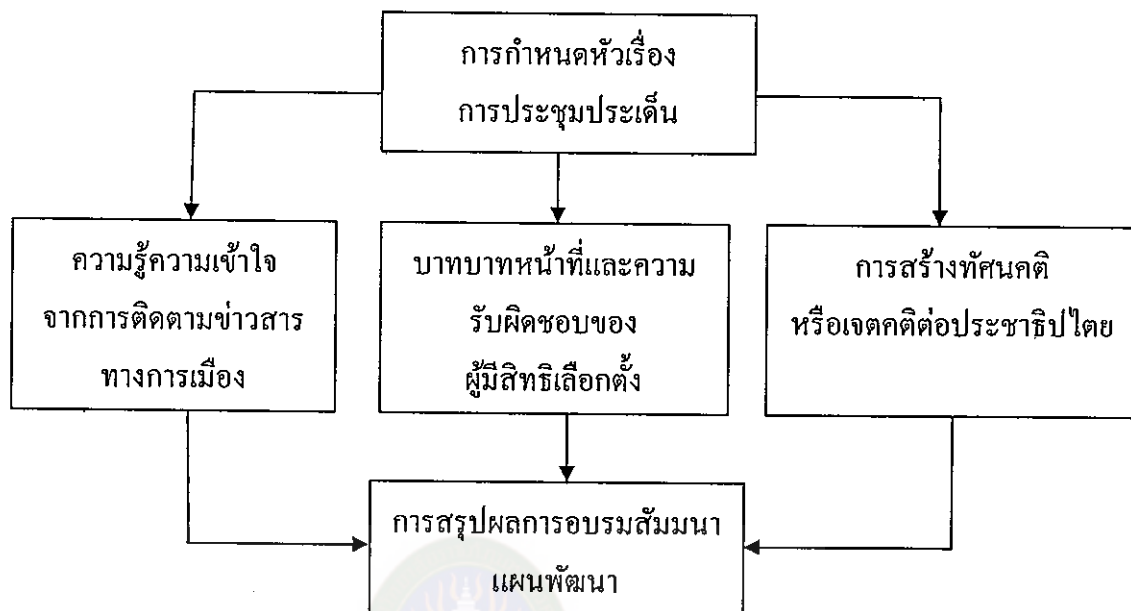
ค่าใช้จ่าย ในการเดินทางศึกษาดูงาน งบประมาณ ดังนี้

1. ค่าอาหาร 70 คน ๆ ละ 200 บาท	รวม 14,000 บาท
2. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	รวม 3,000 บาท

รวมทั้งสิ้น 17,000 บาท

1.2 รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองมีค่าน้ำหนัก

อิทธิพลเท่ากับ .270 ผู้วิจัยจัดทำรูปแบบโดยให้มีการอบรม และนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการติดตามข่าวสารทางการเมือง

แผนภาพที่ 5 รูปแบบการพัฒนาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

รูปแบบการพัฒนาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ดเบื้องต้น ประกอบด้วย

1. การสร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) และนำไปประยุกต์ใช้ได้จากการติดตามข่าวสารทางการเมือง ความรู้ที่สำคัญสำหรับพลเมือง ได้แก่ เนื้อหาความรู้ที่เป็นหลักและแนวคิดเรื่องระบบการปกครอง สถาบันทางการเมือง รัฐธรรมนูญ เป็นต้น
2. การสร้างทักษะในการเป็นพลเมือง (Psychomotor Domain) คือมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับพลเมืองมีการพัฒนาทักษะทางสติปัญญา และทักษะการมีส่วนร่วมที่ทำให้พลเมืองสามารถคิดและแสดงสิทธิของตน
3. การสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อประชาธิปไตย (Affective Domain) ที่ได้จากการติดตามข่าวสารทางการเมือง ได้แก่ ผู้เรียนต้องเกิดความตระหนัก ความเต็มใจ และมีทัศนคติประชาธิปไตยต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเผชิญอยู่ เช่น เต็มใจในการเคารพกฎหมาย เห็นความสำคัญของความคิดเห็นที่แตกต่างและรับฟังอย่างเคารพในความเห็นต่างนั้น เชื่อมั่นตนในฐานะเจ้าของอำนาจ

หลักสูตรการอบรมการพัฒนาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

เป้าหมาย ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิทยากร นายสุราช แวงอุ้ย สมาชิกสภาจังหวัดร้อยเอ็ด

หลักสูตร บรรยาย และกิจกรรม จำนวน 2 ชั่วโมง

1. การสร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) และนำไปประยุกต์ใช้ได้ จากการติดตามข่าวสารทางการเมือง ความรู้ที่สำคัญสำหรับพลเมือง ได้แก่ เนื้อหาความรู้ที่เป็นหลักและแนวคิดเรื่องระบบการปกครอง สถาบันทางการเมืองรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

2. การสร้างทักษะในการเป็นพลเมือง (Psychomotor Domain) คือ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับพลเมือง มีการพัฒนาทักษะทางสติปัญญา และทักษะการมีส่วนร่วมที่ทำให้พลเมืองสามารถคิดและแสดงสิทธิของตน

3. การสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อประชาธิปไตย (Affective Domain) ที่ได้จากการติดตามข่าวสารทางการเมือง ได้แก่ ผู้เรียนต้องเกิดความ ตระหนักความเต็มใจ และมีทัศนคติประชาธิปไตยต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเผชิญอยู่

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารทางการเมือง ความรู้ที่สำคัญสำหรับพลเมือง

มีรายละเอียดแต่ละกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 4 การติดตามข่าวสารทางการเมือง

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารทางการเมือง

1.2 เป็นการเตรียมการนำไปประยุกต์ใช้

2. วิธีดำเนินการ เป็นการบรรยาย (Lecture) นำเสนอเนื้อหาสาระความรู้จากวิทยากรในเรื่องการติดตามข่าวสารทางการเมือง ความรู้ที่สำคัญสำหรับพลเมือง

กิจกรรมที่ 5 การสร้างทักษะในการเป็นพลเมืองและการสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อ
ประชาธิปไตย

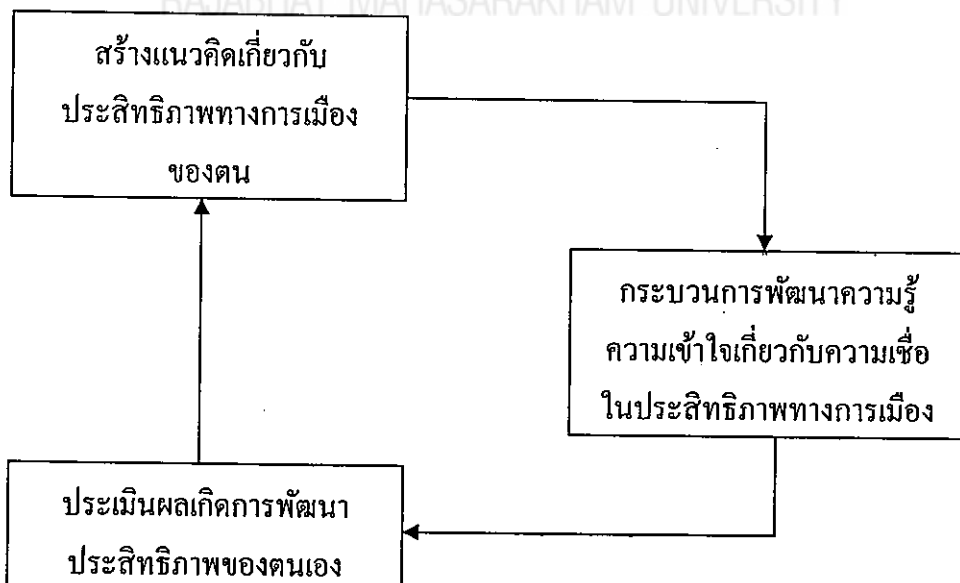
1. วัตถุประสงค์ มุ่งให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับพลเมือง การ
สร้างทัศนคติหรือเจตคติประชาธิปไตย มีการพัฒนาทักษะทางสติปัญญา และทักษะการมีส่วนร่วม

2. วิธีดำเนินการ เป็นการบรรยาย (Lecture) นำเสนอเนื้อหาสาระความรู้จาก
วิทยากรในเรื่องทักษะที่สำคัญสำหรับพลเมือง ความรู้ที่สำคัญสำหรับพลเมือง

ค่าใช้จ่าย ในการจัดฝึกอบรมสัมมนา ขบประมาณ ดังนี้

1. ค่าอาหารและอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม 70 คน ๆ ละ 100 บาท รวม 7,000 บาท
 2. ค่าวัสดุอุปกรณ์ รวม 1,000 บาท
 3. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง รวม 500 บาท
- รวมทั้งสิ้น 8,500 บาท

1.3 รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านความเชื่อใน
ประสิทธิภาพทางการเมือง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง
มีค่านำหนักอิทธิพลเท่ากับ .263 ผู้วิจัยจัดทำรูปแบบโดยให้มีการอบรม นำไปเป็นแนวทาง
ในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

แผนภาพที่ 6 รูปแบบการพัฒนาด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

รูปแบบการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพความสามารถในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองเบื้องต้น ประกอบด้วย

1. การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพทางการเมืองของตน
2. กระบวนการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง
3. การประเมินผล เป็นการประเมินผลการพัฒนาความรู้ความเข้าใจบทบาทของตนเอง โดยการสังเกตจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การมีส่วนร่วมอภิปรายและแสดง

หลักสูตรการอบรมการพัฒนาด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

เป้าหมาย ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิทยากร นายสานิต ว่องสัชนพงษ์ อดีต ส.ส.จังหวัดร้อยเอ็ด

หลักสูตร บรรยาย และกิจกรรม จำนวน 1 ชั่วโมง

การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อประสิทธิภาพทางการเมืองของตน สร้างเจตคติทางบวก และเตรียมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน หน้าที่ของตน

มีรายละเอียดแต่ละกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 6 ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน
2. วิธีดำเนินการ เป็นการบรรยาย (Lecture) นำเสนอเนื้อหาสาระความรู้จากวิทยากรในเรื่องความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง หน้าที่ที่สำคัญสำหรับพลเมือง

กิจกรรมที่ 7 การศึกษาฐานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมทางการเมืองเพื่อเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้จากการรับฟังและสังเกตวิธีการทำงาน จึงเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ได้ดี เนื่องจากกลุ่มจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ในแนวทางการพัฒนาเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศและสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มอีกด้วย ผู้วิจัย ได้นำกลุ่มไป

ศึกษาดูงานที่อาคารรัฐสภา โดยมี นายเอกภาพ พลซื่อ เป็นประธาน ในการนำคณะไปศึกษาดูงาน ทำให้กลุ่มได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางศึกษาดูงาน งบประมาณ ดังนี้

1. ค่าอาหาร 70 คน ๆ ละ 200 บาท	รวม 14,000 บาท
2. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	รวม 3,000 บาท

รวมทั้งสิ้น 17,000 บาท

2. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเบื้องต้นให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรง (Critical Incident Technique) วิพากษ์รูปแบบ ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเบื้องต้นมาระดมสมอง เพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้น และให้คำแนะนำโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 30 คน ในศุกร์ที่ 1 สิงหาคม 2557 ณ ห้องประชุมบ้านเหล่าน้อย ต.วังสามัคคี อ. โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด ผู้วิจัยแบ่งให้นั่งเป็นกลุ่มย่อย และร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และนำเสนอผลการเสนอแนะในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) ของตัวเอง แล้วมาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Storming) และนำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้สมบูรณ์ขึ้น เพื่อนำไปทดลองใช้ในระยะที่ 3 ต่อไป

ผู้ร่วมวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเบื้องต้น ได้แก่

นักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น จำนวน 5 คน

1. นายพินิจ จารุสมบัติ อดีตรองนายกรัฐมนตรีและอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย

2. นายดวง อันทะไชย อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดร้อยเอ็ด

3. นายสานิต ว่องสัทธนพงศ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดร้อยเอ็ด

4. นายเอกภาพ พลซื่อ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดร้อยเอ็ด

5. นายนพดล พลซื่อ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้าราชการ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน

6. ดร.อวยชัย วัฒนา ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

7. รศ.ดร.อุดม พิริยสิงห์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

8. ผอ.สุพรรณ พรรณเกตุ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองสองห้อง อ.ศรีสมเด็จ
จังหวัดร้อยเอ็ด

9. นายเอกชัย พลซื่อ อดีตประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

10. นายชาติร์ ชาปะวัง อดีตผู้อำนวยการ สพม.ร้อยเอ็ด เขต 27

11. นายอุปกรณ์ ดีเสมอ ผู้อำนวยการกองแผนและนโยบาย องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

12. นายนิวัฒน์ อนันทะวัน อดีตโรงเรียนพานิชการพลาญชัยร้อยเอ็ด

13. ดร.กริชพัฒน์ ภูวนา อดีตผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน
อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

14. ดร.กันติมาภรณ์ วิวัฒน์ตระกูล พยาบาลวิชาชีพ หัวหน้ากลุ่มภารกิจ
สำนักงานกลุ่มภารกิจด้านการพยาบาล โรงพยาบาลจังหวัดกาฬสินธุ์

15. ดร.แก้ว ศรีบุญกุล ครูชำนาญการพิเศษประจำแผนกวิชาพืชศาสตร์
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 15 คน

16. นางสิริจิตต์ กอมะณี ครู กศน.ตำบลสว่าง อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด

17. นายสุกถ คำแดงไสย์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 13 ต.สว่าง อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด

18. นายอุทิศ พนมใส กำนันตำบลสว่าง อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด

19. นายวิจิตร วรรณพัฒน์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 ต.สว่าง อ.โพนทอง

จ.ร้อยเอ็ด

20. นายประภาส คำแดงโรช ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 12 ต.สว่าง อ.โพนทอง

จ.ร้อยเอ็ด

21. นางจันทร์เพ็ญ จันโทริ สารวัตรกำนัน, ประธานสตรี, ประธานกองทุน
หมู่บ้าน, เลขาธิการพัฒนาครอบครัวชุมชน ต.สว่าง อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด

22. นายหนูภาค เจาะจง รองประธานศูนย์พัฒนาครอบครัวชุมชน ต.สว่าง
อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด

23. นายพัฒนา แก้วกมลรัตน ส.อบต. หมู่ที่ 1 ต.สว่าง อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด

24. นายสมศักดิ์ ศรีโคตร ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ต.สว่าง อ.โพนทอง

จ.ร้อยเอ็ด

25. นางอาภรณ์ รัตนวงศ์ ประธานศูนย์พัฒนาครอบครัวชุมชน ต.สว่าง

อ. โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด

26. นายสมบูรณ์ กามิพันธ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ต.สว่าง อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด
27. นายประสิทธิ์ กุดัน ส.อบต. หมู่ที่ 1 ต.สว่าง อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด
28. นางสาวใจ ทองสม ส.อบต. หมู่ที่ 2 ต.สว่าง อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด
29. นายไพบุลย์ ทนามศรี ส.อบต. หมู่ที่ 8 ต.สว่าง อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด
30. นางพิสมัย โดมาชา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 11 ต.สว่าง อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด

หลังจากผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้ง 3 รูปแบบแล้ว ผู้วิจัยแบ่งให้ตั้งเป็นกลุ่มย่อยโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ กลุ่มที่สองคือ ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จากนั้นร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และนำเสนอผลการเสนอแนะในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) ของตัวเองแล้วมาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Stouming) โดยที่ประชุมมี นายเอกภาพ พลซื่อ ได้รับเลือกจากสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมให้เป็นประธานในที่ประชุม และ นายเอกชัย พลซื่อ เป็นเลขานุการ ผู้เข้าประชุมได้ร่วมกันวิพากษ์ และเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

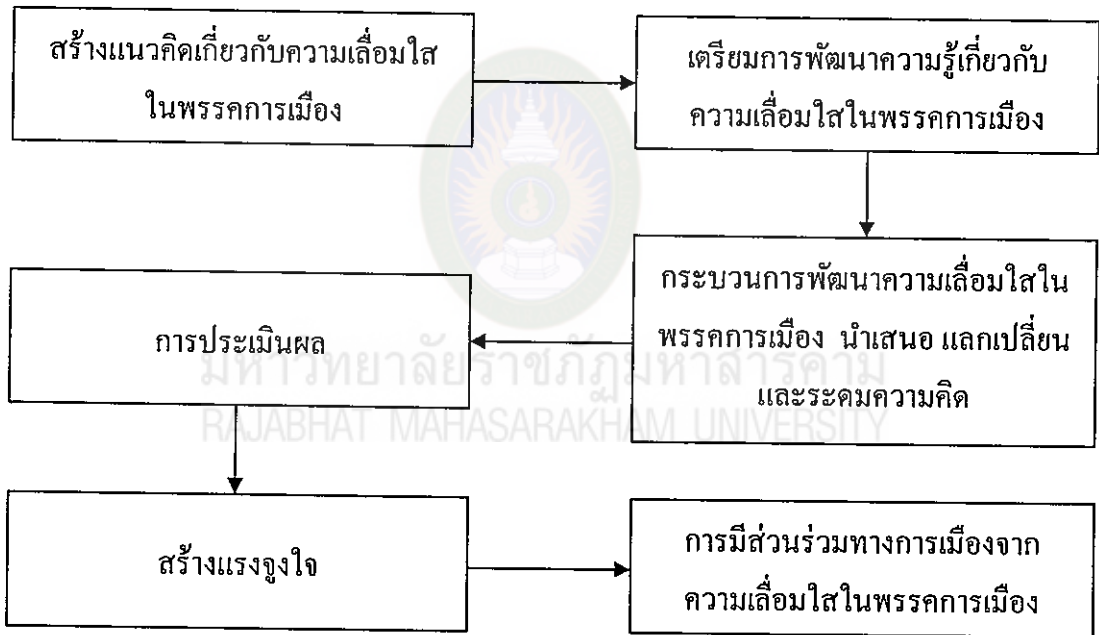
1. รูปแบบการพัฒนาด้านความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง จะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านอบรมสัมมนามาแล้ว ควรจะให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพรรคการเมืองมากขึ้นเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงบทบาทที่แท้จริงในระบบพรรคการเมืองอย่างถูกต้องว่าประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผ่านระบบพรรคการเมืองอย่างไร เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. รูปแบบการพัฒนาการติดตามข่าวสารทางการเมือง จะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนามาแล้ว ควรจะให้ประชาชน ได้มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองในทุกมิติที่ปัจจุบันมีช่องทางการสื่อสารที่ประชาชนสามารถติดตามข่าวสารทางการเมืองได้หลายทาง เช่น ทวี วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ที่จะช่วยให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้ทราบความเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างทันทั่วทั้งที่ นำไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

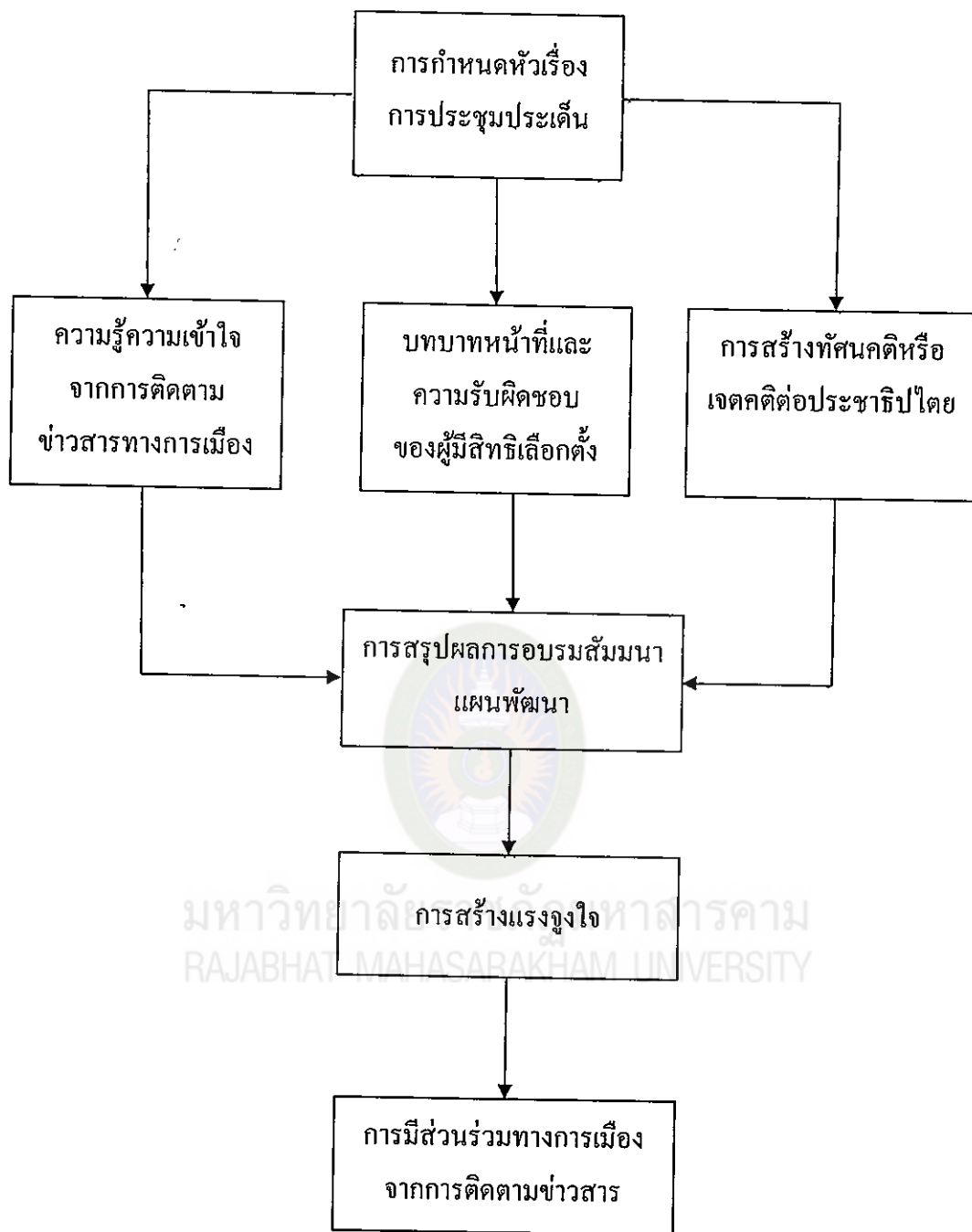
3. รูปแบบการพัฒนาความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง จะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนาแล้ว โดยจะต้องพยายามให้บุคคลเชื่อว่าในประสิทธิภาพทางการเมือง และการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองทั้งสองเรื่องต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและกัน ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ทำให้ความเชื่อในประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นไปด้วยเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน

3. นำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาร่วมกันทางการเมืองของประชาชนให้สมบูรณ์ขึ้น เพื่อนำไปทดลองใช้ในระยยะที่ 3 ต่อไป

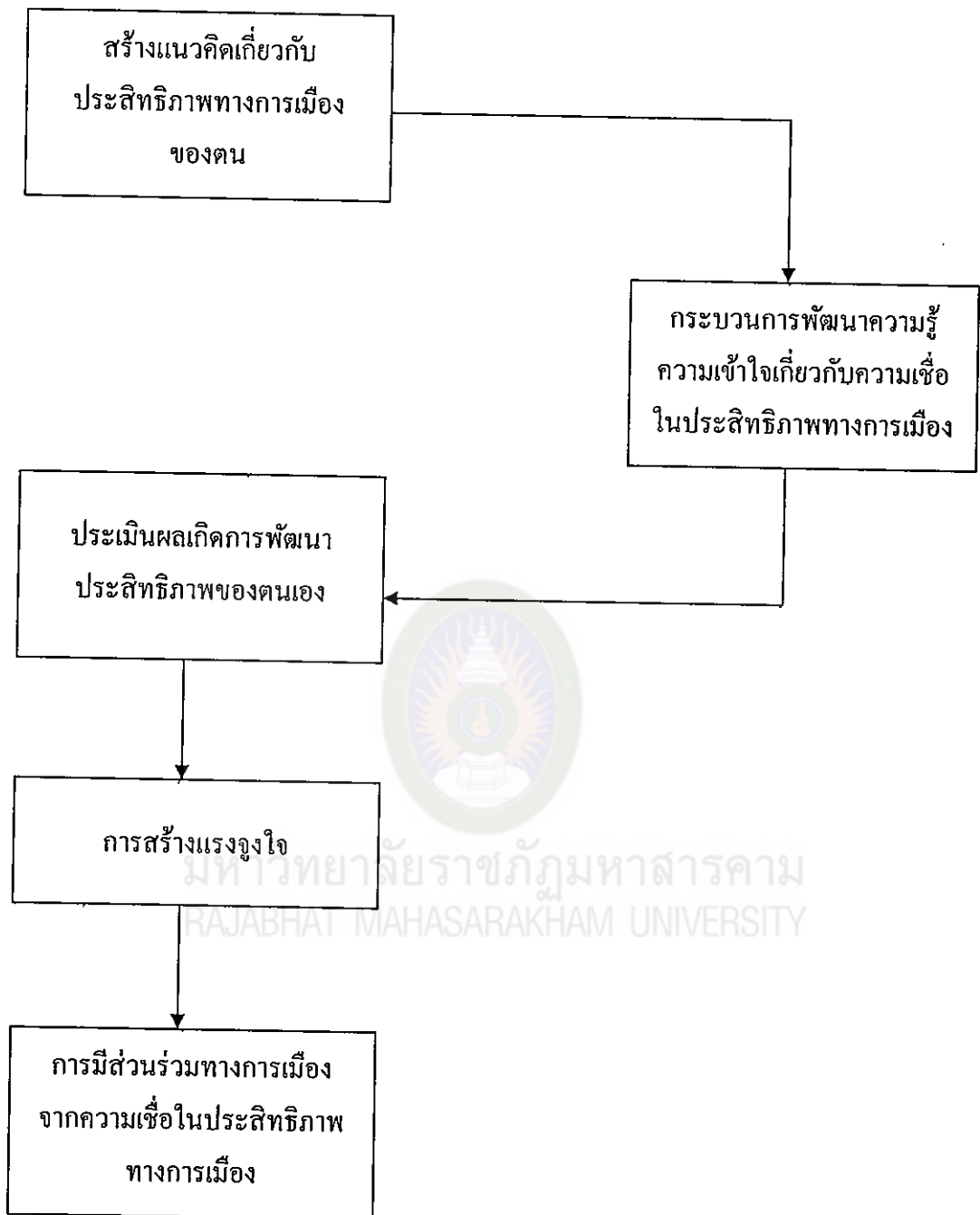
ผู้วิจัยได้นำผลจากการเสนอแนะในที่ประชุมเชิงปฏิบัติการมาปรับปรุงเป็นแผนผังการพัฒนาร่วมกันทางการเมืองที่สมบูรณ์ มีรูปแบบ ดังนี้

แผนภาพที่ 7 รูปแบบการพัฒนาด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมืองของประชาชน

แผนภาพที่ 8 รูปแบบการพัฒนาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

แผนภาพที่ 9 รูปแบบการพัฒนาด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

ระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

หลังจากได้รูปแบบการพัฒนาจากการวิจัยในระยะที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยได้นำรูปแบบไปทดลองกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าเป็นอำเภอที่มีความพร้อมในด้านบุคลากรที่มีความต้องการและตั้งใจจริง สถานที่ไม่ไกลเกินไป เพื่อควบคุมผลการทดลองอย่างใกล้ชิด และสังเกตจากข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบ ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในด้านความเชื่อมโยงในพรรคการเมืองของประชาชน ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง มาดำเนินการในอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การฝึกอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้ คือ หลักสูตรความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ดำเนินการในวันที่ 14 -15 ตุลาคม 2557 ณ ห้องประชุมบ้านเหล่าน้อย ต.วังสามัคคี อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด ผู้เข้ารับการอบรมสัมมนาเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองโดยประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อสม. และกรรมการกองทุน กข.คจ. ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนา จำนวน 70 คน โดยมีรายชื่อบุคคลผู้เข้ารับการฝึกอบรมสัมมนาตามตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้ารับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
	ตำบลสระนกแก้ว	
1	นายหนูไกร สุ่มมาตย์	ผู้ใหญ่บ้าน
2	นายบุญทัน ละดาใส	ส. อบต.
3	นายบุญลู่ ประเสริฐสังข์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4	นางจวีวรรณ สุวรรณเวียง	อสม.
5	นายพิทักษ์ สมสะอาด	กรรมการกองทุน กข.คจ.

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
ตำบลสว่าง		
6	นายทวี วงศ์ใหญ่	ผู้ใหญ่บ้าน
7	นางสุมาลี พระสว่าง	ส.อบต.
8	นายนาย สีหา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
9	นางสาววิตรี พรหมมาดวง	อสม.
10	นางสุกัญญา บุตรสา	กรรมการกองทุน กข.คจ.
ตำบลแวง		
11	นายบรรจง ธรรมโท	ผู้ใหญ่บ้าน
12	นายศักดิ์ชัย บุญเฉลียว	ส. อบต.
13	นางสัมฤทธิ์ แวงวรรณ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
14	นางกิมลี ผดุงลม	อสม.
15	นางไพบุลย์ ประทุมชาติ	กรรมการกองทุน กข.คจ.
ตำบลโพธิ์สว่าง		
16	นายวิรัตน์ เสนาศักดิ์	ผู้ใหญ่บ้าน
17	นายประสิทธิ์ ศาสตร์ตราคม	ส. อบต.
18	นายจำลอง ศรีสิงห์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
19	นายสุพจน์ พิลาแหวน	อสม.
20	นายบุญเสร็จ อนันตภักดิ์	กรรมการกองทุน กข.คจ.
ตำบลวังสามัคคี		
21	นายทองพูล น้อยเหล่ง	ผู้ใหญ่บ้าน
22	นางกนกพร พลเยี่ยม	ส. อบต.
23	นางสุภาพร มโนนีก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
24	นางสมควร นาเจริญ	อสม.
25	นายเดือน พระสว่าง	กรรมการกองทุน กข.คจ.
ตำบลโคกสูง		
26	นายสังเวียน แสงปาก	ผู้ใหญ่บ้าน
27	นายสนาย ทองดา	ส. อบต.
28	ดวงจำมชาย คล้ายคิงมี	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
29	นายนิกร นาชัย	อสม.
30	นายจำปี ดวงจำ ตำบลพรหมสวรรค์	กรรมการกองทุน กข.คจ.
31	นายจันทรา บุรณกิติ	ผู้ใหญ่บ้าน
32	นายบุญมี อนุมาตย์	ส. อบต.
33	นายสังข์ พลเยี่ยม	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
34	นายสมใจ อนุมาตย์	อสม.
35	นายผดุงเดช พระสว่าง ตำบลโพธิ์ทอง	กรรมการกองทุน กข.คจ.
36	นายมานิตย์ แวงวรรณ	ผู้ใหญ่บ้าน
37	นายสมบุรณ์ ประเทิง	ส. อบต.
38	นายนิวัติ ประมงมุก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
39	นางปรีญา พวงปัญญา	อสม.
40	นางสายทอง ประเสริฐสังข์ ตำบลโคกม่วง	กรรมการกองทุน กข.คจ.
41	นายสวาทศิลป์ วงศ์อนันต์	ผู้ใหญ่บ้าน
42	นายมานพ ธิมาชัย	ส. อบต.
43	นายสมศักดิ์ ลุ่มนอก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
44	นางละมุน เสนาวงศ์	อสม.
45	นางเพชร สุรวรรณ ตำบลโนนชัยศรี	กรรมการกองทุน กข.คจ.
46	นายสะอาด ภูมิพันธ์	ผู้ใหญ่บ้าน
47	นายปัญญา อุดรธรรม	ส. อบต.
48	นายบุญร่วม ตรีโอยฐ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
49	นายชบาภา สุทธิประภา	อสม.
50	นายอำนาจ ไคร์นุ่น	กรรมการกองทุน กข.คจ.

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
	ตำบลหนองใหญ่	
51	นายไพบุลย์ สิงละคร	ผู้ใหญ่บ้าน
52	นายสมหมาย พิมพรรณัน	ส. อบต.
53	นายศักดิ์ดา แวงเลิศ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
54	นายวีระเดช ผ่องใส	อสม.
55	นายบุญมา ตาลทรัพย์	กรรมการกองทุน กข.คจ.
	ตำบลอุ่มเม่า	
56	นายอวยชัย คำจุมจั่ง	ผู้ใหญ่บ้าน
57	นายพลนพ พลเยี่ยม	ส. อบต.
58	นายเนา พลเยี่ยม	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
59	นายมลชัยยา วารีรัตน์	อสม.
60	นายอภิชาติ โถมุล	กรรมการกองทุน กข.คจ.
	ตำบลค่านาคี	
61	นายสง่า กมลสุค	ผู้ใหญ่บ้าน
62	นายถาวร หาญเชิงชัย	ส. อบต.
63	นายธิวา นามนตรี	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
64	นายทอง กชนนตรี	อสม.
65	นายสมศักดิ์ กิตเสม	กรรมการกองทุน กข.คจ.
	ตำบลนาอุดม	
66	นายฉลอง บุญสินชัย	ผู้ใหญ่บ้าน
67	นายวินัย ทองสุค	ส. อบต.
68	นายมงคล กมลวิบูลย์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
69	นายอาวุธ กมลสาร	อสม.
70	นายบุญมา หงษ์พ็อน	กรรมการกองทุน กข.คจ.

2. ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง โดยมีตารางการฝึกอบรม ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 กำหนดการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน วันที่ 14-15 ตุลาคม 2557 ณ ห้องประชุมบ้านเหล่าน้อย ต.วังสามัคคี อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด

ว/ค/ป	รายละเอียด
วันอังคารที่ 14 ต.ค. 57	
08.30-09.00 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม
09.00-10.00 น.	กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดย นางรัชณี พลเชื้อ ผู้ทำการวิจัย พรรคการเมือง โดย นายเอกภาพ พลเชื้อ
10.00-10.15 น.	อดีตเลขาธิการพรรคเสรีธรรม อดีตรองเลขาธิการพรรคไทยรักไทย
10.15-11.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
11.15-12.15 น.	สิทธิหน้าที่ของสมาชิกพรรคการเมือง โดย นายเอกภาพ พลเชื้อ
12.15-13.00 น.	พระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องพรรคการเมือง โดย นายเอกภาพ พลเชื้อ
13.15-14.15 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน ปัจจัยที่ทำให้พรรคการเมืองประสบความสำเร็จ โดย นายเอกภาพ พลเชื้อ
14.15-14.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.30-15.30 น.	การบริหารพรรคการเมือง โดย นายเอกภาพ พลเชื้อ
วันพุธที่ 15 ต.ค. 57	
08.30-09.00 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม
09.00-10.00 น.	กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดย นางรัชณี พลเชื้อ ผู้ทำการวิจัย บทบาทหน้าที่ของผู้เข้ารับการอบรม โดย นางนวลจันทร์ ศรีมงคล หัวหน้ากลุ่มงานสารสนเทศการพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด
10.00-10.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.15-11.15 น.	แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาพรรคการเมือง โดย ดร.อวยชัย วัฒนา ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม
11.15-12.15 น.	การติดตามข่าวสารทางการเมือง โดย นายสุรราช แวงยู้ย สมาชิกสภาจังหวัดร้อยเอ็ด
12.15-13.15 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน

ว/ด/ป	รายละเอียด
13.15-14.15 น.	การสร้างทักษะในการเป็นพลเมืองและการสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อประชาธิปไตย โดย นายนพดล พลเชื้อ อคิต ส.ส. จังหวัดร้อยเอ็ด
14.15-14.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.30-15.30 น.	ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง โดย นายสานิต ว่องสัชนพงษ์ อคิต ส.ส.ร้อยเอ็ด
15.45-16.00 น.	ปิดการอบรมสัมมนา
วันศุกร์ที่ 17 ต.ค. 57	
08.30-12.00 น.	ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านพรรคการเมือง โดย นายเอกภาพ พลเชื้อ
13.30-15.30 น.	ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมทางการเมืองที่รัฐสภา โดย น.ส.จิตาภา วิจารณ์ปรีชา นักพัฒนาทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ

เมื่อดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลก่อนการทดลองและเริ่มการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย ในวันจันทร์ที่ 17 ตุลาคม 2557 ถึงวันศุกร์ที่ 16 มกราคม 2558 รวมระยะเวลาในการทดลอง 3 เดือน ผู้วิจัยทำการประเมินผลการทดลอง เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง ใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติโดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures) ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ข้อมูลก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวแปร	N	Pretest				Posttest			
		\bar{X}	S.D.	Skewness	Kurtosis	\bar{X}	S.D.	Skewness	Kurtosis
ความเต็มใจในพรรคการเมือง	70	2.3857	.83913	-.082	-.614	3.7143	.61721	-.497	.537
ติดตามข่าวสารทางการเมือง	70	1.9286	.66641	.080	-.689	2.3429	.63442	.270	.097
ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง	70	2.3857	.66579	.283	.045	3.8857	.69246	-.115	-.231
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	70	13.7000	3.45719	-.055	-.558	19.5429	1.83907	-.574	-.107

จากตารางที่ 12 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความโด่ง และความเบ้ ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures) ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบ
การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้สถิติ การวิเคราะห์ความแปรปรวน
หลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures)

Effect		Value	F	Hypothesis	Error df	sig
Within ระยะ Subjects เวลา	Pilar's Trace	.960	529.897 [*]	3.000	67.000	.000
	Wilks Lambda	.040	529.897 [*]	3.000	67.000	.000
	Hotelling's Trace	23.727	529.897 [*]	3.000	67.000	.000
	Roy's Largest Root	23.727	529.897 [*]	3.000	67.000	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ
เปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา โดยดูจากค่า Within
Subjects โดยวิธีของ Pillai's Trace Wilks' Lambda Hotelling's Trace และของ Roy's Largest
Root พบว่า ผลการทดสอบตรงกันทั้ง 4 คน โดยมีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าระดับ
นัยสำคัญที่ผู้วิจัยตั้งไว้ที่ .05 แสดงว่า โดยรวมแล้วทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ ความเต็มใจในพรรค
การเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง และการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองมีความแตกต่างกัน โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ยังไม่
ทราบว่าความแตกต่างนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปรแล้วจะเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงได้ทำการ
ทดสอบค่าเฉลี่ยที่ละตัวแปรตาม เพื่อทดสอบว่าแต่ละตัวแปรมีความแตกต่างกันหรือไม่
ปรากฏผลการทดลอง ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรตาม (Univariate Test)

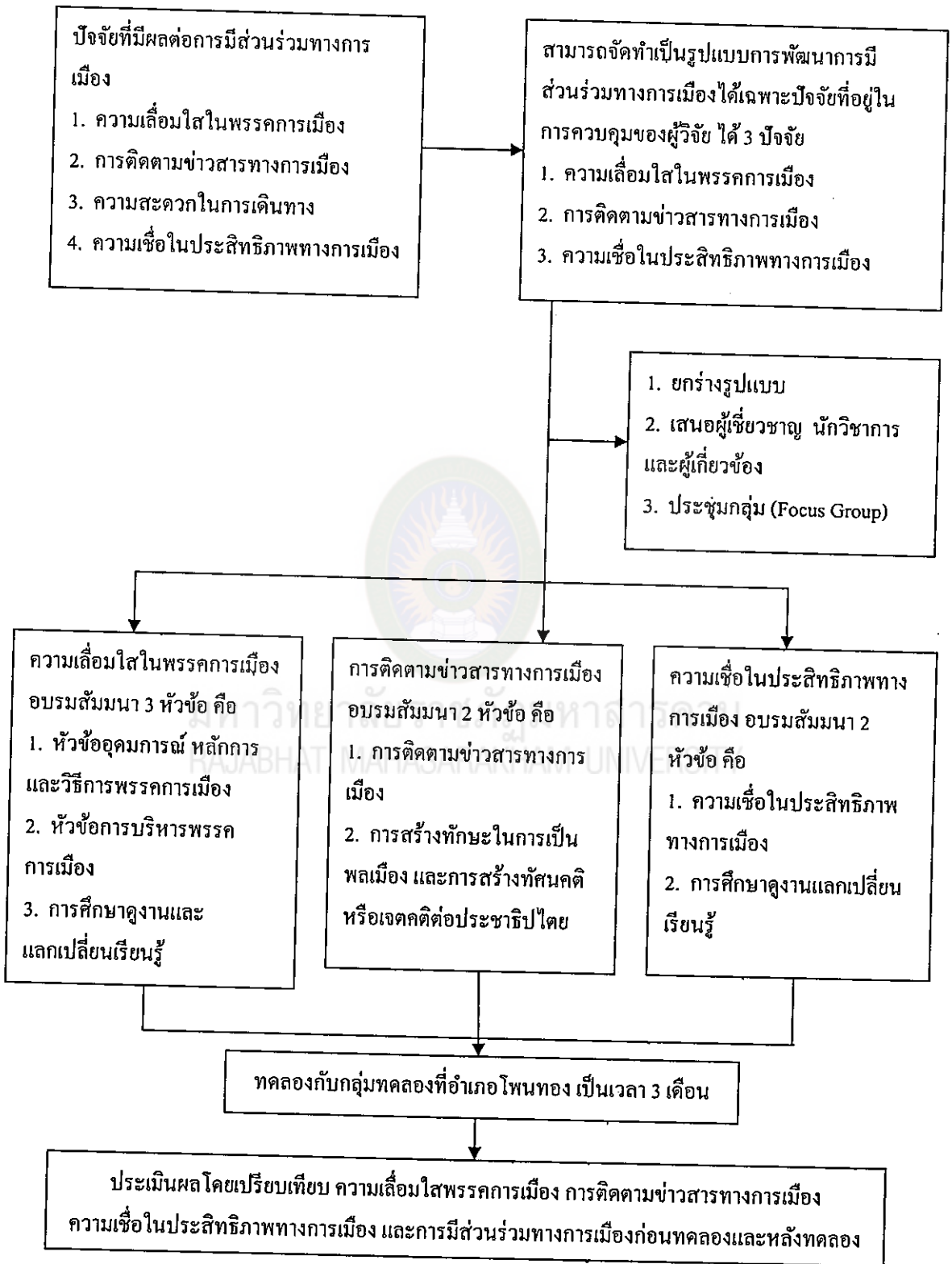
source	Measure	Type		Mean Square	F	Sig
		Sum of Square	df			
ระยะ เวลา	ความเลื่อมใสทางการเมือง	398.414	1	398.414	565.816 [*]	.000
	ติดตามข่าวสารทางการเมือง	260.357	1	260.357	586.259 [*]	.000
	ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง	398.414	1	398.414	898.805 [*]	.000
	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	63806.760	1	63806.760	2479.624 [*]	.000
	การมีส่วนร่วมทางการเมือง					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 พบว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัว คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง และ การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีค่า Sig. น้อยกว่า .05 แสดงว่าทั้ง 4 ตัวแปรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีผลดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปร

จึงสรุปผลการวิจัยได้ว่าหลังจากที่ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปทดลองใช้แล้วทำให้กลุ่มทดลองมีความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองดีขึ้น

แผนภาพรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

แผนภาพที่ 10 รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) และการวิจัยแบบมุ่งอธิบายการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ (Explanatory Research) โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด และ 3) เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stages Sampling) การสร้างแบบสอบถามตามแนวทางของวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method) และสหสัมพันธ์แคนอนิคอล (Canonical Correlation Analysis) ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และวิพากษ์รูปแบบจากผู้มีประสบการณ์ตรง (The Critical Incident Technique) โดยเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน นำไปวิพากษ์ร่วมกับกลุ่มที่มีส่วนร่วม แล้วนำข้อเสนอแนะของกลุ่มสรุปผล จากนั้นปรับปรุงเป็นรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไปทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ทดลองใช้เป็นเวลา 3 เดือน แล้วจัดทำรายงานเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures) โดยนำผลจากการเก็บข้อมูลเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มี 2 ปัจจัย 4 ตัวแปร คือ 1) ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง มี 2 ตัวแปร คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง 2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มี 2 ตัวแปร คือ ความสะดวกในการเดินทาง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง
2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
 - 2.1 สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง มีกิจกรรมการอบรมสัมมนา 3 กิจกรรม คือ 1) อบรมหัวข้ออุดมการณ์ หลักการ และวิธีการพรรคการเมือง เกี่ยวข้องกับสมาชิก 2) อบรมหัวข้อการบริหารพรรคการเมือง และ 3) การศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านพรรคการเมือง จัดอบรม 3 วัน
 - 2.2 สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีกิจกรรมการอบรมสัมมนา 2 กิจกรรม คือ 1) การอบรมหัวข้อการติดตามข่าวสารทางการเมือง และ 2) การอบรมการสร้างทักษะในการเป็นพลเมืองและการสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อประชาธิปไตย จัดอบรม 1 วัน
 - 2.3 สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง มีกิจกรรมการอบรมสัมมนา และการศึกษาดูงาน คือ 1) การอบรมหัวข้อความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง และ 2) การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมทางการเมือง จัดอบรม 2 วัน
3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกลุ่มทดลองมีความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางการสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

1. การอภิปรายผลจากการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด มี 2 ปัจจัย 4 ตัวแปร คือ 1) ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง มี 2 ตัวแปร คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง 2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มี 2 ตัวแปร คือ ความสะดวกในการเดินทาง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง ที่ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) มีค่าสหสัมพันธ์แคนนอนิคอล (Canonical Correlation Analysis) เท่ากับ 0.858 ที่แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สูงถึงร้อยละ 85 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่สามารถควบคุมได้ 3 ตัวแปร โดยสรุปผลการอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ผลการทดลองสมมติฐานโดยการวิเคราะห์จำแนกประเภท พบว่า มีค่าน้ำหนักอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากที่สุด เท่ากับ .276 และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ และการทดสอบค่าเฉลี่ยที่ละตัวแปรย่อย พบว่า ผลการดำเนินงานการทดลองก่อนและหลังดำเนินการทดลองมีผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Lester W. Milbrath (1968 : 153) บุคคลมีความเลื่อมใสในพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และยังมีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

1.2 การติดตามข่าวสารทางการเมือง ผลการทดลองสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์จำแนกประเภท พบว่า มีค่าน้ำหนักอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เท่ากับ .270 และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำและการทดสอบค่าเฉลี่ยที่ละตัวแปรย่อย พบว่า ผลการดำเนินงานการทดลองก่อนและหลังดำเนินการทดลองมีผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ กมล สมวิเชียร (2516 : 91) กล่าวไว้ว่า อิทธิพลของสื่อมวลชน มีบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสารความเคลื่อนไหวและค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมือง ช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การปรับวิถีชีวิตและค่านิยมเพื่อการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ถือเป็นตัวจักรที่สำคัญในการให้ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ค่านิยม ข้อเท็จจริง ทศนคติ แบบแผนในการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนและจากแนวคิดของ James David Barber (1972 : 27) กล่าวว่า ค่านิยมของคนในสังคมก็มีความสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกันด้วย ซึ่งอาจมีผลมาจากบทบาทของสื่อมวลชนที่จะกระตุ้นประชาชนให้เกิดความรู้สึกร่วมด้วย นอกจากนี้ สิทธิพันธ์ พุทธหุน (2541 : 373-374) ที่กล่าวว่า

การสื่อสารช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือทัศนคติของบุคคล การสื่อสารทางการเมืองก็เป็นกำลังสำคัญพร้อมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกาวเดือน เวชสัมพันธ์ (2549 : 71) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเมืองราย เทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า สตรีในแขวงเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และรองลงมารับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์รายวัน และวิทยุ โทรทัศน์ (2555 : 69) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของสตรี : กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า รูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการติดตามข่าวสารการเมืองระดับท้องถิ่นในระดับปานกลาง เพื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในการจัดการปัญหาท้องถิ่น ได้ติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานเทศบาล

1.3 ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์จำแนกประเภท พบว่า มีค่าน้ำหนักอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เท่ากับ .263 และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย พบว่า ผลการดำเนินงานการทดลองก่อนและหลังดำเนินการทดลอง มีผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Robert A. Dahl (1961 : 120) ที่เชื่อว่าในประสิทธิภาพทางการเมือง และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสองมีอิทธิพลต่อกันและกัน ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ทำให้เชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้นไปด้วย และจากแนวคิดของ Angus Campbell, P.E. Converse, W.E. Miller and D.L. Stokes (1964 : 119) ที่กล่าวว่าบุคคลเชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้เป็นคนที่มีประสิทธิภาพในทางการเมือง (Political Efficacy) นอกจากนี้ ฌรงค์ สีนสวัสดิ์ (2539 : 123) กล่าวว่า บุคคลที่สนใจการเมือง มีความเข้าใจการเมือง เชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมือง และตัวนักการเมืองและคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตน เป็นคนที่มีความสามารถในการเข้าสังคม และเป็นคนที่มีความหวังในชีวิต

2. การอภิปรายผลการทดลองเปรียบเทียบในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไปทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการทดลองใน 3 ด้าน คือ ความเชื่อมั่นในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง การทดลองเปรียบเทียบก่อนและหลัง

การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติ โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures) จากค่า Within Subjects โดยวิธีของ Pillai's Trace Wilks' Lambda Hotelling's Trace และของ Roy' Largest Root พบว่า ผลการทดสอบตรงกันทั้ง 4 คน โดยมีค่า Sig น้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่ผู้วิจัยตั้งไว้ที่ 0.05 แสดงว่า การประเมินผล หลังจากการทดลองมีความแตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการดำเนินงานดีขึ้น ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอโพนทอง เปรียบเทียบอัตราส่วน ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดีขึ้น และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Lester W. Milbrath (1968 : 153) บุคคลมีความเลื่อมใสในพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง และยังมีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า หลังการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อสังเกตมีการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนาแล้ว มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้น ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงบทบาทที่แท้จริงในระบบพรรคการเมืองอย่างถูกต้องว่า ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านระบบพรรคการเมืองอย่างไร

2.2 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอโพนทอง เปรียบเทียบอัตราส่วนความรู้ความเข้าใจของกลุ่มก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดีขึ้น และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ กมล สมวิเชียร (2516 : 91) กล่าวไว้ว่า อิทธิพลของสื่อมวลชน มีบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสารความเคลื่อนไหวและค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมือง ช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การปรับวิถีชีวิตและค่านิยม เพื่อการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ถือเป็นตัวจักรที่สำคัญในการให้ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ค่านิยม ข้อเท็จจริง ทศนคติ แบบแผน

ในการดำเนินชีวิตแก่ประชาชน และจากแนวคิดของ James David Barber (1972 : 27) กล่าวว่า ค่านิยมของคนในสังคม มีความสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกันด้วย ซึ่งอาจมีผลมาจากบทบาทของสื่อมวลชนที่จะกระตุ้นประชาชนให้เกิดความรู้สึกร่วมด้วย นอกจากนี้ สิทธิพันธ์ พุทธหุน (2541 : 373-374) ที่กล่าวว่า การสื่อสารช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือทัศนคติของบุคคล การสื่อสารทางการเมืองก็เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองของระบบการเมืองเช่นกัน

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า หลังการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อสังเกตจากการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนาแล้ว ประชาชนมีความสนใจข่าวสารทางการเมืองไม่ว่าด้านใด เช่น สื่อสารทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ประชาชนให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น และประชาชนมีการพิจารณาเลือกสื่อมากขึ้นว่ามีผลการรายงานตรงตามข้อเท็จจริงมากน้อยแค่ไหนประชาชนมีความรู้ ความคิด ทัศนคติมากขึ้นในการพิจารณาข่าวสารการเมือง

2.3 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านความเชื่อ
 ในประสิทธิภาพทางการเมือง พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอโพธารอง เปรียบเทียบอัตราส่วนความรู้ความเข้าใจของกลุ่มก่อนการทดลอง และหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ค่าค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดีขึ้น และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Robert A. Dahl (1961 : 120) ที่เชื่อว่าในประสิทธิภาพทางการเมือง และการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองทั้งสองอิทธิพลต่อกันและกัน ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ทำให้เชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้นไปด้วย

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า หลังการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อสังเกตมีการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนาแล้ว ประชาชนมีความสนใจตนเองในเรื่องความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ว่าตนเองสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ตามความสนใจของตนเพิ่มมากขึ้น สามารถนำความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเมือง ไปเสนอต่อนักการเมือง หรือผู้บริหารบ้านเมืองในทุกระดับ ได้ตอบสนองความต้องการหรือความคิดเห็นที่ได้แสดงให้ทราบ ทำให้ประชาชนมีความสนใจในเรื่องการเมืองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สามารถนำรูปแบบทั้ง 3 ด้าน คือ

1.1.1 ด้านความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง สามารถนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ ทั้งนี้ควรจะต้องมีการจัดอบรมสัมมนา ศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง เพื่อจะได้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพรรคการเมือง เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดความคิด องค์กรความรู้ ความเข้าใจในพรรคการเมืองมากยิ่งขึ้น ควรจะจัดทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในทุกพื้นที่

1.1.2 ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง สามารถนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ ทั้งนี้ควรจะต้องมีการจัดอบรมสัมมนา ศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามข่าวสารทางการเมือง เพื่อจะได้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการติดตามข่าวสารทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดความคิด องค์กรความรู้ ความเข้าใจในการติดตามข่าวสารทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ควรจะจัดทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในทุกพื้นที่

1.1.3 ด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง สามารถนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ ทั้งนี้ควรจะต้องมีการจัดอบรมสัมมนา ศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง เพื่อจะได้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดความคิด องค์กรความรู้ ความเข้าใจในประสิทธิภาพทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ควรจะจัดทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในทุกพื้นที่

1.2 ข้อเสนอแนะกับส่วนราชการและภาคเอกชน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สามารถนำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้านไปจัดทำแผนการอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ทางการเมืองให้กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้มีความรู้

ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น ในภาคเอกชนควรเปิดโอกาสให้พนักงานหรือลูกจ้างในการดูแลของภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกในสิ่งที่สามารถจะกระทำได้ที่อยู่ในขอบเขต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดที่เป็นเพียงอำเภอหนึ่งในจังหวัดร้อยเอ็ด และทำการอบรมตามกรอบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้เพียงสมาชิกบางส่วนเท่านั้น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลได้สะดวก จึงควรให้มีการศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ก็จะทำให้ประชาชนทุกคน ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทุกคนควรจะได้มีส่วนร่วม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าในระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด และเกณฑ์ในการประเมินมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กมล สมวิเชียร. (2516). ประวัติประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- กรมต มงธรรมชาติ. (2531). กฎหมายเลือกตั้งพรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล. กรุงเทพฯ : มาสเตอร์.
- การเมืองภาคประชาชน. (2557). [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557]. จาก <http://www.parliament.go.th>.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. (2556). ข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2556. ร้อยเอ็ด : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- ครอบครัวไทย. (2516). [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2557]. จาก <http://kanchanapisek.or.th>.
- คำเฉพาะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน. (2557). [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557]. จาก <http://www.opdc.go.th>.
- โครงสร้างและรูปแบบของการเมืองการปกครอง. (2557). [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557]. จาก <http://www.kullawat.net>.
- จรรยา สภา. (2514). ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย : เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- จันทา สุขชี และ สติวุฒิ บุญยวงศ์วัชร. (2557). [ออนไลน์]. ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมือง. [สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2557]. จาก <http://gov19cmu.com>.
- จันทนา สุทธิจารี. (2544). “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน การเมืองการปกครองของไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. (อมร รักษาสัตย์ บรรณาธิการ). (ม.ป.พ.).
- จิร โชค วีระชัย และคณะ. (2538). รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชมพู โกติรัมย์. (2557). [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557]. จาก <http://dllibrary.spu.ac.th>.
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2521). “การเมืองเปรียบเทียบ” ใน วิวัฒนาการและแนวทางการศึกษารัฐศาสตร์และสถานภาพและวิวัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2532). ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2521). จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
ประเทศไทย.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2539). จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน : จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. สถาบันพระปกเกล้า. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : เอ.พี. กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์.
- ทิพย์งค์ ฉัตรเสาวภรณ์. (2555). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของสตรี
กรณีศึกษา เขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทิพาพร พิมพ์สุทธิ และอนุสรณ์ ลีมนณี. (2524). พฤติกรรมทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร :
ป. สัมพาณิชย์.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ สวัสดิ์ญาติ. (ม.ป.ป.). ระบบเครือข่ายและการจัดระเบียบสังคม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2541). การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่กับความเป็นประชาธิปไตยทางตรง. วารสารกฎหมายการปกครอง. (ม.ป.ท)
(ม.ป.พ.).
- ปิยะพันธ์ ปิงเมือง. (2528). ปัญหาพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งในระบอบการเมืองไทย :
ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร วันที่ 24 กรกฎาคม
2531. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรชัย เทพปัญญา. (2541). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะ
กรณีเทศบาลและสุขาภิบาล. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2532). พฤติกรรมการเมือง : ขอบข่ายของทฤษฎี. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยา
การพิมพ์.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2534). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. วารสารมนุษย
ศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุดรดิตต์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.

- พิมลจรรย์ นามวัฒน์. (2534). “การเลือกตั้ง” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ไพโรจน์ ชัยนาม. (2524). รัฐธรรมนูญ บทบาทกฎหมายและเอกสารสำคัญในทางการเมืองของประเทศ เล่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพศาล เซาวนะ. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอำเภอฉวางต่อการบริหารท้องถิ่น กรณี องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เมธา สุกบรรพดี. (2517). ประชาธิปไตยและหน้าที่ของผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ระบอบประชาธิปไตย. (2557). [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557]. จาก . <http://www.bp-smakom.org>.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก 24 สิงหาคม 2550.
- รุจิรา เตชางกูร และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ. (2543). หลักรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัชรภรณ์ โพธิ์ศรีตา. (2543). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วัชรา ไชยสาร. (2541). ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- _____. (2545). การมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับการเมืองภาคประชาชน. รัฐสภาสาร. ฉบับเดือนพฤษภาคม 2545.
- _____. (2557). [ออนไลน์]. การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและพหุการเมืองภาคประชาชน. [สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557]. จาก <http://www.parliament.go.th>.
- วิทยากร เชียงกุล. (2530). การเมืองไทยจะไปทางไหน. มติชนรายวันฉบับวันที่ 8 เมษายน 2530. (ม.ป.ท.) (ม.ป.พ.).

- วิชญ์ เครื่องาม. (2541). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในเอกสารชุดวิชากฎหมายมหาชน. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิสุทธิ โทธิแทน. (2524). ประชาธิปไตย : แนวคิดความคิดและตัวแปรประเทศประชาธิปไตย ในอุดมคติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีระพงษ์ คงเย็น. (2534). การรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งและพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งกรณี การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สกาวเดือน เวชสัมพันธ์. (2549). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเมืองรายเทศบาสนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2539). ทศนคติทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมาคมนานาชาติเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน. (2557). [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557]. จาก. <http://iap2.org/practitionertools/Index.html>.
- สุจิต บุญบงการ. (2534). การพัฒนาการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิพันธ์ พุณรทูน. (2541). แนวคิดรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุจิต บุญบงการ. (2537). การพัฒนาการเมืองไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ส.ศิริรักษ์. (2519). นักปรัชญาการเมืองฝรั่ง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เคล็ดไท.
- อภิัญญา รัตนมงคลมาส และวิวัฒน์ คติธรรมนิคย์. (2547). คนไทยรักบ้านเมือง : ปิติฤาวิโยค. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.
- Alan Bullock, and Oliver Stallaybrass, eds. (1977). *The Harper Dictionary of modern Thought*. New York : harper.

- Alex Inkeles. (1964). "Participation Citizenship in six Developing countries". In **American Political Sciences Reviewed Totton James Anderson**. Chicago : Markham.
- Campbell, A., P.E. Miller, W.E. and Stokes, D.E. (1964). **The American vote : An abridgement**. New York : Wiley.
- David, Butler, and other. (198). **Democracy at the polls : A comparative study of competitive national election**. Washington D.C. : American Enterprise Institute for Public Policy Research.
- Geoffrey K. Robert. (1971). **A Dictionary of Political Analysis**. Great Britain : Longman.
- Herbert McClosky. (1965). **Political Inquiry : The Nation and Uses of Survey Research**. New York : Macmillan.
- Hugo F. Rooding. (1977). **A Dictionary of the Social Sciences**. London : Root ledge.
- Huntington, Samuel P, and M. (1976). **Nelson. Political in Developing Countries**. Cambridge : Harvard University Press.
- James David Barber. (1972). **Citizen Politics**. Chicago : Markham.
- Lester W. (1968). **Milbrath, Political Participation : How and Why do People Get Involved in Political**. Chicago : Rand McNally.
- Linz Juan J, and Stepan, Alfred. (1996). **Problems of Democratic Transition and Consolidation**. Baltimore and London : The John Hopskin University Press.
- Maclosky. (1968). "Political Participation". **International Encyclopedia of the Social Sciences**. Volum3. (n.p.).
- Merriam, Charles E, and Harols F. Gosnell. (1924). **Non-Voting : Causes and Methods of Control**. Chicago : University of Chicago Press.
- Myron Wiener (1971). **Crisis and sequences in Political Development**. New Jersey : Princeton University Press.
- Norman H. Nie, G. (1969). Bingham Powell and Jr. Kenneth Prewitt. "Social Structure and Political Participation" , in. **Development Relation American Political Science Review**, ed Fred Green Stein. Beverly Hill : California Sage.

Pye, Lucian W, and Verba, Sydney. (1965). **Political Culture and Political Development.**

Princeton : Princeton University Press.

Robert A. Dahl. Who Governs. (1961). **Democracy and Power in an America city.** New

Haven : Yale University Press.

Samuel P. Huntington, and M. Nelson. (1968). **No easy Choice : Political Participation in**

Developing Countries. (n.p.).

Taro Yamane. (1973). **Statistics and introductory Analysis.** 3rd ed. New York :

Harper &Row.

Verba, Sindey, Norman Nie, And Jac-on Kim. (1980). **Participation and Political Eqiality.**

New York : University Press.

Young, Iris Marion. (2002). **Inclusion and Democr acy.** Oxford, NewYork : Oxford

University Press.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลและหนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โทร. ๓๐๐

ที่ บว. ๑๐๑๐๕/๒๕๕๗

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง เริ่นเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ

ด้วย นางรัชณี พลเชื้อ รหัสประจำตัว D๕๐๒๔๒๓๒๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชา
พุทธศาสตร์การพัฒนากุมภัก รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด
ร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
ความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
- ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
- อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

130

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๕๕๐๐๑

๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

ที่ บว. ๖๐๑๑๕/๒๕๕๗

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
เรียน

ด้วย นางรัชณี พลเชื้อ รหัสประจำตัว D๕๐๒๔๒๓๒๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชา
ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการมีมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด
ร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
ความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
- ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
- อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพโรจน์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ โทรสาร ๐-๔๓๒-๕๕๓๘

ครบรอบ ๕๐ ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ที่ บว. ว ๐๑๑๕/๒๕๕๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรียน

ด้วย นางรัชมี พตเชื้อ รหัสประจำตัว D๕๐๒๔๒๓๒๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชา
ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด
ร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ
การวิจัยกับกลุ่มประชากร และตัวอย่าง คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๔๐๐ คน เพื่อนำ
ข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๕๕๓๘

ที่ ปว. ๐๑๑๖/๒๕๕๗

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน

ด้วย นางรัชณี พลเชื้อ รหัสประจำตัว D&๐๒๔๒๓๒๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชา
ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมภักต รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนากุมภักตมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด
ร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือ
และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับกลุ่มประชากร และตัวอย่าง คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ โทรสาร ๐-๕๓๗๒-๕๕๓๘

ครบรอบ ๕๐ ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โทร. ๓๐๐

ที่ บว. ๖๐๑๐๕/๒๕๕๗

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชมพูนุช เมฆเมืองทอง

ด้วย นางรัชณี พลเชื้อ รหัสประจำตัว D๕๐๒๔๒๓๒๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชา
พุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด
ร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
ความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
- ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
- อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

กณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โทร. ๓๐๐

ที่ บว. ๖๐๑๐๕/๒๕๕๗

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร

ด้วย นางรัชณี พลเชื้อ รหัสประจำตัว D๕๐๒๔๒๓๒๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชา
ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด
ร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
ความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ
- ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 - ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 - ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 - อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

/ส

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

1. แบบสอบถามนี้เป็นงานวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป (ทั้งหมด 5 ข้อ)

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (ทั้งหมด 13 ข้อ)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3. กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในข้อความที่ท่านต้องการ และเติมข้อมูลที่แท้จริงลงในช่องว่างให้ครบถ้วน

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้สมบูรณ์ คำตอบหรือข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน หากแต่เป็นประโยชน์กับตัวท่านเองในเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

รชนี พลซื่อ

ผู้ดำเนินการวิจัย

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป

ก. ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม

.....

ข. ที่อยู่ผู้ตอบแบบสอบถามบ้านเลขที่..... หมู่ที่

ค. ชื่อหมู่บ้าน ตำบล

อำเภอ จังหวัด

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 1. () ชาย 2. () หญิง
2. อายุปัจจุบันของท่าน ปี
3. อาชีพปัจจุบันของท่าน
 - 3.1 () รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 - 3.2 () เกษตรกรรม
 - 3.3 () ค้าขาย/ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว
 - 3.4 () รับจ้าง
 - 3.5 () อื่น ๆ ระบุ
4. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของท่าน
 - 4.1 () ประถมศึกษา
 - 4.2 () มัธยมศึกษาตอนต้น
 - 4.3 () มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 - 4.4 () อนุปริญญา/ปวส.
 - 4.5 () ปริญญาตรีขึ้นไป
5. รายได้ ท่านมีรายได้ต่อปีประมาณ บาท

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง

ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความศรัทธาในตัวนักการเมือง ท่านมีความนิยมชมชอบหรือมีความศรัทธา ในตัวนักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง					
2. ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ท่านมีความชอบหรือมีความศรัทธา ในพรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง					
3. ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ท่านมีความเชื่อในความคิด หรือความรู้ ทางการเมืองของท่านว่ามีผลต่อการใช้สิทธิ ในทางการเมืองของท่าน					
4. การพูดคุยเรื่องการเมือง ท่านเคยได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเสนาสนทนา เรื่องทางการเมืองมีผลต่อการใช้สิทธิ ทางการเมืองของท่าน					

5. การเป็นสมาชิกองค์กร ท่านเคยเป็นสมาชิกในองค์กรใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อขึ้นไป)

- () อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- () อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- () อาสาสมัครเกษตร
- () สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
- () สมาชิกสภาเทศบาลตำบล
- () อื่นๆ ระบุ

6. การช่วยโฆษณาหาเสียง ท่านเคยช่วยโฆษณาหาเสียงในการรับเลือกตั้งอะไรบ้าง (เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อขึ้นไป)

- () สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- () สมาชิกวุฒิสภา
- () สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- () สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- () สมาชิกสภาเทศบาล
- () อื่นๆ ระบุ

7. การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง ท่านเคยเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยหาเสียงในการรับเลือกตั้งอะไรบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อขึ้นไป)

- () สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- () สมาชิกวุฒิสภา
- () สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- () สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- () สมาชิกสภาเทศบาล
- () อื่นๆ ระบุ

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง

2.1 ผู้นำชุมชนเคยชักชวนให้ท่านไปใช้สิทธิในทางการเมืองทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งทั้งหมด ครั้ง

2.2 หัวคะแนนหรือผู้มีบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้งติดต่อกับท่าน.....ครั้ง

2.3 ท่านเคยได้รับสิ่งของอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้สมัครรับเลือกตั้งนำมาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนในการใช้สิทธิทางการเมือง.....ครั้ง

2.4 มีผู้สมัครรับเลือกตั้งสัญญาว่าจะให้สิ่งตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่งให้ท่านครอบครัวและกับชุมชน.....ครั้ง

2.5 ระยะทางจากบ้านของท่านถึงหน่วยเลือกตั้งมีระยะทางประมาณ เมตร

2.5.1 ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางใดบ้าง (เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อขึ้นไป)

- () โทรทัศน์
- () หนังสือพิมพ์

- () เเคเบิลทีวี
- () วิทยุ
- () วารสารทางการเมือง
- () อื่นๆ ระบุ

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ระหว่างวันที่ 21 มกราคม 2552 จนถึงปัจจุบัน ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่อไปนี้อะไรบ้าง โปรดระบุ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อขึ้นไป)

- () 1. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.)
- () 2. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.)
- () 3. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบจ.)
- () 4. การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล
- () 5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
- () 6. ท่านเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต่างๆ หรือไม่
- () 7. การช่วยหาเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง
- () 8. การไปช่วยบริจาคเงินช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
- () 9. การไปชักชวนญาติมิตร เพื่อนบ้าน ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- () 10. ท่านเคยทำงานให้กับกลุ่มนักรการเมืองหรือพรรคการเมือง
- () 11. ท่านเคยเข้าร่วมติดตามการหาเสียงของนักรการเมืองและพรรคการเมือง
- () 12. ท่านเคยติดตามข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมือง
- () 13. ท่านเคยฟังรายการนายกฯ พบประชาชนทางสถานีโทรทัศน์
- () 14. ท่านเคยติดต่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการในเขตเพื่อชุมชนของท่าน
- () 15. ท่านเคยเข้าร่วมชุมชนทางการเมือง
- () 16. ท่านเคยทำงานเพื่อสังคมร่วมกับบุคคลอื่นในเขตชุมชน
- () 17. ท่านเคยตั้งกลุ่มทำงานเพื่อช่วยเหลือชุมชน
- () 18. ท่านเคยเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองตามสถานที่ต่างๆ
- () 19. ท่านเคยเขียนบทวิจารณ์ทางการเมืองส่งตีพิมพ์หรือลงเว็บไซต์ต่างๆ
- () 20. ท่านเคยวางเฉยไม่แสดงการสนับสนุนหรือต่อต้านด้วยเหตุการณ์ใด ๆ

ที่เกิดขึ้นทางการเมือง

- () 21. ท่านเคยพูดคุย ถกเถียงปัญหาทางการเมืองในสถานที่ต่างๆ
- () 22. ท่านเคยเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของ

ชุมชน

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม Pretest-Posttest กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

1. แบบสอบถามนี้เป็นงานวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากฎมณฑล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2. กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในข้อความที่ท่านต้องการ และเติมข้อมูลที่เป็นจริง ลงในช่องว่างให้ครบถ้วน

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้สมบูรณ์ คำตอบหรือข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับ จากท่านจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน หากแต่เป็นประโยชน์กับตัวท่านเองใน เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ได้ กรุณาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ท่านมีความชอบหรือมีความศรัทธา ในพรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง					
2. ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ท่านมีความเชื่อในความคิด หรือความรู้ ทางการเมืองของท่านว่ามีผลต่อการใช้สิทธิ ในทางการเมืองของท่าน					

3. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางใดบ้าง (เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อขึ้นไป)

- () โทรทัศน์
- () หนังสือพิมพ์
- () เคเบิลทีวี
- () วิทยุ
- () วารสารทางการเมือง
- () อื่นๆ ระบุ

4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ระหว่างวันที่ 21 มกราคม 2552 จนถึงปัจจุบัน ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่อไปนี้อะไรบ้าง โปรดระบุ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อขึ้นไป)

- () 1. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.)
- () 2. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.)
- () 3. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบจ.)
- () 4. การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล
- () 5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
- () 6. ท่านเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต่างๆ หรือไม่
- () 7. การช่วยเหลือให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง
- () 8. การไปช่วยบริจาคเงินช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
- () 9. การไปชักชวนญาติมิตร เพื่อนบ้าน ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- () 10. ท่านเคยทำงานให้กับกลุ่มนักการเมืองหรือพรรคการเมือง
- () 11. ท่านเคยเข้าร่วมติดตามการหาเสียงของนักการเมืองและพรรค

การเมือง

- () 12. ท่านเคยติดตามข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมือง
- () 13. ท่านเคยฟังรายการนายกฯ พบประชาชนทางสถานีโทรทัศน์
- () 14. ท่านเคยติดต่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการในเขตเพื่อชุมชนของท่าน
- () 15. ท่านเคยเข้าร่วมชุมชนทางการเมือง
- () 16. ท่านเคยทำงานเพื่อสังคมร่วมกับบุคคลอื่นในเขตชุมชน
- () 17. ท่านเคยตั้งกลุ่มทำงานเพื่อช่วยเหลือชุมชน

- () 18. ท่านเคยเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองตามสถานที่ต่างๆ
- () 19. ท่านเคยเขียนบทวิจารณ์ทางการเมืองส่งตีพิมพ์หรือลงเว็บไซต์ต่างๆ
- () 20. ท่านเคยวางเฉยไม่แสดงการสนับสนุนหรือต่อต้านด้วยเหตุการณ์ใดๆ ที่เกิดขึ้นทางการเมือง
- () 21. ท่านเคยพูดคุย ถกเถียงปัญหาทางการเมืองในสถานที่ต่างๆ
- () 22. ท่านเคยเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ง

ภาพกิจกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 1-2 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างรูปแบบในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทาง
 การเมืองของประชาชน ด้านความเชื่อมโยงในพรรคการเมือง ด้านการติดตาม
 ข่าวสารทางการเมือง และด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

ภาพที่ 5-6 การฝึกอบรม เรื่อง ความเสื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทาง
การเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพการเมือง วันที่ 14-15 ตุลาคม 2557 ณ
ห้องประชุมบ้านเหล่าน้อย ต.วังสามัคคี อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด

แผนภาพที่ 3-4 การฝึกอบรม เรื่อง ความเสื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพการเมือง วันที่ 14-15 ตุลาคม 2557 ณ ห้องประชุมบ้านเหล่าน้อย ต.วังสามัคคี อ.โพนทอง จ. ร้อยเอ็ด

ประวัติผู้วิจัย

นางรัชณี พลเชื้อ

เกิด วันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2509

านที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

านที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 297 หมู่ 20 ถนนสุริยเดชบำรุง ตำบลรอบเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ะวัตติการทำงาน

- พ. 2547 นักวิชาการสาธารณสุข 6 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด
พ. 2547-2551 นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
พ. 2552-2554 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด

ะวัตติการศึกษา

- พ.ศ. 2523 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศึกษาร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2526 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย
พ.ศ. 2528 ประกาศนียบัตรพยาบาลและผดุงครรภ์ ระดับต้น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2533 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.)
วิชาเอกสุขศึกษา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์
พ.ศ. 2546 ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บธ.ม.)
สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2559 ปริญญาคุชฎีบัณฑิต (ปร.ค.)
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม